BUDAPEST MONTESSORI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

„Montessori módszerrel a gyermekekért”

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek integrált nevelési feladataival egybeszerkesztve

OM: 102918

BUDAPEST MONTESSORI ÓVODA 1148 Budapest Padlizsán utca 11-13. Tel: 06 20 / 9182 555 Email: montessori.bp@gmail.com	*Előző módosítás:* Budapest, 2025.02.24. Ikt.sz. 21 (T-5) /2025
	Módosításra került: Budapest, 2025.08.28. Ikt.sz. 76 (T-5) /2025
Készítette **Sulyokné Smidéliusz Marianna Éva és a Budapest Montessori Óvoda Nevelőtestülete**	

Alaptörvény

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Törvények

- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- ***2023.évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról (Púétv.)***
- ***2003. évi CXXV. törvény Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról***
- ***277/1997. (XII. 22.) Korm.rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógusszakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről***

Rendeletek

- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- ***A kormány 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet módosításáról***

185/1999. (XII.13.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet módosítja

- ***401/2023.(VIII.30.) Korm rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023.évi LII. törvény végrehajtásáról***
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról /63.§- 13/A. §- 12.§- 6.§ (2)/
- 229/20012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irány-elve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- *Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)*
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Az Óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS 6. old.

AZ ÓVODAPEDAGÓGIA PROGRAMJÁNAK SAJÁTOSSÁGA

1. HELYZETELEMZÉS 8. old.
1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értéke 8. old.
1.2. Óvodánk jellege 8. old.
1.3. Óvodánk jellemzői 9. old.
2. AZ ÓVODA JÖVŐKÉPE 10. old.
2.1. Óvodakép 10. old.
2.2. Gyermekkép 11. old
3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI 11. old
4. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA, ÉRTÉKEI 12. old
4.1. Küldetésnyilatkozatunk 12. old
4.2. Nevelőtestületünk pedagógus modellje 13. old
4.3. Nevelési értékeink 14. old
4.4. A nevelési módszereink jellemzői 16. old
4.5. Működési értékeink 17. old
5. AZ ÓVODA NEVELÉSI CÉLKITŰZÉSEI 17. old
5.1. Általános célkitűzés 17. old
5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés 17. old
5.3. A fenntartó által engedélyezett további feladat 18. old
5.3.1. A Sajátos Nevelési Igényű gyerekek óvodai nevelésének irányelvei 19. old
5.3.2. Jogok és kötelességek az SNI gyerekek fogadása esetén 20. old
6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI 20. old
6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja 21. old
6.1.2. Az óvodapedagógus feladata 21. old
6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma 21. old
6.1.4. Esélyegyenlőség és az egészséges életvitel 28. old
6.2. **Az érzelmi, az erkölcsi és az *értékorientált* közösségi nevelés fejlesztése** 29. old

6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja 29. old
6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai 30. old
6.2.3. Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma 31. old
6.2.4. Szokás-normarendszer 32. old
6.2.5. Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése 32. old
6.2.6. Intézmény és csoport szintű hagyományos ünnepeink 33. old
6.2.7. Közösségi és erkölcsi nevelés során a társas kapcsolatok 34. old
6.2.8. Konfliktuskezelés az óvodában 34. old
6.2.9. Esélyegyenlőség és szocializáció 36. old

6.3. **Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása** 38. old
6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja 38. old
6.3.2. Az óvodapedagógus feladatai 38. old

6.3.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma 39. old
6.3.4. Esélyegyenlőség az értelmi fejlesztés szolgálatában 40. old
7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE 40. old
7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek 41. old
7.2. A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei 41. old
7.3. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja 42. old
7.4. A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei 43. old
7.5. Sérülés specifikus fejlesztés feladatai 43. old
7.5.1. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek 43. old
7.5.2. Beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek 43. old
7.5.3. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek 43. old
7.5.4. Speciális fejlesztési feladatok 44. old
7.5.5. Beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő gyermek 45. old
7.5.6. Az odafordulás pedagógiájának módszere 45. old
7.6. A kiemelten tehetséges gyermek 45. old

8. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK 47. old
8.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja 47. old
8.2 Az óvodapedagógus feladatai 47. old
8.3. A hátrányos helyzet okai 47. old
8.4. A szociális hátrányok enyhítésére tett intézkedések 48. old

9. A GYERMEKVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG 49. old
9.1. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység célja 49. old
9.2. Az óvodapedagógus feladatai 49. old
9.3. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel 51. old
9.3.1. Együttműködés a Gyermekjóléti Családsegítő szolgálattal 51. old
9.3.2. Együttműködés a védőnővel 51. old
9.3.3. Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal 51. old
9.3.4. Együttműködés a Kisebbségi önkormányzattal 51. old

10. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI 52. old
10.1. A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja 52. old
10.2. Az óvodapedagógus feladatai 52. old
10.3. Az együttműködés tartalma 53. old
10.4. Kapcsolattartás lehetősége 54. old

11. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI 55. old
11.1. JÁTÉK 55. old
11.1.1. A játék célja 56. old
11.1.2. Az óvodapedagógus feladatai
11.1.3. A játék tartalma 56. old
11.1.4. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása 56. old

11.1.5. Korosztályonként előforduló játékfajták 59. old

11.2. VERSELÉS, MESÉLÉS 61. old
11.2.1. A verselés, mesélés célja 62. old
11.2.2. Az óvodapedagógus feladatai 62. old
11.2.3. A verselés, mesélés tartalma 63. old
11.3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC 63. old
11.3.1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja 63. old
11.3.2. Az óvodapedagógus feladatai 64. old
11.3.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma 64. old
11.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA 66. old
11.4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja 66. old
11.4.2. Az óvodapedagógus feladatai 67. old
11.4.3. Az ábrázoló tevékenységek szinterein a feltételek megteremtése 67. old
11.5. MOZGÁS, MINDENNAPI MOZGÁS 69. old
11.5.1. Mozgás célja 69. old
11.5.2. Az óvodapedagógus feladatai 70. old
11.5.3. A mozgásfejlesztés tartalma 71. old
11.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE 74. old
11.6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet 75. old
11.6.1.2. külső világ tevékeny megismerésének célja 75. old
11.6.1.3. Az óvodapedagógus feladatai 75. old
11.6.1.4. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma 76. old
11.6.1.5. A külső világ tevékeny megismerése, anyagtartalom 76.old.
11.6.1.6. Környezetalakítás 76.old.
11.6.1.7. A környezet megismerésére nevelés helyszínei 78.old.
11.6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi összefüggések 78.old.
11.6.2.1.Az óvodapedagógus feladatai 79.old.
11.6.2.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi színterei 80.old.
11.7. A MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉG 81.old.
11.7.1. A munka célja 81.old.
11.7.2. Az óvodapedagógus feladatai 81.old.
11.8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS 83.old.
11.8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja 84.old.
11.8.2. Az óvodapedagógus feladatai 84.old.
11.8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei és a tanulás feltétele 85.old.
11.8.4. Az óvodai tanulás során alkalmazott módszereink 87.old.
11.9. INFO-KOMMUNIKÁCIÓS TECHNIKA ALKALMAZÁSA AZ ÓVODÁBAN 90.old.
11.9.1. A pedagógus feladata 90.old.

12. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ÉS TERVEZÉSÉNEK ELVEI 93.old.
12.1. Szervezeti és időkeretek 93.old.
12.2. Napirend, heti rend kialakítása 93.old.
12.3. Az óvodai nevelés tervezése 95.old.

13. A PEDAGÓGIAI MUNKA DOKUMENTÁCIÓI – VALAMINT A GYERMEKEK MEGISMERÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT, A FEJLŐDÉS NYOMON KÖVETÉSÉT, TERVEZÉSÉT SZOLGÁLÓ DOKUMENTUMOK 97.old.
13.1. A pedagógiai munka dokumentációi – ***Ovi-kréta*** 98.old.
13.2. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok 98.old.
13.2.1. Az óvodás gyermek személyiségének, megismerésének módszerei 98.old.
13.2.2. ***A gyerekek egyéni fejlődésének a nyomon követése (Ovi-kréta)*** 100.old
13.2.3. A pedagógiai értékelés alkalmazása 101.old.
13.2.4. Az eredmények alkalmazása az egyéni fejlesztés folyamatában 103.old.
13.3. Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése 103.old.

14. TUDATOS ÖNÉRTÉKELÉS - PEDAGÓGUS KOMPETENCIÁK TÉR ALAPJÁN 106.old.

15. AZ ÓVODA SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSAI 109.old.

16. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI 109.old.
16.1. Óvoda- Iskola 109.old.
16.2. Óvoda – Család 110.old.
16.3. Óvoda- Fenntartó 111.old.
16.4. Óvoda- Közművelődési Intézmények 112.old.
16.5. Óvoda- Egyház 112.old.

17. **AZ ÓVODA SPECIÁLIS MÓDSZERE – A MONTESSORI PEDAGÓGIA** 113.old.
17.1. Maria Montessori pedagógiai alapelvei 113.old.
17.2. Montessori tanerő 116.old.
17.3. A Montessori módszer, és eszközrendszer szerepe 117.old.
17.4. Montessori eszközhasználat 117.old.
17.5. A három lépcsőfokú lecke 118.old.
17.6. A fejlesztés eszközei, a Montessori pedagógia nevelési területei 118.old.

18. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE 127.old.

IRODALOMJEGYZÉK 128.old.

19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK 129.old.

20. **ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS** 130.old.
20.1. SNI gyerekek fogadásának eszközfeltételei 132.old.
20.2. Eszközlista 136.old.

BEVEZETÉS

A Budapest Montessori Óvoda–nevelő testülete, valamint vezetője a rendelkezésre álló dokumentumok alapján, a számú határozatával módosította, jóváhagyta óvodánk Pedagógiai Programját.

Az alapító okiratban foglaltak részletezése és egyéb szabályozások

Intézmény: Budapest Montessori Óvoda

OM azonosító: 102918
Az intézmény székhelye: 1148 Budapest Padlizsán utca 11-13
Az intézmény típusa: köznevelési intézmény (óvoda)
Az intézmény Alapító Okiratának kelte: 1997
Az intézmény ügyiratszáma száma: BPB/012/03388-7/2014 (Működési eng. száma)
Az intézmény bankszámlaszáma: 1210001110040768 Gránit Bank
Az intézmény adószáma: 18197354-1-42
Alapítvány által elfogadva: 2014.05.27
Budapest Főváros Kormányhivatal által jóváhagyva: 2014.08.22

Az intézmény fenntartója és működtetője: Integrált Oktatásért Alapítvány

Alapító nyilvántartási száma: 361
Az alapítás időpontja: 1997
A költségvetés végrehajtására szolgáló bankszámlaszám:
OTP Bank 11786001-20164186

Telefonszáma: 06/20-9182555
Honlap: www.ovimontessori.hu
E-mail: montessori.bp@gmail.com

Alaptevékenységünket, szakágazatot és a szakfeladatokat az Alapító Okirat tartalmazza
Pedagógiai Programunk címe:
Pedagógiai Program, „***Montessori módszerrel a gyermekekért”***

Óvodai pecsétek

AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK SAJÁTOSSÁGA

Óvodánkban a Montessori pedagógiai módszer alkalmazásával az egészséges gyermekekkel együtt neveljük azokat a gyermekeket, akik más óvodában nehezen találnák meg a helyüket. Így a kis létszám, a nyugodt körülmény biztosítja az SNI-s gyermekek számára, hogy az iskoláskort elérve biztosabban illeszkedjenek be akár egy általános, akár egy speciális környezetbe. Mindegyiküknél csak az egyéni fejlesztés biztosítja a megfelelő ütemű képességfelzárkózást.

Nevelési elveinkben kiemelt szerepet kap a személyiségfejlődés kialakításánál, a készségek és képességek kibontakoztatásánál, az elfogadás, a bizalom, a tisztelet és a megbecsülés. Pedagógiai eljárásainkat, módszereinket a gyermekek személyiségéhez igazítjuk, melyben kiemelt szerepet tulajdonítunk, a szabad játéktevékenységnek.

Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenység a teljes nevelési időben érvényesül.

1. Helyzetelemzés

1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értéke

Az óvoda 1996-óta működik.
Általában azoknak az országoknak az állampolgárai vitték Montessori óvodába gyermekeiket, akik jól ismerték ezt a módszert, hiszen a világ számos országában már évtizedek óta működnek ilyen óvodák.

Ma a gyermekek összetétele megváltozott. Elsősorban magyar állampolgárok szülei keresik az óvodát, mert tudják az első években (3-6-7 éves korig) magtanított szokások-szabályok egy egész életre kihatnak az ember fejlődésében.

A hozzánk érkező szülők fontosnak tartják, hogy gyermekeik stresszmentes, derűs környezetben fejlődhessenek. Vallják, a gyermekek megismételhetetlen csodák, mindegyik egy külön kis világ, mindegyiknek más az igénye, az útja a tudás megszerzésében.
Fontosnak tartják és felismerték a korai fejlesztés lehetőségét is, amit ez a módszer lehetővé tesz.
Kiemelt szempont volt az óvodaválasztásukban a természet szeretetére, megóvására nevelés, a körülöttük levő természet megismertetése.

1.2. Óvodánk jellege

Jelenleg a XIV. Kerületbe a Heltai Gáspár Általános Iskolával egy épületben található:

A csoportszoba 60 $m^{2,}$ az öltöző, és egyéb helyiségek tágasak, a berendezése modern. Gyönyörű füves udvara, a szabad mozgásra csábító játszóeszközök, szolgálják a gyerekek szabad mozgásigényét.

A jogszabályokban meghatározott feltételeken túl az iskola épületében levő tornaszobát, logopédiai szobát, és az SNI fejlesztéshez a fejlesztőszobát is használjuk.

1.3. Óvodánk jellemzői

Személyi feltételek

Az óvodai nevelés az ONOAP, a jóváhagyott Pedagógiai Program alapján valósulhat meg, és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Óvodánk dolgozóinak létszáma: 3 fő **Óvodaigazgató:** Sulyokné Smidéliusz Marianna
Óvodapedagógus: 2 fő
Dajka: 1 fő
Munkánkat segítők: felkérésre: **Fejlesztő pedagógus/ logopédus:** 1 fő

Jellemzőjük:

Az óvodapedagógusok szakirányú végzettsége

Budapest Montessori Óvoda személyi feltételei (*a törvényi előírások alapján, valamint a fenntartói jóváhagyás figyelembevételével és kiegészítve pedagógiai asszisztens, takarító, …)*					
		Óvodapedagógus Felsőfokú végzettség	Dajka	Szakirányultság Montessori	Szakvizsgázott
Székhely:	Padlizsán utca 11-13.	2fő	1fő	2fő	2fő

Továbbképzés területén a prioritás

Az inklúzió, az integráció, a differenciálás és esélyteremtés, tehetséggondozás egészségfejlesztés területén szerveződő továbbképzéseken való részvétel támogatása.

Célunk: a hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása

Feladatunk

- Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- Egymástól való tanulás megvalósítása
- Együttműködés fejlesztése

Tartalma:

- Képzéseken való részvétel, új módszerek elsajátítása (egyéni, mikro csoportos, differenciál fejlesztés, kooperatív technikák alkalmazása,)
- Új dolgozó beilleszkedését segítő gyakornoki rendszer működtetése
- Nevelési értekezlet
- Rendszeres bemutató foglalkozások szervezése, a nevelőmunka kiemelt területeinek és gyengeségeinek megoldására, „Jó gyakorlatok bemutatására, majd azok közös értékelése
- Esetmegbeszéléseken való részvétel
- A nevelési tervek egyeztetése, ismertetése a dajkával

- A fejlesztőpedagógusokkal való konzultáció
- Nevelési időn kívüli szabadidős tevékenységekben való részvétel

Tárgyi feltételek

Tartós, esztétikus, új eszközökkel rendelkezünk a játékos tanulás és szabadidős tevékenységek területén egyaránt. A szakmai tudásunk fejlesztéséhez is folyamatosan bővülő eszköztárat biztosítunk.

A kötelező eszközjegyzék, valamint a Montessori eszközök, és az SNI-s gyermekeket fejlesztő eszközök jegyzéke a mellékletben található.

2. Az Óvoda jövőképe

2.1. Óvodakép

Az óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének optimális feltételeit.
Funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő. Közvetlenül segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését. Tevékenységrendszere, ***személyi és tárgyi pedagógiai környezete*** segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását és az emberi értékek közvetítését.

A Montessori óvoda lévén a terembe belépőt a megszokottól eltérő látvány fogadja.
A hagyományos játékok helyett az alacsony nyitott polcokon sorakoznak a többnyire fából készült speciális Montessori eszközök. Itt minden gyermekléptékű, még a terem díszítését szolgáló képek is a gyermekek szemmagasságában vannak elhelyezve.

A Montessori eszközök az élet minden területére felkészítik őket a mindennapi életre éppúgy, mint a tudományok felfedezésére, a kulturális érték megőrzését szolgáló anyanyelvi nevelés hozzárendelésével és a szabad játék lehetőségének megteremtésével.

- Az intézménybe beíratott gyermekek számára megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört.
- Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- Módszerünk esélyegyenlőséget tesz lehetővé, amellyel az adott színtéren belül él gyerekek élet és nevelési feltételeit javítja, mert mindenki ***a saját fejlődési ütemében tanulhat,*** melynek biztosítása a gyermek számára szükséglet, a felnőttek számára kötelesség.
- A nemzetiséghez etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek nevelésében támogatjuk a befogadás lehetőségét, a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését ***a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését*** és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Beszélő környezetével biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és

fejlesztését.

- Az óvoda szorosan együtt működik a nevelési színterekkel – családdal és az iskolával.
- Az itt dolgozók szemléletükkel, személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

2.2. Gyermekkép

Óvodánk gyermekközpontúságával, befogadó-készségével, harmonikus gyermeki személyiség nevelésére törekszik, közvetetten segítve a közösségbe való beilleszkedést, a különbözőség elfogadását
A nevelésünk középpontjában a gyermek áll, aki autonóm személyiség. Legjellemzőbb tulajdonsága a nyitottság, az érdeklődés, a befogadás, a tudni akarás és az önmegvalósítás.
A nevelés folyamatában a gyermeki személyiség kibontakoztatása az elsődleges feladatunk, amelyet tudatos nevelési helyzetek, tevékenységrendszerek megteremtésével segítünk.
Óvodánk gyermekei jó mozgáskészséggel, egészséges testi fejlettséggel, jó beszédkészséggel és koruknak megfelelő ismeretekkel rendelkeznek.
Érzékenyen fordulnak egymás felé, elfogadják különbözőséget.
Az őket körülvevő környezet iránt fogékonyak, a természet szeretetére, védelmére érzékenyek.
A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében törekszünk az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére.

3. Az Óvoda Nevelési Alapelvei

A gyerekek szabad tevékenységének maximális figyelembevételével, belső igényének megfelelő környezet biztosításával, az ember és a természeti környezetünk szeretetére „megóvására nevelünk. Segíts, hogy magam csinálhassam!” – szól Mária Montessori híressé vált mondása, amelyben benne van az egész pedagógiai filozófiája is.
A Montessori módszer minden eszközével ösztönözzük a gyermekek természetes intelligenciáját és harmonikus fejlődésének kibontakozását.
Célunk, hogy megtapasztalják, a tanulás nem más, mint örömet és élvezetet találni kíváncsiságuk kielégítésében!

Alapelveink

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi.
- Megvalósul az érzelmi biztonság, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör feltétele és mindenkor, minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembevétele, szükségleteinek kielégítése.
- Érvényesül az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazodó pedagógiai intézkedések, műveltségtartalmak közvetítésével, a gyermekek személyiség fejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatása, az egyéni bánásmód elve és az esélyegyenlőség előmozdítása.
- A gyermekek folyamatos értékelése során érvényesülnek a pozitív eredmény érdekében a jutalmazás elvei és formái.

- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye során; megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadásának elve, a differenciált képességfejlesztés, ***és a Multikulturális nevelésen alapuló integráció.***

Az óvodai nevelési programunk elkészítésekor az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja mellett figyelembe vesszük:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével összefüggő irányelveket.
- …hogy a 3-7 éves integrálható **Sajátos Nevelési Igényű gyermekek normál óvodai nevelése során -** a részükre biztosított speciális fejlesztés mellett - gyermeki jogaikat is gyakorolva szociálisan, értelmileg, érzelmileg, az iskolai életre érett váljanak. Adjon mind az ép, mind az **SNI- beszédfogyatékos gyermekek** számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására, így alapozva meg a későbbi társadalmi integrációt.

4. Az óvoda küldetésnyilatkozata, értékei

4.1. Küldetésnyilatkozatunk

„ SEGÍTS NEKEM, HOGY MAGAM CSINÁLHASSAM."

(Maria Montessori)

„A mi óvodánkban arra törekszünk, hogy játékos tevékenységek során, egyéni differenciált bánásmód alkalmazásával, játékban alkalmazott cselekvéses tanuláson keresztül fejlődő, egészséges életvitellel rendelkező gyermekeket neveljünk, az esélyegyenlőség biztosításával, a különbözőség elfogadásával."

A Budapest Montessori Óvoda nevelőtestülete egy olyan óvodai légkör létrehozására törekszik melyben a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával felkészítik a gyermekeket az önálló döntések meghozatalára arra, hogy vállalják cselekedeteik, döntéseik következményeit és hogy megállják helyüket egy állandó változásokkal, kihívásokkal teli világban. Felnőtté válva egy olyan világot hozzanak létre, melyben harmonikusan, félelem és fájdalom nélkül élhetnek.
Fő törekvésünk, hogy a társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során, elsajátítsák az együttélés szokásait, meg tanuljanak figyelni, - alkalmazkodni, – együtt érezni egymással, miközben tolerálják a másságot.
Nagy hangsúlyt fordítunk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa ismerkednek meg a való világ csodáival, amely egyben tükörképe mindazoknak a tapasztalatoknak, amelyet a gyermek átélt s a játék nyelvén megfogalmazott.
Együttműködve a családokkal megalapozzuk erkölcsi értékrendjeiket, felkészítjük őket az élethosszig tartó tanulásra.
Nyitott óvodaként a családokkal való szoros és napi kapcsolattartás kialakításával érjük el az együttnevelés lehetőségét, a szoros baráti kapcsolatok óvodán túli kialakulását, a felmerülő gondok, problémák megoldását, az örömök megosztását.
Munkatársaink széleskörű szakmai felkészültsége, innovációs törekvései, minőség iránti elkötelezettsége jelentik a biztosítékot céljaink eléréséhez.

4.2. Nevelőtestületünk pedagógus modellje

Az óvodapedagógus olyan személyiség, aki, hisz abban, hogy miden gyermek egyedi, különleges emberi lény, formálható szeretetteljes közegben nevelhető.
Az óvodapedagógus a nevelés középpontjában áll, példakép a gyerekek előtt.

Óvodapedagógusi értékek

- ✓ Ismeri a csoportjába tartozó gyerekek életkoronként és egyénenként eltérő biológiai, lelki és kulturális szükségleteit.
- ✓ Tudja, hogy képességeik, tulajdonságaik egy adott gyerek esetében is polarizáltak, fejlődésük a különböző művészeti területeken belül és azok között is egyenetlen.
- ✓ A gyerekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri, környezeti feltételekkel, tapasztalatszerzési lehetőségekkel elébe megy, így gazdagítja ismereteit.
- ✓ Világnézete és értékrendje a gyermekek szolgálatában áll, toleranciával kezelve és elfogadva a másságot.
- ✓ Önfejlesztése belső igény, melynek eredményét, tudásanyagát beépíti gyakorlati tevékenységébe.
- ✓ Saját felekezeti és világnézeti kultúráját nem vetíti ki a gyermekközösségre.

Tulajdonságai

- ✓ Empátiával fordul a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkezők iránt.
- ✓ Tiszteletben tartja, toleranciával fogadja a gyerekek adottságaiból eredő másságot.
- ✓ Különös odafigyeléssel kezeli az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő személyiségű gyerekek felzárkóztatását, illetve fejlesztését, tehetséggondozását.
- ✓ Egyéni, differenciált fejlesztéssel gondoskodik a meglévő képességek és a sajátos nevelési igényű gyermekek személyiségfejlődéséről.
- ✓ Az érzelmi kötődések kialakításával és megerősítésével, az ellentétek okainak felderítésével nevel.
- ✓ Nyitott a kapcsolattartásban, elfogadja a kommunikációs formák szabályait. (gyermek, szülők)

Személyiségvonásai

- ✓ A gyerekekkel kapcsolatosan együtt érző, odafigyelő, szeretetteljes magatartást tanúsító.
- ✓ Pedagógiai, pszichológiai ismereteit, gyakorlati jártasságát tükrözi szakértelme.
- ✓ Önmaga továbbfejlesztésének igénye minden területen megnyilvánul.
- ✓ A vele kapcsolatba kerülő személyekkel szemben tisztelettudó, feladat és probléma érzékeny, titoktartó.
- ✓ Tiszteletben tartja a gyermeki jogokat.

Montessori pedagógus

A Montessori intézményekbe a *pedagógus szerepe is megváltozott*.
Itt elsősorban az eszközök dominálnak, az eszközök „tanítják” a gyermekeket az ismeretekre, a pedagógus szerepe csupán a passzív jelenlét. Szükség van az óvónőre, hogy *szolgálja* a gyermekeket,

hogy odasiessen, *vagy visszavonuljon,* ha kell, beszéljen, ill. hallgasson, ha éppen arra van szükség. *Bemutatja* az eszköz használatát, de közben csak a legszükségesebb utasításokat kíséri verbálisan. A mutatáson, a helyes fogások betanításán van a hangsúly.
A Montessori pedagógusnak nagy részletességgel és alapossággal kell ismernie az eszközrendszert. Meg kell éreznie, mit kell és melyik pillanatban felajánlania, mégpedig úgy, hogy mély érdeklődést ébresszen bennük. Ismernie kell az egyes gyermekek személyiségét, fejlődési fokát, érdeklődését, hogy a legmegfelelőbb szenzitív periódusban ajánlhassa fel az új ismeretet.

4.3. Nevelési értékeink

Nevelési értékek	Pedagógiai feladat
A mozgás prioritása	➢ A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével ➢ A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra késztető biztonságos környezet kialakítása
Az egészséges életmód kialakítása és fenntartása	➢ A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése ➢ Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, valamint a biztonságos környezet szokásainak alakítása, ➢ A gyermek komfortérzetének biztosítása és a testi fejlődés elősegítése ➢ ***A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósítása***
A játék elsődlegessége	➢ Rugalmas napirend kialakítása ➢ A szabadjáték elfogadása: az egyes gyerekek játékfejlődése, az egyéniségben rejlő lehetőségek támogatása, a társas együttműködésben rejlő lehetőségek támogatása ➢ Derűs, nyugodt légkör biztosítása ➢ A játék sokoldalú fejlesztő hatásának kibontakozásához változatos eszköztár nyújtása. ➢ A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése. ➢ A támogató, visszaható játékpedagógiai eljárások intézményi alkalmazása.

Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	➢ Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok alakítása. ➢ Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése. ➢ Értékek, normák kialakítása. ➢ Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, a dolgozók modell értékű bánásmódja során. ➢ A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
Az egyéni különbségek tiszteletben tartása	➢ Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése a képességek fejlesztéshez kidolgozott szempontok alapján. ➢ Minden pedagógustól és nem pedagógus kollégától elvárás a másság elfogadása, a tolerancia, és a segítőkészség. ➢ Fejlődési lapok vezetése – szülő tájékoztatása. ➢ Tervezőmunkánál a gyermek fejlettségének figyelembevétele.

4.4. A Nevelési módszereink jellemzői

- ✓ a nevelés céljainak és feladatainak megvalósítását kell szolgálnia;
- ✓ kiválasztásánál figyelembe kell venni a tanulók személyiségét, az egyéni és életkori sajátosságokat, illetve a képességeiket;
- ✓ rugalmasoknak kell lenniük az adott szituációhoz és személyekhez;
- ✓ mindig együttesen, rendszerként tudják kifejteni hatásukat

A direkt és az indirekt nevelési módszerek jól kiegészítik egymást, így együttes alkalmazásuk szükséges az egyén optimális fejlődéséhez, szocializációjához.

Közvetlen (direkt) nevelési módszerek

A szokások kialakítását szolgáló módszerek (az egyes magatartás- és tevékenységformák megerősítése)

- *követelés* (összhangban a gyermek képességeivel és lehetőségeivel);
- *gyakoroltatás* (az optimális tevékenység segíti);
- *segítségadás* (a nehézségek elhárítására és a korrekcióra kell irányuljon);
- *ellenőrzés* (kontrollként visszacsatolást biztosít a gyermeknek és a pedagógusnak);
- *ösztönzés* (elismerés, elmarasztalás, jutalmazás, büntetés).

A magatartási-tevékenységi modellek közvetítésére alkalmas minták (modellközvetítés):

- *elbeszélés* (élményszerű formában személyes élmények és tapasztalatok közvetítése);
- *személyes példaadás* (erkölcsi normák és elvek gyakorlati megvalósulása);
- *műalkotások* (irodalom, képzőművészet, zenemű, film);

A meggyőződések formálásában szereplő eljárások, a tudatosítás módszere (normák közvetítése):

- bemutatás, magyarázat, beszélgetés rendszeres vagy alkalomhoz kötött tudatosítás
- a gyerekek önálló elemző munkája (összefüggések keresése - Montessori).

Indirekt (közvetett) nevelési módszerek

Az ilyen nevelési módszerek alkalmazásakor a pedagógus a közösség számára jelöli ki a feladatot – felhasználva a kortárskapcsolatok és közösség dinamikáját – így a közösségen keresztül hat a gyerekekre.

A beidegzés módszerei

- perspektívák (távlatok) megszervezésének módszerei (olyan magatartási szinteket vagy tevékenységbeli teljesítményeket határoz meg, melynek teljesítése a közösség fejlődését segíti elő – lásd Csoportnapló - Nevelési terv);
- a hagyományok kialakításának módszerei (a közösség összetartozását erősítő normák megszilárdítása és szokásszerűvé tétele)- (lásd Csoportnapló - Nevelési terv- közösségi nevelés)
- közvetett követelés (a nevelő által megfogalmazott követelményeket a közösség vagy annak egy része átveszi, alkalmazza a közösség keretein belül – Szokás-szabályrendszer);
- közvetett ellenőrzés (a rendszeres beszámoltatás eredményeképp a közösség gyakorolja az ellenőrző funkciót);
- közvetett ösztönzés (a csoportos elismerés, a jutalmazás és az elmarasztalás értékelési formákat a csoport vagy annak egy része átveszi és tovább viszi).

A magatartási-tevékenységi modellek közvetítésének módszerei

- A nevelő személyes részvétele a közösségi tevékenységben (a nevelő bekapcsolódása a közös munkába példaértékű és magával hozza az interakciók fejlődését);
- A pozitív egyéni és csoportos minták kiemelése a közösség életéből (tapasztalati mintát ad, normákat mutat be, illetve segít szelektálni a tevékenységek között).

4.5. Működési értékeink

Működési értékek	Működési feladat
Minőség iránti elkötelezettség	➢ A PP minőségi megvalósítása (a mozgás, a testséma, a percepció és a verbális fejlesztés). ➢ Helyi nevelési célok elfogadása, azokkal való azonosulás. ➢ Egyénre szabott, tudatos, célzott fejlesztés. ➢ Gyermek centrikus pedagógiai szemlélet, a gyermekek szeretete, tisztelete. ➢ Empátiás, nyugodt, biztonságot nyújtó légkör ➢ A tevékenykedés, élményszerzés lehetőségeinek változatossága. ➢ Szakmai elhivatottság. ➢ Másság elfogadása, értékeinek tudatos közvetítése a gyermekek felé. ➢ Értékorientáltság, pozitív beállítottság.
Együttműködési készség	➢ A kommunikáció eszközrendszerének széleskörű alkalmazása (kommunikációs készségek, véleményalkotás, vitakészség fejlesztése). ➢ A döntések és a változások menedzselése, csoportmunka (team munka) a közös célok megvalósításához. ➢ A dolgozókkal és partnerekkel való jó kapcsolat kialakítása. ➢ Társadalmi részvétel biztosítása: csoporthoz tartozás, szociális érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás, önkéntesség, civil kezdeményezőkészség.

<u>5. Az óvoda nevelési célkitűzései</u>

5.1. Általános célkitűzés

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló része, nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába lépésétől az iskolába lépésig, legfeljebb hétéves korig, ill. az iskolai érettség eléréséig. ***A gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évben az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.***

5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

Az egész gyermeki személyiség fejlesztése, az életkori sajátosságok, az eltérő fejlettségi ütem és az egyéni képességek figyelembevételével.
Harmonikusan fejlődő, sokoldalú, kiegyensúlyozott, egészségesen élő gyermekek nevelése, derűs,

nyugodt, családias légkörben.
Mária Montessori pedagógiájából adódóan fontos céljaink még: a békeszerető, egymást megértő és segítő, a szépséget felismerő, a tanulást és munkát kedvelő, a természetet ápoló és védő, saját értékekkel bíró, művelt és boldog emberek nevelése, akik tudatában vannak annak, hogy a kozmosz részei.
Kiemelt cél, hogy az óvodában a gyermek érezze jól magát, személyiségét tisztelet és megbecsülés övezze. A szülő távozása után is érezze a feléje áradó bizalmat, szeretetet, mely biztonságot nyújt számára. A pedagógus olyan értékeket képviseljen, amely példaként állhat a gyermek előtt, tartsa tiszteletben a gyermek alapvető emberi jogait, szabadságát, biztosítsa a fejlődő személyiség részére a különleges védelmet.

5.3. A fenntartó által engedélyezett további feladat-ellátási kötelezettségből adódó speciális célkitűzés

Esélyegyenlőség biztosítása: Speciális nevelést igénylő gyermekek ellátása:

Sajátos Nevelési Igényű Gyermek: *(Nkt. 4.§ 3.) pontja alapján)*
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermeket, az a különleges bánásmódot igénylő gyermeket, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,
Kiemelt figyelmet igénylő gyermek: *(Nkt. 4.§ 13.) pontja alapján)*
különleges bánásmódot igénylő gyermeket,
- sajátos nevelési igényű gyermeket,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermeket,

Sajátos nevelési igényű gyermek: *(Nkt. 4.§ 25.) pontja alapján*
- sajátos nevelési igényű gyermeket: különleges bánásmódot igénylő gyermeket, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

Az egyenlő hozzáférés elve által, az esélyegyenlőség jegyében megteremtjük az óvodánkba járásához szükséges feltételeket, és biztosítjuk a hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű,(SNI) valamint a tehetséges gyermekek differenciált fejlődésének lehetőségét is.

… az esélyegyenlőség biztosítása, megillet mindenkit, - nem, kor, bőrszín, etnikai, nemzeti hovatartozás, vallás, családi állapottól függetlenül!
Óvodánk nevelési programja és a minőségirányítási programja tartalmazza azokat a feladatokat és sikerkritériumokat, amelyek megvalósulásával érvényesülnek céljaink.
Óvodánk nevelőközössége vallja, hogy a gyermeki boldogság, testi - lelki egészség megóvása, a személyiség fejlesztés csak a szülői házzal való közös munkálkodás eredményeként valósítható meg.
Hisszük, hogy mindezt játék - és mozgásközpontú tevékenységek biztosításával, a természet megismertetésével, megszerettetésével, annak védelmével és tiszteletben tartásával való tudatosításával érhetjük el.
A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság

szakvéleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel.
Óvodánk a szakember által integrálásra javasolt gyermekek nevelését vállalja fel.

5.3.1. A Sajátos Nevelési Igényű gyerekek óvodai nevelésének irányelvei

Figyelembe kell venni, hogy

- *terhelhetőségét biológiai, esetleg társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják*
- *a gyerekek iránti elvárást fogyatékosságának, jellegét, a súlyosságának mértéke határozza meg,*
- *az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár, terapeuta közreműködése szükséges.*
- *a harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti,*

*Ennek érdekében törekedni kell a **sokirányú** tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének késztetésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.*

A Sajátos Nevelési Igényű gyerekek óvodai nevelésének feladatai

*A **sajátos nevelési igényű** gyermekek esetében*
az alábbi szakirányú feladatok kapnak hangsúlyt

***Prevenció**: Feladat a gyermek állapotromlásának megelőzése, az esetleg kialakuló rendellenességek kiküszöbölése. Arra kell törekedni, hogy a másodlagos degeneratív elváltozásokat meggátoljuk. Ennek érdekében az életkornak megfelelő szinten a **Sajátos Nevelési Igényű** gyermeknek ismernie kell a számára káros **helyzeteket** és tevékenységeket is. A megelőzés nem csupán a testi állapot romlására kell, hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen. Feladat a másodlagos személyiség- vagy viselkedészavarok kialakulásának megelőzése is.*

***Korrekció**: Arra kell törekednünk, hogy mind a testi, mind pedig a személyiségben bekövetkezett károsodásokat a lehető legmagasabb szinten javítsuk, befolyásoljuk, kiküszöböljük. Arra kell törekedni, hogy a sérült funkciókat mindig egyidejűleg korrigáljuk, mivel mindegyik hatással van a másik területre is. Természetesen a súlypont mindig a legfőbb hiányosság korrekcióján van.*

A fejlesztési terv a különleges bánásmódot igénylő gyermek meglévő hiányosságainak és nehézségeinek teljes egészére irányul – melynek időtartama 1 év. Az általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével határozza meg az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat. A megvalósítás üteme függ a gyermek egyéni haladási ütemétől. (a fejlesztési tervet a fejlesztőkkel egyeztetett tartalomra építjük).

Fejlesztési lépcsőfokok:
Mozgás (nagymozgás / finommozgás / koordinált mozgás (szem-kéz, szem-láb) /egyensúlyérzék)
Testséma (testrészek – lateralitás)

Percepciós területek
- ✓ Vizuális (tér / alak-forma állandóság / gestalt látás / alak-háttér konstancia / szín / szerialitás)
- ✓ Auditív (tér / alak-forma állandóság / gestalt látás / alak-háttér konstancia / szín / szerialitás)
- ✓ Taktilis (tapintásos percepció)
- ✓ Kinesztéziás (látás kizárásával történő tapintásos percepció)
- ✓ Beszéd (beszéd észlelés / beszédértés)

Kognitív területek:
- ✓ Figyelem / megfigyelőképesség
- ✓ Emlékezet (vizuális / auditív)
- ✓ Gondolkodás (cselevő / elvont)

***Kompenzáció**: A sérült, kiesett funkciókat - amelyeket biztosan nem lehet korrigálni - más tevékenységekkel igyekszünk helyettesíteni. Például **változatos** manipuláció; különböző technikai segédeszközök igénybevétele. Bizonyos esetekben teljes kompenzációt lehet elérni, más esetekben meg kell elégednünk a funkció részleges pótlásával.*

5.3.2. Jogok és kötelességek az SNI gyerekek fogadása esetén

A Sajátos Nevelési Igényű gyerekek jogai

- *Különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai, logopédiai, ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.*
- A korai fejlesztés és gondozás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a fejlesztő felkészítés keretében kell biztosítani.

A Sajátos Nevelési Igényű gyermek szülőinek joga és kötelessége

- *A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa.*
- *Minden szülőnek törvény adta joga a szabad iskolaválasztás, mely joggal általában a szülők élnek is. Az iskolaválasztás segítése céljából fontos az iskolákkal való kapcsolattartás.*
- *A **sajátos nevelési igényű** gyermekek számára sokszor nehezebb megtalálni a megfelelő iskolát, ezért az ő esetükben még fontosabb, hogy az iskolákkal élő kapcsolatunk legyen, azért, hogy a szülőknek pontos tájékoztatást tudjunk nyújtani.*

6. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata - az ONOAP-ban deklarált - testi és lelki szükségletek kielégítése, ezen belül:
- ***az egészséges életmód alakítása,***
- az érzelmi, erkölcsi és az ***értékorientált*** közösségi nevelés biztosítása,
- az anyanyelvi,- értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

6.1. Az egészséges életmód alakítása

6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja

A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során

- ✓ formálódnak az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek,
- ✓ fejlődnek testi, lelki képességeik.

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek gondozása, a testi, lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése egészségük megóvása, ápolása
- A testi ***képességek*** fejlődésének elősegítése
- ***A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése***
- Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése
- A gyermekek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, környezet megóvására irányuló szokások alakítása
- Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához, elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása
- A szokás –és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között
- Saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek fejlesztése ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése
- A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése- különös tekintettel sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek esetében- egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása
- ***A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása (szociokulturális háttér, gondozási szokások), szervezett kereteken belül (szülői értekezlet részeként – előadás)***
- ***Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;***
- Az egészségügyi szolgálattal együttműködve a teljes körű egészségfejlesztés kiépítése, és annak működtetése
- Szociális hátrányok enyhítése egyéni higiénés problémák megoldásával

6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma

6.1.3.1.Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfort érzetének biztosítása, a

gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni, szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. Fontosnak tartjuk az óvónő és gyermek, a dajka - gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszik lehetővé, alakítják a gyermekek énképét, segítik önállóvá válásukat. A tevékenységben a felnőtt- óvónő, dajka, szülő-a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így nyílik lehetőség a gondozási teendők kultúrtartalmának közvetítésére is. (Pl.: igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés).

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

Sajátos Nevelési Igényű gyerekek fogadásánál –
Gondozás, testi szükségletek kielégítése területén

A felnőtt - gyermek kapcsolatban meghatározó ereje van a gondozásnak. A gondozás, mint szükséglet (addig, amíg a gyermek önkiszolgálóvá nem válik) intim kapcsolatot feltételez, időigényes. A gondozás során - testápolás, étkezés, öltözködés - a siettetés negatív hatást, a minőség romlását, a gyermek ellenállását válthatja ki.

- *A tárgyi eszközökön kívül szakszerű segítségnyújtásra van szükség, mely általában az óvónőkre, esetenként a dajkákra hárul.*
- *A még nem elsajátított tevékenységeket el kell végezni a gyermek helyett, miközben új sémákat tanítunk egy-egy önkiszolgálási lépéshez.*
- ***Adott esetben különböző szakemberek segítségével** meg kell határozni, hogy mit tesz lehetővé a gyermek **állapota,** mi legyen a következő lépés, illetve mi az, amit egyáltalán nem lehet elvárni.*
- *Fejlesztésükre több időt kell ráfordítani, ügyelve természetesen arra, hogy a többi gyermeket ne hanyagoljuk el. Ezt megfelelő időbeosztással, jó szervezéssel és az ép nagyobb gyermekek bevonásával kerülhetjük el.*

Szokásrendszer - testápolás, öltözködés, étkezés területén

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban

Segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A segítségadás: folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4 - 5 éves korban

Kis segítséggel egyéni eltérésüknek megfelelően végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.
A kis segítségadás: A tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti.
A szokás- normarendszer az önállósági foknak megfelelően új kultúrtartalmakkal bővül (pl. megbízatás)

5 – 7 éves korban

Önállóan végezzék (személyük körüli) a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.
A szükség szerinti segítségadás: Folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent.
A szokás- normarendszer kiteljesedik, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

6.1.3.2. ***Harmonikus, összerendezett mozgás elősegítése***

A testi nevelés magába foglalja

a) a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését, valamint
b) a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését

Azaz a gyermek természetes mozgásigényét, a gyermek testi szükségleteit.

Mozgás

A gyermek természetes mozgásigény sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, mintát adva ezzel a szülőknek is. Évente egyszer többször a szülőkkel közösen mozgásos programot, sportvetélkedőt szervezünk. Ugyanezt biztosítjuk a csoportszobában is. A mozgásfejlesztő szerek biztonságos, és elérhető helyen vannak, hogy szükségletüknek megfelelően bármikor hozzájuthassanak.

A mozgást, finommotorikát fejlesztő játékoknak prioritást biztosítunk. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek. A szenzoros integráció hiányából következhetnek a

- a motoros lemaradás,
- a szellemi beszűkülés,
- a szociális együttműködés zavarai.

Ezért az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést érvényre juttatjuk.
Különleges fejlesztő területe a mindennapi Montessori kör.

Levegőzés, pihenés és alvás

***A levegő*:** Az egészséges életmód fontos eleme. Az időjárás függvényében, a lehetőségnek megfelelően minden nap kimegyünk a levegőre.

A gyermek természetes joga a csendhez, a pihenéshez való jog, ezért különösen ügyelünk a nyugalom feltételeinek megteremtésére.

Pihenés és alvás feltételei: - tiszta levegő, kényelmes fekvőhely
- nyugodt légkör,
- az altatás hangulatához illő mese, halk relaxációs zene, ének.

Az egyéni alvásigényének és szokásainak figyelembevételével, a szükséges személyi tárgyi feltételek megteremtésével, a gyermekek számára az alternatív pihenési lehetőséget biztosítunk; így pl. a nem alvó gyermekek részére lehetőséget, teremtünk arra, hogy korábban felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Ezzel is előkészítve az iskolások napirendjét.

Testápolás, személyi higiéné

A gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal kell védenünk a gyermekek érzékszerveit. A bőrápolás, fogmosás, hajápolás, az orr tisztántartása és a WC használat kapcsán a gyermekek fokozott önállósággal vesznek részt. Törekedünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak befolyásolására. ***Az alapvető higiéniai szabályok betartása az intimitás tiszteletben tartásával történik, melyek a gyermekek egészségének védelmét és a betegségmegelőzést szolgálják.***

A védőnővel kötött együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálat történik, a szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Öltözködés

Az öltözködésnél, fontos a sorrend megismertetése, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket réteges öltöztessék, a biztonságos, kényelmes cipő használatát mozgásos tevékenység közben elvárjuk.

Egészséges táplálkozás

Az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést biztosítunk, ennek megfelelően nem támogatunk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását. A helyes táplálkozás nem jelenti egyetlen ételnek, élelmiszernek a tilalmát sem, azonban célszerű egyeseket előnyben részesíteni, mások fogyasztását csökkenteni. ***Különösen fontos a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlen zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése. A tejtermékek fogyasztását is igyekszünk népszerűsíteni.***

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer és a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- normarendszer, az óvoda dolgozóinak modell értékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra épülnek, az önállóság fejlődésére, a biztonságos eszközfogásra gyakorol kedvező hatást. A gyermek táplálkozási szokásait tiszteletben tartva ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására, de az étrend megismertetésével, közvetve segítjük a családok korszerűbb

táplálkozásának kialakítását. ***Törekszünk az egészségtudatos magatartás kialakítására, a zöldség-gyümölcsfogyasztást biztosítjuk a mindennapokba.***

A környezet tevékeny megismerése tevékenységformában szerepelnek az egészséges ételeket népszerűsítő foglalkozások. A gyerekek figyelemmel kísérik a piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Minden érzékszervet megmozgató a tapasztalatszerzés során, mindezeket, versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére ezzel is erősítve az egészséges táplálkozást.

6.1.3.3. Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek, környezetéhez történő alkalmazkodást és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

Mivel az óvodás gyermek érzelmi beállítottságú, szocializálhatósága az érzelmi neveléstől függ. Megalapozásához elengedhetetlen a gyermeki magatartás alakulása szempontjából:

- az óvodapedagógus és az óvoda egyéb dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése mely modell értékű,
- az óvodapedagógus-gyermek, gyermek –dajka, gyermek-gyermek, kapcsolatában a pozitív attitűd és érzelmi töltés kialakítása.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, (halmozottan hátrányos helyzetű), valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel. ***Programunk segíti a gyermekek beilleszkedését, fejlesztését megfelelő szakemberek: logopédus, pszichológus szükség szerinti közreműködésével, és a szülő bevonásával.***

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában:

- a társas beilleszkedés (integráció) megvalósítása,
- a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása

A lelki- egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása
- a hibás viselkedési módok kezelése
- a stressz hatások kompenzálása
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása.
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése, óvodapszichológus segítségnek kérése

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket. Jól szolgálják a feladat megvalósítását, a differenciálásra is alkalmas relaxációs és drámajáték gyűjteményünk.

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fogadásánál –

Érzelmi nevelés és szocializáció területén

***A sérült** gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, sajátos pedagógiai segítséget igényel.*
Ennek okai:

- *A gyermeket környezete sokszor helytelenül betegnek **kezeli.***
- *Kevesebb felelősség hárul rá, kevesebb feladatot kap, mint amennyit el lehetne várni tőle, magatartásában kevésbé korlátozzák.*
- *Akadályozott lehet a verbális és a nonverbális kommunikációja.*
- ***beilleszkedés** akadályozottsága a kudarc, a sikertelenség érzését váltja ki, illetve erősíti.*

Feladat:

- *Megértő, szeretetteljes légkört kell biztosítani.*
- *A szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése szükséges.*
- *A felnőtt - központú szemlélet miatt fontos a modelladás.*
- *A tapasztalatszerzési lehetőségeket bővíteni kell.*
- *A játék során hangsúlyozni kell a társas kapcsolatok jelentőségét.*
- *Kommunikációt fejlesztő játékos feladatokat kell végeztetni.*
- *Minden esetben hangsúlyozni kell a pozitív tulajdonságokat.*
- *A gyermekek elé differenciált követelményeket kell állítani.*

6.1.3.4. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.
A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Alapvető feladataink a bántalmazás, erőszak megelőzésében

- Közreműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, együttműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- A szülőkkel szoros kapcsolattartás során, felvilágosítás, a szakemberek segítségének felkínálása, a káros hatások ellensúlyozása
- Az agresszió minden formájának feloldása elítélése, befolyásolása (pl. a TV káros hatásai, mint a szülői fórumok témái)
- Közlekedési ismeretet adó játékos tevékenységek szervezése
- Veszélyhelyzetek elkerülését segítő mesegyűjtemény beépítése a mindennapokba

6.1.3.5. A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a helyiségekben minél több zöldnövény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia stb.).

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, azaz a ***betegségek megelőzésére.***

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon, nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

A speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve történik.

Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, szűrésekre, (mindenre kiterjedően: látás, hallás, fogászat stb.).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Figyelmet fordítunk minden évszakban a szabadlevegőn való tartózkodásra, a vizes edzésre és a nap káros hatásainak kiküszöbölésére (napernyők, árnyas helyek, pancsolóban vizes játékok)

A fentiek, megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

A balesetek, megelőzését szolgálja az alábbi - minden nevelési év kezdetén biztosított - feltételrendszer:

- A gyermekek testi épségének védelme érdekében minden év szeptember 31-ig elkészítjük a balesetvédelmi jegyzőkönyvet, amelyben a gyermekekkel ismertetjük a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat
- Az udvar játékainak átvizsgálása balesetvédelmi szempontból
- Az óvodapedagógusok részére balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás
- A gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel, kísérésével elsőrendű feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia, elfogadás, megosztás).

6.1.3.6. Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezve igyekszünk olyan optimális tárgyi környezetet, színharmóniát kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. Kitűnő adottságú udvarunk – tér, talaj – alkalmas a természetes mozgás játékos gyakorlására.

Az udvar esztétikai szépségét adja: - a virágládák
- bokrok, fák, cserjék, és
- a zöld pázsit.

A zöldövezetbe illő változatos anyagból készült kombinált mászókáink a különböző típusú mozgáselemek kipróbálásához, gyakorlásához nyújtanak lehetőséget.

A csoportszobák berendezése, felszerelése színharmóniája a gyermekek otthonosságát, jó közérzetének biztosítását szolgálják.

6.1.3.7. Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez szükséges elemek – föld, víz, levegő – megfigyeltetése, megismerése szellőztetés, séta, kirándulás, kísérletek alkalmával (jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő). Részt veszünk szelektív hulladékgyűjtésben, a hulladékok újrahasznosítását Környezetvédelmi napok keretében tudatosan szervezzük.

6.1.4. Esélyegyenlőség és egészséges életvitel

Amennyiben sor kerül rá a „másság” elfogadásán keresztül a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, valamint a más nemzeti hovatartozású gyerekek is esélyt kapnak az egészséges életvitel elsajátítására, megalapozására az óvodai élet keretein belül.

- Kiemelten gondot fordítunk segítésükre, hiszen ez az a terület, minden ma élő gyermeknek szüksége van.
- Egyrészt a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek életkörülményeiből adódóan más az életvitelük, étkezési szokásaik, valamint ételeik tartalma.
- Másrészt a felgyorsult életvitel és a sok gyorsétel mindennapi alkalmazása, a kevés testmozgás, minden gyermek egészséges fejlődését veszélyezteti.

A szülővel, együttműködve, szükség esetén megfelelő szakemberek bevonásával, (speciális gondozó), prevenciós és korrekciós feladatokat is ellátjuk a testi-lelki harmónia kialakítása érdekében.

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fogadásánál

Az egészséges életmódra nevelés feladatai

Gondozás, testi szükségletek kielégítése

A felnőtt - gyermek kapcsolatban meghatározó ereje van a gondozásnak. A gondozás, mint szükséglet (addig, amíg a gyermek önkiszolgálóvá nem válik) intim kapcsolatot feltételez, időigényes. A gondozás során - testápolás, étkezés, öltözködés - a siettetés negatív hatást, a minőség romlását, a gyermek ellenállását válthatja ki.

Sajátos Nevelési Igényű gyerekeknél

- A tárgyi eszközökön kívül szakszerű segítségnyújtásra van szükség, mely általában az óvónőkre, esetenként a dajkákra hárul.
- A még nem elsajátított tevékenységeket el kell végezni a gyermek helyett, miközben új sémákat tanítunk egy-egy önkiszolgálási lépéshez.

➢ **Adott esetben különböző szakemberek segítségével** meg kell határozni, hogy mit tesz lehetővé a gyermek **állapota,** mi legyen a következő lépés, illetve mi az, amit egyáltalán nem lehet elvárni.

➢ Fejlesztésükre több időt kell ráfordítani, ügyelve természetesen arra, hogy a többi gyermeket ne hanyagoljuk el. Ezt megfelelő időbeosztással, jó szervezéssel és az ép nagyobb gyermekek bevonásával kerülhetjük el.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek a kialakított szokásoknak megfelelően felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- ✓ Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- ✓ Zsebkendőjüket köhögéskor, tüsszentéskor önállóan használják.
- ✓ Készségszinten használják az evőeszközöket (kanalat, kést, villát).
- ✓ Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- ✓ A kulturált étkezés alapvető szokásait ismerik (asztalnál ülve, halkan, csukott szájjal étkeznek)
- ✓ Önállóan öltöznek, ruháikat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- ✓ Ruháikat védik a szennyeződéstől, a gyűrődéstől, és a megfelelő helyre, teszik (zsákba illetve székre /pihenéskor/)
- ✓ Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára
- ✓ Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik
- ✓ Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés célját és gyakorlatának elemeit
- ✓ Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- ✓ A teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, a prevenciós programok hatására a gyermekek egészségi állapota kedvezően alakul

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az *értékorientált* közösségi nevelés fejlesztése

6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására. Meleg, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, barátságos, családias

csoportlégkör megteremtésével, személyes példaadással, olyan gyermekek nevelése, akiknek belső szükségletévé válik a mások iránti tisztelet, segítőkészség, bizalom és a különbözőség elfogadása.
A gyermek szociális érzékenységének formálása, fejlesztése - az én tudat, énkép kialakulásának, valamint az önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek segítése.

- Alakulnak a gyermekek társas szükségletei,
- Formálódik, fejlődik a gyermek szociális érzékenysége
- Kialakul az én tudat, énkép
- Kialakulnak önkifejező és önérvényesítő törekvései
- Gazdagodnak az erkölcsi, esztétikai, intellektuális érzelmei,
- Fejlődik a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk.
- Megismeri szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz kötődés alapja.

A közösségi szokások, szabályok kialakításával alapozzuk meg a gyermekek beilleszkedését a csoportba. Ezzel elősegítjük a közösségi érzelmek alakulását, egymás megbecsülését, biztonságérzetük kialakulását.
A közösségi nevelés segítségével alakítjuk a gyermekek magatartását, társaikhoz való viszonyát, felnőttekhez fűződő kapcsolatát, szokásrendszerét, segítjük a szocializációjukat. Olyan kiegyensúlyozott személyiség kialakítására törekszünk, aki nehézségek nélkül képes beilleszkedni az óvodát követő intézményes keretek közé (iskola), valamint egyéb közösségek értékes tagjává tud válni (baráti társaságok).
A szeretetteljes légkör, a teljes érzelmi biztonság, érzelmi igényeinek kielégítése, az állandóság a feltétele annak, hogy a gyermek természeti és társadalmi környezete iránt érdeklődést mutasson. A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodai közösségi nevelés legyen:
- céltudatos
- folyamatos
- jól szervezett
- toleráns

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

A közösségi nevelésben fontos szerepet kap az egyéni bánásmód. Minden gyermek más családból vagy bölcsődéből érkezve, különböző adottságokkal, szokásokkal rendelkezik.
Éppen ezért kiemelt feladatunk, hogy egyénre szabottan, személyre szólóan közeledjünk hozzájuk. ***Ismernünk kell a gyermekek közegeiket, szokásaikat, sajátos személyiség jegyeiket melyeket tolerálva, megértéssel fogadjuk őket.***

- Az újonnan érkező gyermek közösségbe történő befogadásának segítése
- A befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családias környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése,
- Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során

- A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás – normarendszer kialakítása.
- A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek–óvodapedagógus, gyermek–dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez..
- A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.
- Az egyéb nemzetiségi gyermekek szokásainak, kisebbség kultúrájuk, egyes elemeinek, megismertetése, identitástudatuk fejlesztése, sikeres szocializációjuk megvalósítása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- A szülők bizalmának megnyerése, szemléletének formálása a nevelési problémák közös megoldásában.
- Ismereteinkre építve a pozitívumok kiemelésével kell fejleszteni közösségi magatartásukat.

Figyelembe vesszük a gyermekek otthonról hozott viselkedési formáit, reakcióit, azt a környezetet, amely születésüktől fogva körülveszi őket.
Az óvodában új kapcsolatok várnak a gyermekekre, amelyek alakulását kellő tapintattal támogatjuk, az állandó személyes érintkezést, a kommunikációt használva.

6.2.3. Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma

A befogadás rendszere

- A befogadás az óvodánkban fokozatosan, az óvónővel egyeztetve, édesanyával vagy nélküle történik.
- Az első naptól kezdődően szoros, aktív, együttműködő kapcsolat kialakítására törekszünk a családdal, hogy gyermekeink életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodva tervezhessük a fejlesztő munkát.
- Megismertetjük a szülővel a csoport szokás szabályrendszerét, életritmusát, speciális jellegzetességeit.
- Az ismerkedés szakaszában a szülők előzetes egyeztetés után bejöhetnek és részt vehetnek az óvoda mindennapi életében.

A befogadás kapcsán főbb tennivalóink

- Személyes kapcsolatfelvétel, környezettanulmány (anamnézis felvétel).
- Anyás befogadás, fokozatos időcsökkentéssel. Az együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermek napirendjét, szokásait. (A gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat, fokozó eszközeiket magukkal hozhatják).
- A befogadásban egyidejűleg mindkét óvónő és a dajka is részt vesz. Az együttjátszás mellett megismerkednek a gyermekek a csoportszobában és az udvaron elhelyezett mozgásfejlesztő játékokkal, szerekkel. Az óvónők a szülőknek, gyermekeknek az életkori elvárásnak megfelelően közvetítik és közösen gyakoroltatják a tevékenységeket. A tevékenységek

megerősítése sok-sok érzelmi átéléssel játékosan történik, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, egyéni szokásait. Különösen fontos a testápoláshoz és az étkezéshez szükséges tárgyak, azok használatának bemutatása. A befogadás kezdeti fázisa egy-két nyitott nap tevékenység formái, majd ezt követően az egyéni eltéréseket figyelembe véve hosszabbodhat a befogadás ideje.

- A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.

A csoportban családias légkör megteremtésével, a gyermekek egyéni ajándékokkal történő fogadásával segítjük elő a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, az évkezdés bizonytalanságát. Lehetőséget biztosítunk, hogy érdeklődésüknek megfelelően válasszanak tevékenységet. Ösztönözzük az 5–7 éves gyermekeket, hogy segítsenek a kisebbeknek (Pl. öltözködésben) vegyék körül őket szeretettel.

6.2.4. Szokás-normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer, a biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

A szokás és normarendszer minden nevelési év elején kerül meghatározásra. Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokás-normarendszer napirend-követő. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok
- a játék, mozgás;
- a tanulás területén
  - normaként jelennek meg az óvodai életben. Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követel
  - a tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önérvényesítésnek
  - a játékos tevékenység és a szülőkkel való kapcsolat során a nemi sztereotípiák erősítésének kerülése, nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontásának elősegítése is feladatunk.

6.2.5. Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:

- A közös ünnepek és hagyományok ápolása,

- A szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- Közös programok a szülőkkel (barkács délutánok, ismerkedő nap, vendég a csoportban, közös ünnepségek).

Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind–mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei. Változatos tevékenységekkel, -pl ünnepek előtti játszóházak szervezésével,- és gazdag eszköztárral segítjük a hagyományok ápolását (pl. farsangi jelmeztár, karácsonyi, húsvéti, anyák-napi csoportszoba díszek, a dramatizálás eszközei.)

6.2.6. Intézmény és csoport szintű hagyományos ünnepeink

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	**TEVÉKENYSÉG TARTALOM**	**SZERVEZETI FORMA**
MIKULÁS	- Dalok, versek, dramatikus játékok - Mikulás ajándéka - Közös Mikulásvárás	Csoportünnepség A szülők részvételével
KARÁCSONY	- Adventi előkészületek - Közös ünnep a szülőkkel - Karácsonyi népszokások - Kicsinyek karácsonya - „Mindenki Karácsonya”	Csoportünnepség A szülők részvételével
FARSANG	- Farsangi mulatság - Kiszebáb égetés	Közös ünneplés délelőtt a gyerekek, és a szülők részvételével
MÁRCIUS 15.	- Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár) - Közös ünneplés az iskolában	Csoportszintű ünneplés
HÚSVÉT	- Népi játékok, hagyományok felelevenítése - Tojásfestés - Locsolóversek - Húsvéti játszóház	Csoportszintű ünneplés A szülők részvételével
ANYÁK NAPJA	- Ajándék készítése - Ünnepvárás előkészítése - Szülőkkel közös ünneplés	A szülők köszöntése egyenként
ÉVZÁRÓ	- Tarisznyaátadás „Búcsúzunk a nagyoktól” - Zenés- mozgásos-táncos játékok	Az itt maradók búcsúja Szülők részvételével
GYERMEKNAP	- Játszóházban töltjük, sok játékkal, mozgással	Gyerekekkel
SZÜLETÉSNAP NÉVNAP	- „Mi így szoktuk” Csoportban kialakított szokások szerint	Csoportszintű megemlékezés
VENDÉGVÁRÓ NAPOK	*- Csoportonkénti programokkal (Montessori délutánok, kézműves du.)*	*A szülők részvételével*

6.2.7. Közösségi és erkölcsi nevelés során a társas kapcsolatok alakulásának segítése a gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek viszonylatban

Nevelőmunkánk a gyermek-gyermek viszonylatban egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek megismerésére, elfogadására és tiszteletére irányul.

A gyermek személyiségfejlődésének alakulásában modell értékű az óvodai feladatellátásban résztvevő felnőttek közötti kommunikáció, bánásmód, viselkedés.

Társas együttműködés közben tanulják meg a gyermekek az egymás felé fordulást, egymás segítését valamint a közösség alapvető normáit. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, önkifejező törekvéseihez, önérvényesítéséhez.

A gyermeki kapcsolatok (gyermek-gyermek, gyermek-dajka, gyermek óvodapedagógus) együttműködése során válik természetessé, hogy minden gyermek, különbözőségeivel is elfogadható és szerethető.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában: a felnőtthöz fűződő viszony nyújtja az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely a jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet teszi lehetővé. A kommunikatív jelek megértésével, a mindenki számára azonosan értelmezett szokás-és normarendszer kívánalmaival a feltétel nélküli szeretet fokozatai, a gyermekek számára egyértelművé válnak.

Az udvarias magatartás formáinak elsajátítása által a gyermekek képessé válnak a társak ellentétes véleményének elfogadására, alakul a szülők, felnőttek iránti figyelmesség, tisztelet.

6.2.8. Konfliktuskezelés az óvodában

Megjelenésük szerint lehet
Nyílt és rejtett reakció attól függően, mennyire jelenik meg a felszínen a konfliktus:
- A látható nyílt szakasz nem hordozza mindig az összecsapás lényegét. Ezért fontos megismerni az előzményeket, a lehetséges következményeket.
- A rejtett konfliktus oka lehet például a gyerekek közötti feszültség, a konfliktusvállalás hagyományainak hiánya, a kommunikációs zavar a felek között.

Tudatos vagy tudattalan konfliktus: ez arra utal, az egyén számára mennyire élhetők meg a negatív érzések, mennyire tartja tudatosan kontroll alatt.

Konfliktusok kialakulásának szociális háttere, a gyermekek kapcsolatteremtő készségeinek éretlenségéből adódik:

- ✓ Zárkózottság: kommunikációs nehézség
- ✓ Szorongás: szomatikus tünetek
- ✓ Felületesség: alkalmazkodási nehézségek
- ✓ Magatartási – beilleszkedési nehézség: organikus háttér, kedvezőtlen óvodai tapasztalatok, gyakori környezet vagy lakhelyváltás, a szülők túlhajszolt életmódja.
- ✓ Közösségi tapasztalatok hiánya: túlzott alárendelődés, érzelmek inadekvát kifejezése.
- ✓ Kompromisszum készség hiánya: kívülről kapott helyzeteket nehezen fogadja el, túlzottan ragaszkodik saját elképzeléseihez.

A fejletlen szocialitás miatt a pedagógusnak nagy szerepe van a konfliktus kezelésében:

- ✓ Nem szabad a gyermekek helyett megoldani a problémát, mert fontos a saját tapasztalatuk megélése.
- ✓ Nem szabad szabadjára engedni az összeütközéseket, mert rossz megoldási módok rögzülhetnek.
- ✓ Feleslegesen ne avatkozzon be, mert a felnőtt megoldásaitól való függést eredményezheti.
- ✓ Ne biztosítson maximális konfliktusmentes környezetet, mert a gyerekek más környezetben felkészületlenek lesznek.

Általunk alkalmazott konfliktuskezelő módszerek, technikák (Gordon)

- ***VERSENGŐ*** - Győztes-vesztes stratégia (magas önérvényesítés, alacsony együttműködés). A konfliktust harcként értelmezik, a másik legyőzésére törekednek, nincs együttműködés.
  Hasznos ha - gyors cselevést igénylő helyzetben.
  Előfordulás: versenyjátékok, kártyajáték, társasjáték.
  Megoldás: pozitív kiemelés, példaadás, kudarctűrés fejlesztése.

- ***ALKALMAZKODÓ*** stratégia (alacsony önérvényesítés, magas együttműködés) Lemondás a vágyak érvényesítéséről, félelemből vagy kényszerből.
  Hasznos ha – beláttatjuk a tévedést, ha a másik problémája fontosabb, a folytatás nem vezet célhoz.
  Előfordulás: ugyan azt a játékot szeretnék, ugyan ott vagy ugyan azzal a személlyel szeretnének játszani.
  Megoldás: meggyőzés, megosztás lehetőségének felkínálása (homokóra, órához kötött időcsere)

- ***ELKERÜLŐ*** stratégia (alacsony önérvényesítés, alacsony együttműködés) Igyekszik a gyermek kikerülni a konfliktushelyzetet (visszahúzódás, kivárás)
  Hasznos ha: ha a probléma jelentéktelen vagy átmeneti, ha konfrontációval járna.
  Előfordulás: saját játék behozatala, megosztás gyengesége.
  Megoldás: szabályfelállítás, időkorlát felállítása, következetesség. (Csak pénteken, és ha oda tudja adni másnak is. Egyéb esetben nem hozhatja be a játékát).

- ***KOMPROMISSZUMKERESŐ*** stratégia (közepes önérvényesítés, közepes együttműködés) Közösen elfogadható megoldás keresése.
  Hasznos ha: komplex a probléma, ha nem éri meg az erőfeszítést, időkényszer esetén.
  Előfordulás: Azonos játékigénynél, azonos területválasztásnál, szerepmegosztásoknál.
  Megoldás: Mindegyik fél enged egy kicsit, javaslatokkal, alternatívák felállításával.

- ***PROBLÉMAMEGOLDÓ*** stratégia (mindenkinek jó legyen) (magas önérvényesítés, magas együttműködés)
  Hasznos ha: mindkét fél felfogása fontos a kompromisszumhoz.
  Előfordulás: Azonos játékigénynél, azonos területválasztásnál, szerepmegosztásoknál.
  Megoldás: A beszéltetés technikájával, saját érveik felsorakoztatásával, önmaguk adják meg a jó megoldást, közös kompromisszum.

A Konfliktusmegoldás módszere - lépései: (Gordon)

- ✓ A szereplők kompromisszumképességének felmérése.
- ✓ A konfliktus feltárása (elemzés, pontos leírás, a torzító körülmények kiszűrése, időnyerés).

- ✓ A konfliktus megbeszélése:
    - egymás meghallgatása
    - aktív hallgatás alkalmazása
    - figyelem kiharcolása (békítő fél)
    - saját álláspont kifejtése
    - kölcsönös megfelelő alternatíva létrehozása
- ✓ A választott megoldási mód konkretizálása.
- ✓ Kivitelezés után, utánkövetés, ellenőrzés.

Speciális eszközök a konfliktus negatív hatásának enyhítésére: (Zsolnai)

A közösség ereje
A megfelelő módon vezetett gyerekek egymástól is eltanulják a konfliktus megoldási módját, megvédik egymást feszültebb szituációkban, képviselik a normarendszert.

Hiteles nyílt kommunikáció
A rendszeres beszélgetés, visszajelzés feszültségcsökkentő hatású. A gyermek megtanulja verbálisan kifejezni önmagát, elmondani sérelmeit. Visszajelzést kapva viselkedésmódjáról, könnyebben alkalmazkodik az elvárásokhoz. meg kell tanítani a gyermeknek hogy a konfliktusok leghatékonyabb megoldási módja az egyeztetés, ami nem csak a cél elérésében segít, hanem örömteli megoszthatóságot hoz.
Biztonságos nyugodt légkör
A nyugodt biztonságos légkörre törekvő pedagógus oldja a felmerülő, feszültségeket, gátlásokat, szorongásokat. segíti, hogy a gyerekek zökkenőmentesen tudjanak eligazodni a csoportban és tudjanak alkalmazkodni a környezetükhöz.

Speciális konfliktuskezelő eszközök
- ✓ mese
- ✓ drámajáték
- ✓ bábozás
- ✓ a környezet alakításával (SNI – elvonulási tér),
- ✓ Montessori elveinek alkalmazása: nincs negatív értékelés – sem a viselkedés sem az eszközök használatánál.

6.2.9. Esélyegyenlőség és szocializáció

Különös gonddal kezeljük a pedagógiai megoldásokon túllépő eseteket. A nehezen szocializálható, érzékszervi vagy mozgássérült, elhanyagolt gyermekek sajátos törődést igényelnek. Szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) segítségét igénybe véve a problémák megoldásához.
Mindezt azért kezeljük kiemelten, mert a hátrányos helyzetű, illetve sajátos nevelési igényű gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, ezért sajátos pedagógiai segítséget igényel.

Ennek okai

- A gyermeket környezete sokszor helytelenül kirekesztettnek kezeli.
- Kevesebb tapasztalatot képes gyűjteni a kapcsolatteremtésben a korlátozottsága illetve környezeti háttere miatt.

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fogadásánál

Érzelmi nevelés és szocializáció

- **A sérült** gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, sajátos pedagógiai segítséget igényel.
- Ennek okai: **Sajátos Nevelési Igényű gyerekek esetében**
- A gyermeket környezete sokszor helytelenül **betegnek** kezeli.
- Kevesebb felelősség hárul rá**, kevesebb feladatot kap,** mint amennyit el lehetne várni tőle, magatartásában kevésbé korlátozzák.
- **Akadályozott** lehet a **verbális** és a **nonverbális** kommunikációja.
- A beilleszkedés akadályozottsága a kudarc, a sikertelenség érzését váltja ki, illetve erősíti.

Feladat

- Megértő, szeretetteljes légkört kell biztosítani.
- A szociális kapcsolatok aktív, tudatos bővítése szükséges.
- A felnőtt - központú szemlélet miatt fontos a modelladás.
- A tapasztalatszerzési lehetőségeket bővíteni kell.
- A játék során hangsúlyozni kell a társas kapcsolatok jelentőségét.
- Kommunikációt fejlesztő játékos feladatokat kell végeztetni.
- Minden esetben hangsúlyozni kell a pozitív tulajdonságokat.
- A gyermekek elé differenciált követelményeket kell állítani.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- ✓ Igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- ✓ Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- ✓ Természetes társas szükségleteik kielégítése során képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére
- ✓ A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- ✓ A tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet a megbeszéltek alapján befejezik.
- ✓ A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- ✓ Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, konfliktushelyzetben képesek megegyezésre jutni.
- ✓ A csoport „Illemtárában „meghatározott udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja).
- ✓ Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- ✓ Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.
A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. Kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

Célunk: az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével. ***A gyermekeknek lehetőséget adunk az egymás meghallgatására, biztosítjuk a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére irányuló figyelmet.*** Kialakítjuk a mindennapokban a beszélgetés lehetőségét, támaszkodva a meglévő tapasztalataikra, ismereteikre érdeklődésükre.

Kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (pl. Érzelmeket kifejező gesztusaikat)

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása –a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd – kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul

- a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége,
- beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása,
- beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének tartalmának megértése,
- fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik.

6.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve

- A kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával.
- Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.

- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- A tervezetten szerzett tapasztalatok gyakorlatorientált megvalósítása
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség fejlesztése és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása.
- Valamennyi értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet biztosítása.
- Az anyanyelv fejlesztés három alaphelyzetének alkalmazása (spontán, irodalmi nevelés, egyéb kezdeményezési helyzetek)
- A „beszélő magatartás" megalapozása, kialakítása
- A művészeti nevelés adta lehetőségek felhasználása (bábozás – dramatikus játékok, mesélés-verselés, vizuális tevékenységek, az éneklés, a dalos játékok és a gyermektánc)
- Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- A cigány gyermekek nevelésében és a nyelvi kifejezőkészség –hanghordozás, gesztikuláció- és a belső érzelemvilág közötti összhang megteremtése.
- A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

Komplex logopédiai terápia
Montágh-féle beszédfejlesztő-program alkalmazása
Napi anyanyelvi játékok
Drámajáték elemeinek alkalmazása

6.3.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma

Napi gyakorlatunkban az anyanyelvi játékok egyéni és mikro csoportos szervezésére – alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz – külön időt biztosítunk.

A nyelvi játékok, gyakorlatok legfőbb ismérve, hogy játékoskeretben végezzük, örömmel és sok-sok ötlettel fűszerezett csoportos játék keretében. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallás differenciálásai gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Ha az mégsem következnék be, - mint a korábbi években is tettük – logopédus segítségét vesszük igénybe. Az óvodai csoportokban, ugyanis csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek során.

Az anyanyelvi játékokhoz, központi és saját készítésű eszközöket használunk: szemléltető képek, tornaszerek, különböző anyagokból készült tárgyak, bábuk, tükör, videofilmek, hangszerek, diavetítő, hangkocka, hívóképek, feladatlapok, valamint a csoportszoba eszközei, képes dominó, képes ABC, szóvonat. Bujkáló képek, magánhangzók megkülönböztetésére pálcikák, korongok, Memória-

játék, Ellentétes szó párok képei (stb).

Feladatai:
- A feladat szükségszerűségének általános bemutatása.
- Az anyanyelv fejlesztésének, három alaphelyzete (spontán, irodalmi nevelés, egyéb kezdeményezési helyzetek) biztosítása.
- A „beszélő magatartás" megalapozása, kialakítása.
- A művészeti nevelés adta lehetőségek rövid bemutatása (bábozás – dramatikus játékok, mesélés-verselés, vizuális tevékenységek, Az éneklés, a dalos játékok és a gyermektánc)

6.3.4. Esélyegyenlőség az értelmi fejlesztés szolgálatában

Az óvodáskorú gyermek - legyen ép, vagy halmozottan hátrányos helyzetű - érdeklődő, és kíváncsi. Rendező elv nélkül szerez ismereteket, tapasztalatokat. Érzelmeit, vágyait sok esetben valósnak éli meg. **Célunk,** hogy olyan tapasztalatszerzést biztosítsunk a gyermekek számára, amely egyrészt feloldja az akadályoztatás miatti korlátokat, határokat, másrészt tág teret biztosít az egyéni érdeklődésre és fejlettségi szintre épülő pedagógiai munkához.

Alapvető pedagógiai elvünk

Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermek esetében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✓ Beszédük érthető, kifejező, összefüggő, a különféle élethelyzetekben használnak az elvont kifejezéseket
- ✓ Beszédfegyelmük kialakul, nyugodtan, figyelmesen végighallgatják a felnőtteket és társaikat
- ✓ Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra
- ✓ Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- ✓ Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- ✓ Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik
- ✓ Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- ✓ Bátran és szíves kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- ✓ A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- ✓ Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- ✓ Az etnikai gyermekek is megértik és helyesen alkalmazzák az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képesek magukat megértetni.

7. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Kiemelt feladatok:

Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fogadásánál

Az esélyegyenlőség keretein belül

Távlati cél:

- a szociális és gazdasági háttér eltéréseiből adódó esélykülönbségek csökkentése
- a gyerekek képességeinek maximális kibontakoztatása, személyiség-központú oktatás - nevelés által
- társadalmi és kulturális különbözőségek elfogadása, és segítése

  - pedagógusok > gyerekek és szülők felé
  - szülői környezet > egymás között
  - gyermekek > gyermekek között

7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A fenntartói döntés, és feladat-ellátási kötelezettség, az Alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározás alapján, a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása kiterjedhet az alábbi speciális nevelési igényű gyermek ellátására:

- ***Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek***
- ***Enyhén beszéd fogyatékos gyermek***
- ***Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek***
- ***Figyelem- vagy magatartási nehézség***

7.2. A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek
- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembevételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlégkör kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak
- A gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

7.3. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja

Harmonikus, nyugodt óvodai környezetben

- Biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége
- Javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése
- Csökkennek a fogyatékosságból adódó hátrányok
- Természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása

Általános feladatok

- a 3-7 éves integrálható **Sajátos Nevelési Igényű gyermekek normál óvodai nevelése során -** a részükre biztosított speciális fejlesztés mellett - gyermeki jogaikat is gyakorolva szociálisan, értelmileg, érzelmileg, az iskolai életre érett váljanak
- Adjon mind az ép, mind az **SNI- s illetve halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek számára lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére, és elfogadására, így alapozva meg a későbbi társadalmi integrációt.
- Az alkalmazott módszereket életkori sajátosságok figyelembe vételével választja meg
- Speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- A fejlesztés céljait, minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni

A program épít,

- …arra hogy **Sajátos Nevelési igényű gyermekek** mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.
- A gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességére építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.
- A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Feladatok (hosszútávú)

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletről a gyermekek befogadásához
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal

7.4. A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei

A tevékenységet meghatározó tényezők; a fogyatékosság, típusa, súlyossága, a speciális ellátás kezdetének ideje, az életkor, a meglévő ismeretek alapján:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés)
- Motoros képességek, (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly)
- Beszéd –és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, a fogyatékosság függvényében, más-más hangsúlyt kap.

7.5. Sérülés specifikus fejlesztés feladatai

7.5.1. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekfejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

7.5.2. Beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzósság stb.), illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánzóképesség gyengeségében nyilvánul meg.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.). segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

7.5.3. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt

járva. Az autizmus súlyossága, a tünetek sokfélesége és kombinációik, a gyermek értelmi szintje és egyéb képességei, a gyermekszemélyisége, a spontán érés folyamata: alapvetően ezek a tényezők határozzák meg, milyen is valójában és összességében a gyermek.

Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

Az autista gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- A szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése
- Az autizmusból és a társuló fogyatékosságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása
- A sztereotip, inadekvát viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója
- A fogyatékosság specifikus, augmentatív, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

7.5.4. Speciális fejlesztési feladatok

1. kommunikációs stratégia:

- Beszélgetési készségek tanítása,
- Nem verbális készségek tanítása (testtartás, hangerő)
- A kommunikációs formák öncélú funkció nélküli gyakoroltatása helyett az azonnali kontaxtusba helyezendő kommunikáció.

2. taníthatóságot megalapozó készségek kialakítása

- Ismeretlen emberek elfogadása
- Segítség elfogadása
- Elemi viselkedési szabályok betartása
- Utánzás tanítása
- Feladathelyzet elfogadása
- A korai kognitív funkciók (elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása,

3. szociális kapcsolatok alakítása

Kapcsolatteremtés és annak fenntartásához szükséges készségek tanítása.

- Tárgyak megosztása
- Sorra kerülés szabályai
- Egyszerű társasok szabályainak megtanítása
- Csoportba való beillesztés kialakítása,
- Óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása
- Az alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: rágás, étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása
- A viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása

7.5.5. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikro csoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- Egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás keretében a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében
- Játékos, kreatív, kerülve az iskolai helyzeteket, nyugodt, ingerszegény környezetben
- A foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

7.5.6. Az odafordulás pedagógiájának módszere

Értelmi sérülés estén:

- Egyszerű utasítás
- Sokoldalú tapasztalatgyűjtő, cselekvésbe ágyazott tanítás, gyakorlás
- Változatos gyakorlás, amit már tud – elvárásként kell kezelni

Hallás sérült esetén:

- Akusztikus figyelem támogatása (érintés, szájról olvasás)
- Nyelvi szint emelése (megnevezések, gyerekek közléseinek emelése)

Minden sérülés esetén:

- Napirend biztosítása a biztonság érdekében
- Napi események megörökítése
- Szülővel napi szintű kapcsolat
- A viselkedés gyors elemzése, értékelése

Az odafordulás pedagógiáját a szülők felé is gyakoroljuk, hiszen a családdal együtt a gyermek érdekeit szem előtt tartva nevelünk.

7.6. A kiemelten tehetséges gyermek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében,

melynek fontos színterei, a játék tevékenység, a bábjáték. A témák feldolgozására legalkalmasabb a projekt módszer. A tehetséges gyerek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességűekre úgy általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat. A tehetséggondozás során a tehetségígéreteket fejlesztjük a gazdagítás, dúsítás, differenciálás eszközrendszerével komplex programok keretében

Alapelveink

- A tehetség ígéretek erős oldalának fejlesztése
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása

Célunk

A tehetségígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

Feladataink

- A tehetséges gyermek felismerése
- Sokféle tevékenységkínálat biztosításával, a gyermekek érdeklődési körének megismerése
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés
- A gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében
- A tehetségfejlesztési szakértővel partneri kapcsolat kialakítása

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✓ Képesekké váljanak társaikkal való együttműködésre, közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe. (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre)
- ✓ Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére.
- ✓ Képessé váljanak nyelvi jelek befogadására, feldolgozására, beszédbeli kommunikációra.
- ✓ Saját személyükkel kapcsolatos munkákat önállóan végeznek
- ✓ Kialakul a vizuális jelek felismerése
- ✓ Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására
- ✓ Kompenzációs technikákat elsajátítanak
- ✓ Figyelem összpontosításra képesekké válnak
- ✓ A tehetséggondozás során alakul a gyermekek önkifejező-képessége, koordinációs képessége, térpercepciója erősödik, alkotásaikban érvényesül a kreativitás és az alkotás öröme.

8. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A gyermekeink családi hátterére nem jellemző a szociális hátrány. Amennyiben mégis lesz óvodánkban ilyen gyermek, akkor az alábbiak szerint fogjuk segíteni leküzdését. Ezen túl munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk **az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit** (ha lesz) éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg csonka családokét.
Különösen nagy a felelősségünk a **halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek** nevelésében. A hátrányos helyzet esetenként a **gyermek veszélyeztetettségét** is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

8.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja

A hátrányos és a halmozottan hátrányos gyermekek érdekében tett intézkedésekkel, gyermekközpontúsággal, családorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése, valamint a gyermekek komplex személyiségfejlődésében bekövetkezett pozitív változások elősegítése.

8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés
- A mozgás és a sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét
- A szülőkkel - a gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre késztető kapcsolattartás erősítése

8.3 A hátrányos helyzet okai

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- A család lakhelye és környezete
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma

Környezeti okok

- Sokgyermekes család:
- 3 vagy több gyermek
- Szűkös lakásviszonyok:
- A család magas létszáma
- Több generáció együttélése

Nevelési hiányosságok:

- Kettős nevelés
- Felügyelet és gondozás hiánya
- Helytelen bánásmód (brutalitás)
- Érzelmi sivárság, közömbösség
- Könnyelmű, felelőtlen életvitel
- Bűnöző családi háttér

Anyagi okok

- Munkanélküliség
- Létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékosság
- Mozgáskorlátozottság
- Érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
- Szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

8.4. A szociális hátrányok enyhítésére tett intézkedések

- A differenciált egyéni fejlesztés
- Egészségnevelés
- Életvezetési tanácsok a családok részére
- A mozgás prioritása a nevelésben
- Interkulturális nevelés: életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetséges gyermekek fejlesztése.
- Felzárkóztató foglalkozás az arra rászorulók részére
- Kirándulásokon a részvétel biztosítása
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása
- Pályázatokon való részvétel

Szülőknek felajánlott segítség

- Fórum - jogi és életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Játékos, ismeretterjesztő klubfoglalkozások
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül
- Szülőkkel közös programok (*pl. kertgondozás, főzőcske, Szülői Klub*)

Anyagi támogatás lehetősége

- Az odaítélés elveinek a szülőkkel együtt történő megfogalmazása
- Étkezési hozzájárulás biztosítása
- Ruhavásár lehetőségének megteremtése
- Pályázatok útján nyert támogatások elosztása

9. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős látja el, közvetlen kapcsolatot tartva a gyermekvédelmi feladatokért felelős óvodavezetővel.

Az óvónők évente egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát, melyről az óvodavezetőt és a megbízott gyermekvédelmi felelőst folyamatosan tájékoztatják.

Az általános elvárások közül - a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő attitűd, szeretetteljesség, következtetés – kiemelten fontos.

Alapelvek érvényesítése

- A szegregálás elkerülésének elve. Az integrált nevelés során az összes gyermeknek, ezen belül minden gyermeknek megfelelni.
- Integráció. A gyermekek sajátságos szükségleteit, problémáit egyénre szabott nevelési, oktatási programmal elégítjük ki, differenciálás sokszínű alkalmazása.
- A lehető legkorábbi beavatkozás elve.
- Az együttműködés, a probléma komplex megközelítése, a célkitűzések megfogalmazásában.
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

9.1. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység célja

- Érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, a védelem
a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól.
- Megvalósul hátránykompenzálással az esélyegyenlőség,
az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

9.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, hiszen a gyermekvédelmi munka, valamennyi óvónő feladata.

- A gyermekvédelmi esetek kiszűrése
- A szükséges nyilvántartások vezetése
- Kapcsolattartás, együttműködés az óvodán belüli munkaközösségekkel, óvodapszichológussal, az óvodán kívüli, Gyermekjóléti Szolgálattal, Pedagógiai Intézettel, Egészségügyi szervekkel
- Prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában.
- Integráció a pedagógiai gyakorlatban
- A szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségében
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- A családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése

A megelőzés feladatai

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- A be óvodázás segítése (a gyermekek fogadásának új elemei)
- A gyermek sajátos nevelési igényének, hátrányának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása.
- Együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás feladatai

- A gyermekek és családjuk sokoldalú megismerése (dokumentumok, nyilatkozatok begyűjtése) komplex állapotfelmérés
- A gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével. Az adatváltozások nyomon követése.
- Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, ill. szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése. A fejlődés nyomon követése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, közös programok. A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.

A megszüntetés feladatai

- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Egészségvédő, mentálhigiénés programok szervezése, veszélyhelyzetek elkerülésére nevelés, teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, működtetése
- Óvodán belül gyermekvédelmi munkaközösség működtetése a segítség lehetőségeinek közös felkutatása.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek másságát elfogadó környezet kialakítása. (befogadó intézményi légkör, gyermekközösség, szülők közössége)
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, kiemelkedő képességének felismerése, és gondozása.
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése (adomány-gyűjtés)
- Az esélyteremtést támogató lépések szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése (a nevelésben, a gyermekek mérésében)

- Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (jelzőrendszer működése, partnerségi kapcsolatok, egészségügyi szolgáltatások, szociális segítségnyújtás lehetőségei)
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása (a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése
- Fogadóórák, egyéni beszélgetések, visszatérő családlátogatások alkalmainak gyarapítása, a meggyőzés módszerének alkalmazása
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

9.3. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel

9.3.1. Együttműködés a Gyermekjóléti Családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális hátterének megismerését követően a szociális szolgáltatások hoz való hozzáférés közvetítése (pl. szülői értekezleten)
- A szülőkkel való kapcsolat segítése, szolgáltatás fokozása (gyermekfelügyeletben való részvétel)

9.3.2. Együttműködés a védőnővel

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- Korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás
- A gyermekek egészségügyi, tisztasági szűrése
- Státusz-vizsgálatok alapján az iskolakészültség megerősítése
- Gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése

9.3.3. Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal

Szakmai szolgáltatások:

- **Gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás**

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében szak-pedagógiai segítség kérése
Fejlesztési terv közös kidolgozása

- **Nevelési tanácsadás**

Tartalma:

- A helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése)
- Értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)
- A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság felé közvetlen utalás, soron kívüli vizsgálat kérése
- Logopédiai ellátás: heti 1 alkalommal
- Tehetséges gyermekek fejlesztésének segítése

9.3.4. Együttműködés a Kisebbségi önkormányzattal (amennyiben óvodánk fogad ilyen gyermeket)

Tartalma:

- Be-óvodáztatás megvalósítása, a rendszeres óvodába járás segítése

- Mentálhigiéniás hátrányok csökkentése, erős szokás-szabály rendszer közvetítése
- Szociális segítségnyújtás lehetőségei keresése (adományok, hiányzó felszerelések biztosítása)
- A szülők meggyőzése a segítség családhoz illesztett megoldásainak keresése

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- ✓ A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- ✓ A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.
- ✓ A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- ✓ A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözik.
- ✓ Csökkennek az indulási hátrányokból és fogyatékosságból adódó különbségek.

10. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg. Intézményünk kiemelt feladata a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása.

10.1. A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja

A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával

- Erősítjük a jó partneri viszonyt,
- Elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét,
- Kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

10.2. Az óvodapedagógus feladatai

- ➢ A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése.
- ➢ A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciós gyakorlat érvényesítése.
- ➢ Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása

- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás- normarendszer ismeretében
- A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás, modell értékű nyílt kommunikáció során, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése.
- A szociális érzékenység tudatos fejlesztése

Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése

10.3. Az együttműködés tartalma

- Családlátogatás célja: Megismerni a gyermekek közvetlen környezetét, szociokulturális hátterét, felmérni helyét a családban,
- Befogadással biztonságot nyújtó, szeretetteljes családias légkör megteremtése. A csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását
- Szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, érintő problémák megbeszélése. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor). Alkalmankénti rétegszülői értekezlet megszervezése.
- Nyílt délután: ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, amelyek a gyermek fejlődésével, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak (tervezett idő: minden hónap utolsó csütörtök)
- Fogadóóra - egyéni beszélgetések: gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, befolyásolása a család erőforrásainak feltárása.
- Közös programok: lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére (leendő óvodások fogadása, farsang, gyermeknap, kirándulás, kézműves délutánok)
- Napi kapcsolattartásra az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség az óvodába érkezéskor-távozáskor, az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermekével kapcsolatos eseményről, fejlődésről

10.4. Kapcsolattartás lehetősége

Formája	Tartalma	Résztvevők
Beiratkozás „Nyitott kapu”	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása - betekintés a gyerekek szervezett tevékenységeibe	• óvodavezető • szülő • gyermek
Óvodakezdés Ismerkedő napok	- Anyás beszoktatás - a bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt	• óvodapedagógus • gyermek • szülő
Szülői értekezlet Ismerkedő szülői értekezlet Ismétlődő szülői értekezlet Réteg szülői értekezlet	- az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése - azonos témában érintett szülők részvételével - nagycsoportos gyermekek szüleinek az iskolai beiratkozás segítése	• óvodapedagógus • szülő
Nyílt nap	betekintés az óvodába, az érdeklődő szülőknek egyenként	• óvodapedagógus • gyermek • szülő
Fogadóóra Évente háromszor, vagy igény szerinti történő fogadó óra	- szülő - óvónő személyes hangvételű egyéni problémák megbeszélése	- óvodapedagógus - szülő
Barkácsdélután	- ünnepi készülődés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Mikulásvárás	- vidám hangulatú ünnepszervezés	- óvodapedagógus - gyerekek
Karácsony	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Farsang	- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás - maszkok, maskarák készítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Anyák napja	- meghitt, közös együttlét, - műsor, - ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Szabadidős programok	- kirándulás, - közös játékélmény, - környezetvédelmi napok	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Kérdőívek **Véleményláda** **Hirdetőtábla**	- elégedettségvizsgálat /szülőértekezlet/	- óvodapedagógus - szülő

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez alapszükségleteinek kielégítéséhez az önálló véleményalkotásra, döntési képességeinek fejlődésére a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. Szükség szerint alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást. Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.

11. Az óvodai élet tevékenységformái

11.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket. Játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. Itt jönnek létre a gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelemvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata.

A játék során fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, képzelete, gondolkodása, kreativitása. A játékba ágyazódik a mozgás, a testséma, a percepció fejlesztése és az én – megismerése. Kiemelt jelentőségének meg kell mutatkoznia az óvoda napirendjében és időbeosztásában is.

Óvodásaink a játékban és a játékon keresztül gyakorolják a nyelvet, a gondolkodást, a másokkal való együttműködést, a kitartást. Itt élik át a szerepeket, a hozzájuk tartozó magatartásmódokat, a felnőttek által közvetített attitűdöket és érzelmeket. A szabad játék idején a csoportszoba játéktereit ötletük megvalósítása érdekében - ésszerű korlátozással - átrendezhetik.

11.1.1. A játék célja

- Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó örömteli játékban megélt tapasztalatok birtokában
  - gazdagodnak a gyermek szabad önkifejezési formái.
- A mozgásos, értelmi, szociális tapasztalatok többszöri átélése segíti,
  - a gyermek egyéni vágyainak kreatív ötleteinek szabad kipróbálását, kibontakoztatását,
  - közben formálódik társas viselkedése, magatartása.

11.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtésével.
- Az eltérő életkoronként megjelenő, a különböző kultúrákban előforduló játékfajták és azok tartalmának, eszközeinek bevezetése, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevétele
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenlétével az indirekt irányítás biztosítása a gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.
- A játék közbeni normák közvetítésével az iskolai beilleszkedéshez szükséges lelki, szociális érettség közvetett segítése.
- A pedagógus tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt légkör megteremtésével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.
- A szabad játék és játszótárs biztosítása, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, (differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása) a szülők szemléletformálása

11.1.3. A játék tartalma

A fejlesztési feladatainkat meghatározzák

- A korosztály általános pszichikai sajátossága: Fontos a gyermekek mozgásfejlettségének (manuális képességének) észlelésének, érzelmi, akarati életének gondolkodási jellemzőinek ismerete.
- Az egyéni fejlettség és érdeklődés: Fontos tudni, hogy a gyermek a fenti területen milyen szinten áll, hiszen a fejlesztő munka ennek ismeretében tervezhető meg.
- A csoport összetétele: Információkat kell szerezni a gyermek szociális hátteréről, (környezet, élmény, ismeret). Meghatározó a nemek aránya.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvónő (közvetett) módon kapcsolódik.
- Az óvónő által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

11.1.4. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

- nyugodt légkör
- idő
- megfelelő hely
- eszközök
- élmények, tapasztalatok
- irányítás

Nyugodt légkör

Nemcsak a játéknak, hanem az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos kiscsoporttól kezdve az alapvető szokás, normarendszer kialakítása, a megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.

Idő

A napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy elmélyülten játszhassanak, tevékenykedhessenek, legyen idejük elképzeléseiknek megvalósítására. A nap folyamán a délelőtti és délután játéknak egyenértékűnek kell lenni.

Megfelelő hely

A megfelelő hely biztosítunk a csoportszobában, a hozzátartozó helyiségek szinterein, a fejlesztő szobában, tornateremben, a teraszon és az udvaron egyaránt fontos. A csoport kialakításánál figyelembe vesszük az életkort, a csoport összetételét és az egyéni igényeket is. Aki kívánja annak lehetőséget adunk, kis pihenő és „búvó-helyek" létrehozásához. A nagyoknál biztosítjuk a játékhelyek lehetőség szerinti változtatását és a játékhelyek több napon át való használatát.

Tágas udvarunkon nagyobb a hely a mozgásos játékhoz, de itt is fontos, hogy széleskörű tevékenységre legyen lehetőség.
Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek mellett, lehetőséget biztosítunk a téli időszakban is a benti játékok folytatására (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, építés, labdázás).

Eszközök

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök. Módszerünkből speciálisan alkalmazott Montessori jellegű játékok folyamatos frissítése, személyre szabott készítése.

Szimbolikus és szerepjáték eszközei: szobai és konyhai kellékek, különböző foglalkozások eljátszásának szimbólumai.

Konstruáló játékok eszközei: (különböző kockák, kirakó és összerakó játékok, közlekedési eszközök, terepasztalok, állatok, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközök.

Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás eszköztára: szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.

Kísérletező hely eszközei: természetes anyagok, felszerelések, gyermekenciklopédiák, földgömb, nagyító, mágnes).

Kincses láda (különböző érdekes tárgyak az éppen aktuális játékokhoz takarók, szép anyagok, barkácsolás kellékei).

Énekes játékok eszközei: ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról, gyermekek által készített hangszerek

Mesesarok eszközei: könyvek, bábok, dramatizáló eszközök, jelmezek, párnák.

Fejlesztőmunkánk lényeges eleme, a tudatos játékeszközök kiválasztása, biztosítása. A gyermek általános és egyéni fejlettségén túl, fontos tudnunk a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is.

A részfunkciók fejlesztése szempontjából óvodánkban megtalálhatóak az alapjátékokon túl:

- Montessori játékok
- Vizuo - motoros és vizuális játékok
- Figyelemfejlesztő játékok
- Emlékezeti vagy felismerő játékok
- Értelemfejlesztő játékok.

Játékeszközök a mozgásfejlesztés szolgálatában

Az udvaron különböző méretű mászókák, mászókötél, gyűrű, rollerek, kerékpárok, csúszda, szánkó. A mozgásfejlesztéshez az eszközök biztosítása nagyon fontos, de nem elégséges, lényeges még, hogy a gyermekeknek sok, mozgásos játékot, sok sportjátékot, versenyjátékot, népi játékot szervezzünk.

Szociális játékok eszközei

A csoportszobában és a mosdóban megtalálhatóak a testséma, én-kép kialakításához a nagyméretű (mobil) és közepes tükrök. A szociális kapcsolatok kialakításához fontosnak tartjuk az ehhez szükséges eszköztár folyamatos bővítését (pl. a babák évszakoknak megfelelő ruhái, az életkor és nemek megkülönböztetésére szolgáló kellékek (kalap, kendő, szemüveg)

Fontos szerepe van a játékban a funkció nélküli eszközöknek, amit közösen gyűjtenek, s (kincsesládába helyezünk) amelyeket kreatív ötleteiknek megfelelően használnak fel. A játékeszközök tartóssága, esztétikája, mennyisége fontos kritérium. A játékeszközök megválasztásában és beszerzésében tükröződik az igényesség. (természetes anyagok, korszerűség, találékonyság)

Élmények, tapasztalatok

A játék egyik fontos eleme a tapasztalatszerzés és élményszerzés. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában és a tágabb természeti, társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermek újra és újra átélje, ezért figyelünk a spontán élmények mellett a témához kapcsolódó közös élményszerzési lehetőségek megteremtésére, tervezésére. A közös élményszerzés alkalmait minden nevelési évben az óvodai csoportnaplóban tervezzük, tartalmával segítve nevelési feladat megvalósulását.

Irányítás

A tudatos jelenlét és az indirekt játékirányítás a játék feltételek megteremtésének korszerű játékpedagógiai megközelítési irányát mutatja meg számunkra. Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása, és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékra.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek játékát, hangulatát, érzelmeit. Az irányításban beavatkozásunk kiterjed: a gyermeki sokirányú megfigyelésére a megoldási lehetőségek felállítására, választhatóságára, a testi épségének megőrzésére, konfliktusos helyzet kivédésére felnőtt segítsége nélkül, valamint a gyermek ismereteire alapozott tervszerű kezdeményezésekre. Az óvónő játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására.

A játéktevékenység irányításában, fejlesztésében fontos szempont:

- Élmény szerepe az óvoda szűkebb és tágabb környezetében,
- Sokszínű tevékenykedtetési lehetőség biztosítása,
- Játszótárs választás biztosítása,
- A feltételek biztosítása életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével,
- A játék önkéntességének maximális figyelembevétele
- Az óvónő, mint modell szerepe: tolerancia, a különbözőség elfogadása

11.1.5. Korosztályonként előforduló játékfajták

Gyakorlójáték

- Ismétléses cselekvések közben anyagok, eszközök megismerése, szöveg, dallam, mozgásismétlődő játékok, ritmusjátékok, szabályjátékok- játékszabályok megismerése, elfogadása, követése.
- Részképességekben sajátos fejlesztést igénylő gyermekeknél szerepjátékok, és konstruáló játékok.

Szimbolikus szerepjáték

- Egyszerű szabálykövetések (egyénenként, és csoportosan), jellegzetes cselekvések, műveletek utánzása.
- Szabályok elfogadása és betartása, a környezet jelenségeinek, eseményeinek beépítése, önálló vagy csoportos játékban.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképesség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.

- Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újra alkotva, kreatívan egy-egy átélt eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége és kommunikációs képessége.

Építő, konstruáló játékok

- Összerakosgató, összetehető játékok, egyéni elképzelés alapján.
- Összerakosgatások, egyszerű szerelések az élethelyzeteknek megfelelő tárgyak elkészítésével.

Barkácsolás

- Folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk.
- Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajták természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú.
- Barkácsolás közben, nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás)

munkaformát ismernek meg a gyermekek.

- Munka közben átélik az alkotás örömét, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

A bábjáték

Csoportjainkban életkoruknak megfelelően, elérhető helyen rendelkezésre állnak a bábjáték eszközei. .

A bábjáték forrása

- Az óvodapedagógus játéka,
- Óvodapedagógus –gyermek bábjátéka
- A gyermekek bábjátéka,
- A gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása.

A (2,5) 3-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük meg és szerettessük meg az újbábot, a fakanálbábot és a síkbábot.

Az 5-6-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása

- Hat a társas kapcsolatok alakulására,
- Az önmegvalósításra,
- Alkalmazkodni tudásra,
- Élmények, tapasztalatok felidézésére,
- A kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket, dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik.

A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása

- a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőkészségük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

Mozgásos játék, szabályjáték

Verbális, mozgásos és manipulatív játéktevékenység fejlettségnek megfelelő szinten
Önálló szabályra figyelés

Szabályjáték

Ennél a játékfajtánál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és kudarctűrést, felelősségtudata, feladat tudata fejlődik.

Mozgásos szabályjátékok

Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötősdi, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.

Értelemfejlesztő játékok

Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikro-csoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Pl. Társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok. Puzzle-játékok, Lego-k, memória játékok, Barkochba-játék, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni
- ✓ Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus-szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőkészsége, alkalmazkodó képessége empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet
- ✓ Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz
- ✓ Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás
- ✓ Ismert meséket dramatizálnak, báboznak
- ✓ Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata

11.2. Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásosait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, közben belső képi világot jelenít meg. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiénéjének, ***érzelmi biztonságának*** elmaradhatatlan eleme.
Megalapozza az anyanyelvi nevelést, a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatot, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.
A 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi- népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi- klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít. A mese- képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és a dramatizálás eszközeivel feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges és megfelelő viselkedésnormákat.

11.2.1. A verselés, mesélés célja

A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása mely segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

Életkori és egyéni sajátosságok szintjén alakul,
- a gyermekek mesék, versek iránti érdeklődése,
- megalapozódik az irodalomszeretet.

A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése által, fejlődik
- a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása,
- és a biztonságos önkifejezés.

11.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- Életkori sajátosságokhoz igazodó anyanyelvi és mozgásos játékok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.
- ***Népi, klasszikus és kortárs multikulturális, interkulturális irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása. A csoportba járó más nemzetiségű gyermekek gyermekirodalmi alkotásainak megismerése – bekapcsolása a nevelés folyamatába – versek – mesék pedagógiai szempontú válogatása.***
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelése.
- ***A meseválasztáskor a tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.***
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgető körök, interaktív játékok).
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.
- Tehetséggondozó műhely működtetése

A feltételek megteremtése

Az irodalmi nevelés minden nap jelen van az óvodában. Megfelelő hely (mesesarok, meseszoba) biztosításával, mesepárnák elhelyezésével, különböző ráhangoló tartalmakkal kezdődik a mese. A mesét egész héten keresztül hallhatják a gyermekek, és azt követően történik a dramatizálás, amennyiben ezt a feldolgozási módot választja az óvónő.

11.2.3. A verselés, mesélés tartalma

A mese vers a gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, létszükséglet, olyan érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Fontos szempont, hogy magas szintű irodalmi élményt nyújtunk a gyermek számára. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, amelyet segít a jól felszerelt könyvtárunk.

A 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

A mese – versmondás lényeges elemeit – metakommunikációs eszközöket (testbeszéd, tekintet) az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Alkalmazza a drámajáték elemeit, az ismerkedő játékokat, a csoportépítő játékokat, amely során saját emlékeik, képzeletük alapján élik át a gyermekek a helyzeteket, szituációkat.

Követelmény, hogy az óvónő – mese-vers tevékenység során – emlékezetből meséljen, verseljen, ***az élő szó erejével*** (kivételt képeznek a folytatásos történetek, pl. alvás előtt). Olyan feltételeket teremtsünk, hogy a mese – vers tevékenységen minden gyermek részt vegyen

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- ✓ Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- ✓ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- ✓ Képesek saját vers és mesealkotásra, összefüggő mese, történetet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére kifejezésére.
- ✓ Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- ✓ A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- ✓ Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- ✓ A térbeli irányokat, viszonyokat, illetve verbális kifejezéseket helyesen használják.
- ✓ A nemzeti kultúra - kincsből ismernek verseket és meséket.
- ✓ A szülők részt vesznek mesék közös feldolgozásában,
- ✓ Visszajelzésekből értesülünk, hogy gyakoribbá válik a szülők otthoni mesemondása

11.3. *Ének, zene, népi játék, tánc*

11.3.1. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja

Az örömet adó ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok, a kortárs művészeti alkotások által alakul,

- o a zene iránti érdeklődés,
- o formálódik a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság.

11.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzelem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok)
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszédek, dramatizálás gyakorlása
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam, ritmus variációk kitalálása)
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye szerinti zenei nevelés, speciális szakember és programok segítségével (pl. szenzomotoros integráció)
- A nemzeti, etnikai gyermekek zenei kultúrájának közvetítése a szülőföldhöz való kötődés erősítése
- Gépi zenének csak megfelelő válogatással és ízléssel való használata.
- Tehetséggondozás működtetése.

11.3.3. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma

A zenei nevelés programja minden csoportban az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezett tevékenység. A zenei anyag feldolgozása Kodály Zoltán irányelvei és Forrai Katalin szakmai útmutatása alapján történik, valamint kiegészítheti a cigány nemzetiségi szokások és hagyományok dal és mozgásanyaga **(amennyiben ezt igénylő óvodásunk lesz).**

A program, zenei anyagát hangsúlyosan alkotják

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

- Népi mondókák, ölbeli játékok
- Pentaton hangkészletű 6 hangterjedelmű népi dalos játékok,
- A zenei átélést segítő, kreatív mozgások,
- Hangulatokat, érzelmeket közvetítő zenehallgatás, dalanyag
- A készségfejlesztés zenei elemei.
- Hangszeres előadások
- Nemzeti kulturális elemek

A zenei anyag kiválasztása, tervezése ***a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.***

A zene, mint az önkifejezés egyik eszköze állandóan jelen van a nap folyamán, melynek során nagy gondot fordítunk az élő befogadó zenei tevékenységre, sokszori gyakorlására, s az ehhez kapcsolódó, szép, esztétikus mozgásra.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Az ölbeli játékok helye szerepe a beilleszkedési időszakban jelentős és a mindennapokban gyermekek közösségi nevelésében fontos szerepet tölt be.

Játék közben is adódik lehetőség zenei élményszerzésre, így pl. dúdolgatásra, énekelgetésre, amely oldott, derűs légkörben, a gyermekek önkéntes érdeklődésére és részvételére épül.

Fontos szempontnak tekintjük az óvónő pozitív mintaadását, a helyes artikulációt és a tiszta éneklést.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és *a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.*

Zenei élményeket szereznek a gyermekek

Spontán játék közben, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység által:
3 – 7 éves korban a tanulás szervezeti formája: tervszerű, kötetlen foglalkozás, hetente 1 alkalommal. A kezdeményezések kapcsán mindvégig törekszünk a gyermek érdeklődésének felkeltésére és fenntartására. Lehetőséget teremtünk egyszerű táncos lépések gyakorlására, mint pl. körben járás, ringatózások rugózások, mely a gyermekek harmonikus mozgását segítik elő.

5-7 éves korban a szép, tiszta éneklésre és a harmonikus mozgásra helyezzük a hangsúlyt. Ebben a korban már képesek az önállóságra, ezért nem szükséges, hogy az óvónő végig együtt énekeljen velük. A mozgással kísért egyöntetű szép, tiszta előadás megvalósítása tudatos cselekedtetésre épül (testtartás, tekintet, hangsúly, hanglejtés, ritmus).

Éneklés közben beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésére, a hangzók helyes formálásának gyakorlására, beszédtechnika fejlesztésére, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javítására is lehetőség nyílik.

A tevékenységszervezés mikro és makro csoportos formában történik.

Óvodánkban alkalmazott zenei eszköztár

- Különböző méretű dobok, zörgő dobok,
- Különböző méretű cintányérok, háromszögek,
- Ritmus hangszerek,
- Metallofon,
- Furulya,
- Saját készítésű hangszerek felhasználása (termések)

- Audiovizuális eszközök (lemezjátszó, kazetta)
- Szakmai könyvek,
- Az énekes dalos játékokhoz felhasznált eszközök

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ Ismernek 10-15 mondókát, 20-25 különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, műdalt.
- ✓ A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- ✓ Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- ✓ Ismerik a zenei fogalom párok jelentését.
- ✓ Képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést, a motívum hangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- ✓ Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- ✓ Próbálkoznak az improvizálással.
- ✓ Képesek dallambujtatást végezni.
- ✓ Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- ✓ Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

11.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az emberismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével. A látás sajátos gondolkodás. Ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek (sémákat", vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák" alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. ***A rajzolás, festés, mintázás, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.*** A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formákig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázoló tevékenység célja, nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű" jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kézügyességének fejlettségéről.

11.4.1.Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodás.

11.4.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólégkör kialakítása.
- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A belső képek gazdagítása gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, ***környezet esztétikai alakítására és esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása,*** fejlesztése a népi motívumok, ***nemzeti szimbólumok*** alkalmazásával.
- A gyermeki élmény- és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés és önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: (pl. megszólítás, szándéknyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)
- Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.
- A nemzetiségi és cigány vizuális kultúra sokszínűségének, egyes díszítő elemeinek megismertetése.
- Szociális hátrányok enyhítése ábrázolás eszközeinek biztosításával.
- Tehetséggondozás működtetése.
- ***A gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatása és a tehetségek bátorítása***
- ***A természetes anyagok, termések felhasználását előtérbe helyezi.***
- ***Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.***

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében

- A technikák megismertetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.
- Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében
- Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás
- A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe

11.4.3. Az ábrázoló tevékenységek szintereinek és a feltételek megteremtése

Csoportszoba
Szabadon folyó ábrázoló tevékenységhez

- Az ábrázoláshoz szükséges eszközök (festék, ecset, ceruza, színes ceruza, filctoll, gyöngy zsírkréta, agyag, gyurma, papír, olló, és más anyagok a gyermekek számára elérhetőek, biztonságos az elhelyezésük
- Több térbeli „munkalehetőség" technika felajánlási mód

Dramatikus játékhoz

- Bábok, kosztümök, építők, kirakók, összerakós játékok
- Félkész termékek, játékok, anyagok
- Díszletek, hátterek

Tervezett ábrázoló tevékenységhez

- Változatos helyszín, anyag és eszköz (dobozokon, paravánon, táblán, csempén, stb)
- Tárolási lehetőség az elkészült munkáknak

Udvar

- Állandó helyen asztal, szék, tábla, kréta, s egyéb eszközök biztosítása.

Természet

- Élménygyűjtés, növényekből, termésekből, alkalmi játékok készítése.

Épített környezet

- Házak és udvaruk, valamint azok lakóinak megfigyelése
- Múzeum, könyvtár, színház, bábszínház látogatása.

Az ábrázoló tevékenység során változatos sokféle eszközt biztosítunk a gyermekek számára. Igyekszünk megtanítani az eszközök célszerű használatát. Figyelünk a helyes szokás és normarendszer (ülés, testtartás, kézmosás, stb.) kialakítására. Olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek egyéni élményeiket, a közös megfigyeléseket, elképzeléseiket, saját elgondolásaik szerint újra alkothatják, ahol megjelenik szűkebb és tágabb környezet megismerésén belül a szülőföldhöz való kötődés. Fejlesztő eljárásunk alapja, hogy önmagához képest fejlődjön, lépjen előre a gyermek. A lehetőségek megteremtésével a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre jobban hasonlítsanak a valóságra. A segítség módját illetően várjuk ki először, hogy mit alakít ki magától a gyermek, s ne arra gondoljunk, hogy mit kell tudnia a gyermeknek. (E tekintetben szemléletváltás szükséges.)
Az iskolakezdéshez a fentiek mellett fontos hogy kialakuljon a finom motorikus koordináció, a vizuális észlelés, megfigyelés, emlékezet megfelelő fejlettsége, mely egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához, így a terület fejlesztése, szintén a fejlesztő tevékenység fontos eleme.

Fejlesztés területei

1. Építés
2. Plasztikai munkák
3. Képalakítás

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- ✓ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- ✓ Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését. a vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik
- ✓ Az eszközöket készségszinten kezelik.

- ✓ Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- ✓ Képalkotásukban megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- ✓ Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.
- ✓ A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata.
- ✓ Használják a népi, nemzeti, etnikai kultúrában megjelenő díszítő motívumokat.
- ✓ A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul.

11.5. Mozgás, *Mindennapos mozgás*

A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. A járás megtanulás után azonban már kevesebb figyelem irányul erre a területre. Programunkban centrális helyet foglal el a mozgásnevelés, amely a fejlesztés alapjául szolgál. Alapvetőnek tartjuk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követését, megsegítését, regisztrálását. A fejlődést segíteni ugyanis, csak a meg lévő szinthez igazodva lehet. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik, csont és izomrendszere, alakulnak mozgás koordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. Számunkra az igazán érthető és feldolgozható információ, amit megtapasztal mozgás és tevékenység útján. A tanulási zavarok kialakulásának megelőzésében kulcsfontosságú a széleskörű mozgásfejlesztés.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

11.5.1. Mozgás célja

A rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése, mely során megalapozódik a mozgás szeretetésre épülő egészséges- életvitel és életmód. ***Az egészségfejlesztő testmozgás az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, való szervezése. A gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazása, a szabad levegő kihasználása.***

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- ➢ ***spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,***
- ➢ ***irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,***
- ➢ ***szervezett mozgásos tevékenység.***

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is,

miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

11.5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése.
- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével.
- Nevelési feladatok megvalósításához, mozgásos tapasztalatok, tervezése és a mindennapi gyakorlati megvalósítása.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra késztető biztonságos környezet kialakítása.
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése.
- Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.
- Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél. (Gyógy-testnevelő és fejlesztőpedagógus mikro csoportos tevékenysége.
- Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- A szülőkkel együttműködve, a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgáslehetőség biztosítása, ill. közös mozgásos programok szervezése.

A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A szabad játék tevékenységén, a mozgásfoglalkozáson túl jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása szociális képességek fejlődésére

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az „én tudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulását.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együttmozgás segíti a gyermek én-határainak megismerését, a másik észlelését, fejlődik önfegyelmük, önuralmuk, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Programunkban a mozgáson keresztül pedagógiai és pszichológiai feladatokat egyaránt megvalósítunk. A mozgásfejlesztés fő feladatait – a nagymozgások, szem-kéz- láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését – természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

11.5.3. A mozgásfejlesztés tartalma

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg:

a) a szabad játékban a gyermekek kötetlen, természetes játékos mozgása közben,
b) a mozgás-foglalkozáson,
c) mindennapi mozgás keretében,

a) Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Valamennyi színtéren fontos a feladat természetes mozgáskedv megőrzése, felkeltése és a mozgásigény kielégítése, valamint a motiváló, mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása teremben a szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában.

3 - 4 éves korban

A nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni, ezért leginkább a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, guruláshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk (csúszda, létra, Rotrikom, tornaszőnyeg, asztalok, székek).

4 - 5 éves korban

Nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció. Mindezt jól szolgálják a célba dobó játékok (kugli, ugróiskola, ugrókötél, labda). Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése (billenő hinta, füles labda, lépegető, stb.)

5 – 7 éves korban

A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére. Pl.: ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, gyöngyfűzés, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb. A gyermekek felügyeletének biztosítása mellett használjuk fel a mozgásos tevékenységekre az öltözőt és a fejlesztő szobát is.

Óvodánk kitűnő belső és külső sajátossága feltételeinek megléte lehetővé teszi a szabad mozgásforma önálló és célzott gyakorlását, kipróbálását. A mozgásos tevékenységekhez a csoportszobát, a teraszt is alkalmassá tesszük, a könnyen mozgatható mozgásösztönző szerek biztosításával (asztalok, székek, mászókák, füles labda)

Tornaszobánk kiemelt jelentőséggel bír a napi életünk során a mozgásfejlesztésben, a napirendünk célszerű kialakításában.

Nagy területű udvarunkon a különböző anyagból készült több funkciós mászóka, csúszda, illetve az ezeket kiegészítő tornaszerek, jól szolgálják a testi képességek fejlődését, mozgásuk összerendezettségét, sok lehetőséget biztosítanak mozdulataik kipróbálására, téri tapasztalataik megszervezésére.

Fontos eszközként tartjuk számon az egyensúlyi helyzet keresését igénylő kerékpárokat, rollereket, valamint a ritmikus mozgást biztosító billenő hintát. Tervezzük az udvar továbbfejlesztését, ahol felügyelet mellett a sokoldalú mozgásfejlődést elősegítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.
A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Tudatosan szervezzük a fejlesztési feladatokat. Az udvaron minden gyermek életkorától független, érdeklődésének megfelelően csatlakozhasson bármelyik óvónő, vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos játékhoz, feladathoz. A feltételek birtokában fontos, hogy megtanítsuk a gyermekeket a sport – és a manipulációs eszközök használatára. Tanítunk sok, mozgásos játékot, régi népi játékot is, pl.: ugrókötelezés, ugróiskola, dalos játékok. Kapcsolódjunk be a gyermekek által szervezett és kezdeményezett játékokba, ha ezt igénylik, ötleteinkkel fejlesztjük tovább. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

Elsődleges tennivalónk az óvoda helyiségeinek (csoportszoba, öltöző, folyosó, fejlesztő szoba, terasz, udvar) további mozgás centrikus berendezése, fejlesztése, (Kerékpárok, fák közé feszített kötél, mászóka, célba dobó, képességfejlesztő játékok).

Az udvari játékeszközök EU - s szabványoknak megfelelő, balesetveszély elkerülése céljából. A felülvizsgálatuk folyamatos.

Meggyőződésünk, hogy a rendszeres mozgás során fejlődnek a gyermek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebbek lesznek.

b) Mozgásfejlesztés a foglalkozásokon

A tevékenységek levezetésénél maximális lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgáselemeket. Differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Megmutatjuk a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük. Mindezek mellett a mozgás foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a komplexitást is érvényesítjük, azaz több tevékenységi forma művelődési anyagát építjük össze.

A mozgás műveltségtartalma

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- Játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,

- Játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossztengely körül, átfordulások, tarkóállás, kézállási kísérletek), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- Játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- Játékos foglalkozások a szabadban (görkorcsolyázás, rollerezés, kerékpározás, csúszkálás, szánkózás, kuglizás…),
- Játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és háton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- Játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)
- Játékos légzési gyakorlatok.

Óvodánkban alapkérdésnek tekintjük a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, amelyek magukban hordozzák a játék és a mozgásanyag gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével – tornabot, kendő, szalag, labda, babzsák, karika – végzett gyakorlatok, a különböző fogásmódok, forgatások, emelések, dobások, stb., mind jól szolgálják a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliság tanítását, segítik a kéz fogóizmainak erősítését.

A tudatos fejlesztési céllal tervezett nevelői munka eredményeként minden gyermek láthatóan, mérhetően magasabb fejlődési szintet ér el a korábbihoz képest.

c) Mozgásfejlesztés a mindennapokban

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

Naponta egyszer 5-10 perces időtartammal szervezzük meg. (kivétel mozgás foglalkozás után és bizonyos ének-zene foglalkozás után). A tevékenység napirendbe történő illesztése állandó. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetősége nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakításához (a futó és fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés, labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlődik. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására nyílik lehetőség.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékban
- ✓ A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- ✓ Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.

- ✓ Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- ✓ Szeretnek futni, képesek 50 – 100 m távolságot kitartóan végig futni.
- ✓ A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik
- ✓ Tudnak helyben labdát pattogtatni.
- ✓ A különböző verseny játékok, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- ✓ Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

11.6. A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban a komplex környezeti nevelés fokozott hangsúllyal van jelen. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenység egészét.

A környezeti nevelést kiemelten „kezeli", erre építve a fejlődést elősegítő tevékenységeket tartalmaz a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséggel.

- ***A nevelési célok és feladatok megfogalmazásában a természet- és környezetvédelmi feladatokat kiemelten kezeljük a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.).***
- ***Az óvodai nevelőmunkánk tervezésében és a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.***
- ***A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.)***
- ***A gyerekek nevelése az egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján a cselekvő, felfedező tevékenységszervezés módszerével zajlik.***
- ***Az óvodánk dolgozói szem előtt tartják a fenntarthatóság tartalmi jellemzőit és ez a mindennapi munkájukban is megnyilvánul. Az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, megalapozására. (Kapcsold le a villanyt! Zárd el a csapot! ne folyasd a vizet feleslegesen!)***
- ***Az óvodaépületünk helyiségeinek berendezése tükrözi a környezetbarát szemléletmódot, Az óvoda berendezését az egyszerűség, a takarékosság a praktikusság jellemzi, helyi sajátosságok figyelembevételével a természetes anyagok felhasználása érvényesül.***

- ***A gyerekek által használt eszközöket vásárlásánál is prioritás a környezetbarát eszközök, játékok beszerzése.***
- ***A csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növénnyel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel". A gyermekek a munka tevékenységen belül növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el, az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben.***
- ***Az óvodánk udvara mentes az allergiát, a mérgezést és sérülést okozó növényektől.***
- ***A levegő illatosítására gyógynövények használjuk. (nem használunk hajtógázos légillatosítókat).***

11.6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet

11.6.1.2. A külső világ tevékeny megismerésének célja

- Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket.
- Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a multikulturális értékek,
  - a népi, és a családi hagyományok,
  - a szülőföld, a hazai táj,
  - a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás.
- ***Előtérbe kerül a szelektív hulladékgyűjtés megismertetése, alkalmazásának alakítása***
- ***Hangsúlyt kap a fenntarthatóság tartalmi elemeinek megismertetése.***
- ***Megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét és védelmét.***

11.6.1.3. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása
- Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése,a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben)
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önérvényesítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában
- A beszélő környezet megteremtetése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása
- ***Elegendő alkalom, idő, hely, eszköz biztosítása, a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.***
- ***Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében***

helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.

- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása
- ***A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.***
- ***Megismertetése a környezet megóvásának legfontosabb szabályaival (pl. elzárják a vízcsapot, hogy feleslegesen ne folyjék a víz, ismerik a szelektív hulladékgyűjtés szabályait, ismerik, hogy szemétből is lehet valamit készíteni stb..***
- ***Megismertetni a jövő szempontjából az energiatakarékosság és a környezettudatosság összefüggéseit.***
- ***Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése***

11.6.1.4. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

A környezet megismerésének tartalmát, a tapasztalatszerzés irányítását három fő területen biztosítjuk:

- Természet és társadalmi környezet megismerése
- Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- Környezetvédelem (természet növény és állatvilágának óvása, ***szelektív hulladékgyűjtés, fenntarthatóság)***

Montessori tartalom – ide kapcsolódó – kozmikus nevelés - részletezve a Montessori speciális programnál található.

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal. Itt kell kiemelni a helyi (területek) és tágabb (állatkert, múzeumi középületek) környezeti sajátosságok lehetőségeinek kihasználását. Szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat: pl. fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.) A természeti és társadalmi témákról szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előre haladtával folyamatosan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz.

11.6.1.5. A külső világ tevékeny megismerése, anyagtartalom– korcsoportonként

Az éves nevelési terv része: (helye: csoportnapló)

11.6.1.6. Környezetalakítás

Életkori szinten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeket, ismereteket. Az életre való felkészítés nem nélkülözi a munkatevékenységek lehetőségeinek kiaknázását.

A környezetalakítás céljából nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem

rendszeres tevékenység legyen, ami beépül az óvodai nevelés komplex folyamatába. A tárgyakról, jelenségekről szerzett benyomásokat, ha azok érzelmileg megalapozottak a gyermek tovább éli, átrendezi.

A gyakorlás legtermészetesebb színterei

- Kötetlen játék (játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyreállítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel, stb.)
- Célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, dugványozás, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés, szelektív hulladékgyűjtés.
- Természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása,
- Virágos- és konyhakert, természet és élősarok, óvoda udvara.
- Alkalmanként kis állatok megfigyelési lehetőségének biztosítása (pl. akváriumban halak)
- Fontos az óvónő- és a dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalakító munkája minta a gyermek számára.

Környezetvédelem

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is.

Fontos teendőink

- ***Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy gyermekeink harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel. A szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos információk átadása és a gyakorlatban való megvalósítás segítése.***
- ***Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.***
- ***A „hulladék nem szemét" elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) megvalósul.***
- ***Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, a papír beszerzésekor az újra papír vásárlására törekszünk.***

Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

- Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak, ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!
- Ne szemeteljenek, aki igen, felszólításra tegye azt a kijelölt tárolóba.
- Vigyázzanak a környezetük tisztaságára, a 6-7 évesek vegyenek részt heti 1 alkalommal a szemét összeszedésében.

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség. (Pozitív minta, példamutatás)

11.6.1.7. A környezet megismerésére nevelés helyszínei

CSOPORTSZOBA	UDVAR, KÖZVETLEN KÖRNYEZETÜNK	KIRÁNDULÁSOK, SÉTÁK
Élő-természet sarok Gyűjtött termések, kavicsok, kagylók, növények, hajtások. Természettudományi könyvek, kísérletek eszközei. - zöldségfélék, gyümölcsök feldolgozása (saláták) - képkártyák, fényképek - kísérletek: növényekkel, természeti jelenségekkel (víz, jég, hó, hő, anyagok) - Kis állatok megfigyelése - jeles napok, hagyományok ápolása, annak jelképei: - adventi koszorú, - Luca napi búza - Mézeskalácssütés, - maskarák - tojásfestés	**Tevékenységek a természetben, a természet átalakítása** - ***szelektív hulladékgyűjtés*** - levélsöprés, - madáretető kihelyezése és folyamatos gondozása, - veteményezés, talaj gond. - kísérletek (szél, hó, jég, víz, föld, levegő) - jeles napok, hagyományok, ápolása - Szituációs játékok, népi játékok - „farsang ” - Kiszebáb - Májusfaállítás, - Madarak, fák napja, - Föld napja, - Víz napja	**A természet változásainak, szépségeinek, jelenségeinek megfigyeltetése** - Piac Társadalmi környezet: -- Középületek megfigyelése (posta, orvosi rendelő, ABC,) Állatok és életterüknek megfigyeltetése - Állatkert, vadaspark - Természettudományi Múzeum, - Babamúzeum, - Vasút - Mezőgazdasági múzeum - Margitsziget - Arborétum

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb –és tágabb környezetük iránt.
- ✓ A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat, problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni
- ✓ A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek:
- ✓ Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, életkorukat,
- ✓ Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára,
- ✓ Különbséget tudnak tenni évszakok között, ismerik az évszakok jellemzőit,
- ✓ Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat a napszakok tevékenységeit.
- ✓ Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- ✓ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait, és különbségeit.
- ✓ Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.
- ✓ Óvják környezetük tárgyi,- természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban
- ✓ ***Ismerik a környezet megóvásának legfontosabb szabályait (pl. elzárják a vízcsapot, hogy feleslegesen ne folyjék a víz, ismerik a szelektív hulladékgyűjtés szabályait, ismerik, hogy szemétből is lehet valamit készíteni stb..***
- ✓ Önállóan gyakorolják- dajkák bevonásával- a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel, állatokkal kapcsolatos munkákat.

11.6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata, gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. A matematikai tevékenységhez jó színvonalú eszköztár.

Ez a terület hangsúlyozottan jelenik meg a Montessori pedagógiában. Így speciális matematikai játékok állnak a gyerekek rendelkezésre. – Ezek az eszközök manipulációs tevékenységblokkban megtalálhatók és szisztematikus, konkrét tapasztalatszerzést kínálnak folyamatosan a számolás – sorrendiség, számtani műveletek és összehasonlítás terén. ***Részletes kibontása a Montessori speciális programnál.***

A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések célja

A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően

- sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel,
- tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

11.6.2.1. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses, tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás, pontos egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.
- Tehetségfejlesztő műhely működtetése

11.6.2.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei

- A spontán matematikai megismerés általános színterének tekintjük a játékot, a mozgásos tevékenységeket, ahol természetes környezetben folyik a tapasztalatgyűjtés. Létrejönnek olyan a játék során adódó szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ok–okozati összefüggések felismerésére.
- A célzott tanulási helyzetekről úgy gondoljuk, hogy a gyermekek eltérő, egyéni képességei, ismeretei, szociokulturális környezete miatt a leghatékonyabb közvetítői az egyéni képességfejlesztés és ismeretszerzés alkalmainak. Az egyéni, páros és mikro csoportos, és kooperatív tevékenykedtetés foglalkoztatás kapcsán az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a gyermekekkel. Megfigyelheti előrehaladásukat, fejlettségi szintjüket, s ennek függvényében tervezheti – egyénre és csoportra szabottan – a magasabb szintre emelést.
- Kortól függetlenül, kötetlen formában játékos cselekedtetés, sokoldalú érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés útján valósul meg a matematikai nevelés

Fő alapelvünk: hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítassunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak, hogy az iskolai alkalmassághoz szükséges:

- Tapasztalatokat elmélyítsük, rendszerezzük,
- A részképességeket fejlesszük,
- A gondolkodási műveleteket gyakoroljuk, kognitív képességeket fejlesszük
- A szükséges szokásokat, kialakítsuk, és koruknak megfelelő ismereteket sajátíttassunk el.

A fejlesztés tartalma

- Az összetartozó dolgok megfeleltetése
- Csoportosítás: tulajdonságok szerinti szétválogatás és halmazba sorolás
- Számfogalom megalapozása
- Halmazok számossága, a számok sorrendben történő ismételgetése és a „Hány?” kérdés megválaszolásának képessége
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- Sorba rendezés megnevezett mennyiségi tulajdonságok és felismert szabályosság szerint
- Számtani műveletek, halmazokkal végezhető játékos műveletek
- Építések, alkotások szabadon és másolással
- Geometria: a forma és a minta felismerése, azonos és eltérő formák csoportosítása
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben, síkban, téri irányok

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.

- ✓ A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- ✓ Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- ✓ Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, a játéktevékenységekben tudják alkalmazni
- ✓ Felismernek az alapvető geometriai formákat
- ✓ Kialakul az alapvető helyzetek, relációk az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

11.7. A munka jellegű tevékenység

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

11.7.1. A munka célja

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:

- o Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük
- o Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
- o Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, ***felelősségvállalásuk,*** feladattudatuk.

11.7.2. Az óvodapedagógus feladatai

- ➢ A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)
- ➢ A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása
- ➢ Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása
- ➢ Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- ➢ Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben
- ➢ A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom

- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges készségek formálása
- A munkavégzésben a szülők közreműködésének aktív részvételének ösztönzése
- (pl gyűjtő munka, ***Környezetvédelmi napok)***

Területei

a) Önkiszolgáló munka
b) Környezet rendjének megőrzése
c) Alkalomszerű munka - egyéni megbízatás
d) Felelősi munka
e) <u>Naposi munka (a Montessori pedagógia nem alkalmazza – eseti lehetőségként él)</u>
f) Növény, állatgondozás

a) Önkiszolgáló munka
Az önkiszolgálás a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével.

Területei

- Testápolás
- Étkezés
- Öltözködés
  (lásd: az egészséges életmód)

b) Környezet rendjének megóvása
Lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet átalakítására és rendjének megőrzésére.

- Pl. A csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, tisztálkodási szerek, bútorok)
- A csoport rendjének helyreállítása (asztaltörlés, söprögetés, stb)
- Udvari játékok, kerti szerszámok rendezése, használata, megfelelő, elérhető és biztonságos helyen való tárolása.
- Környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (levélsöprés, gereblyézés, hulladékgyűjtés)

c) Alkalomszerű munkák
Egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

- Eszközök, tárgyak, üzenetek átadása
- Gyűjtőmunka

- Ünnepi készülődés (ajándékkészítés, játék javítása, tisztítása, készítése)
- Kisebbek segítése

d) Felelősi munka

- Fokozatosan vezetjük be, tartalmát folyamatosan bővítjük.
  - Olyan tevékenységekben alkalmazzuk, ahol nem jelenik meg, felesleges várakozási idő.
  - A Montessori módszernek nem sajátja, az önmagát ellátó munka érvényesül.

f) Növény – állatgondozás

Csoportonként élősarkot és kertet gondoznak, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában, és a kisállatok (madarak) gondozásában. Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

A gyermekek munkatevékenységéhez elegendő mennyiségű és minőségű, biztonságos és számukra elérhető eszközök, szerszámok állnak rendelkezésre.
Pl.: takarító eszközök, kerti szerszámok

A munkajellegű tevékenység tartalma

A gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

Nagy fontosságot tulajdonítunk a munkavégzés során a teljes önállóság biztosítására. A munkavégzés nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk az élősarok kialakítását, és a kerti munka fontosságát.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- ✓ Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárás, tolerancia) a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják
- ✓ Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- ✓ Képesek-életkori szinten,- saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- ✓ Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának gondozásának igénye
- ✓ Kialakul az iskolakezdéshez a testi, lelki, és szociális érettség.

11.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.
A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
A világban minden, ami megismerhető befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

11.8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

A jövő, az egyre halmozódó információk tömege megkívánja, hogy a gyermekek a tanulás során a legfontosabb képességeket birtokolják.

Elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Óvodapedagógusaink törekvései, hogy minden gyermekben akár tehetséges, vagy lassan haladó típus, megalapozzák azokat a képességeket, melyek alapján örömet jelent gyermekeink számára a későbbi tanulás és önfejlesztés.

A változatos tevékenységek során, a tapasztalatok, élmények, ismeretek, biztosításának célja, hogy

- **Alakul kompetenciájuk**
- erősödik attitűdjük, készségeik, képességeik,
- fejlődik kreativitásuk.

A gyermekeket tágabb kompetenciákra kell felkészítenünk, melyek nevezhetők

- **„gondolkodási stratégiának"**
- **"motivációs készletnek"**
- **"a gondolkodás és az érzelem attitűdjének"**

A tanulás az óvodában folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.
Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti es időkeretekben valósul meg.
Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendelkezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet (az éppen aktuális téma-projektnek megfelelő eszközök, könyvek, a szokás-szabályokat erősítő piktogramok, stb.) megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
A tanulás = problémamegoldás, amely: aktivizál, önállóságot feltételez, élethelyzetet, sokféle útkeresés, próbálkozás, önálló megoldások stratégiája, hajlékony gondolkodás mely ötletes, eredeti és játékos.
A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

11.8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvodapedagógus az ONOAP és a Speciális Montessori módszerre alapozottan jeleníti meg a speciális témákat, szakszerűen válogatja össze és integrálja a különböző területekről származó megfelelő tanulási tartalmakat.
- **A gyermekek személyiségét nem statikusan, hanem önmagukhoz viszonyított fejlődési formában szemlélje.**
- **A gyermekek teljes személyiségét fejlessze, autonómiájuk kibontakoztatásával, megtartásával.**
- Megismerési vágy, kíváncsiság sokoldalú érdeklődés, kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása.

- A gyermekek tanulását támogató, ***valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző*** környezet megteremtése, az előzetes tapasztalatok figyelembe vételével.
- ***Különböző élethelyzetekben a gyermekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése.***
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése.
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése.
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására.
- ***Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valósághű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet).***
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat kialakítása.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása.
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése.
- **A gyermek személyiségfejlődési nehézségeinek felismerése, segítségnyújtás, szükség esetén megfelelő szakembertől segítséget kérése.**
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális hátterének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése, az alábbi módon

Az iskolaérettséget támogató pedagógiai munka

a. Az iskolaválasztás támogatása
b. Az iskolával való kapcsolat fenntartása
c. Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása, megvalósítása

11.8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei és a tanulás feltétele

Sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák

- Spontán játékban tapasztalatszerzés,
- **Az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása**
- Gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- Célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- Cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.
- Egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés
- **Kötelező tevékenységek**
- **Gyakorlati problémamegoldás.**

A képességfejlesztés területei

- Megelőzés
- Felzárkóztatás
- Tehetséggondozás

A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése

A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség

nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.

A differenciált képességfejlesztés feltétele

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával differenciált tervezés.
- A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés.
A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait.
A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata

- Szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- Módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)
- Célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- Eszköz szerinti differenciálás

A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.
A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

A tanulás típusai

Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretekről, a tevékenységalapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetőek. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

A tanulás szervezési elvei

- Műveltségtartalmak komplexitása,
- A gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,
- Tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- Egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

Az utolsó pedagógiai elv különös hangsúlyt kap óvodánkban, hiszen sok a fejlődésben elmaradott, hátrányos helyzetű gyermek, az átlagos képességű és a tehetséges gyermek is. A gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meg lévő tapasztalataira építve irányítjuk a megismerést, a gondolkodás folyamatát. A tanulási folyamatban centrális szerepet kap a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenykedtetés biztosítása, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalatszerzés, élményszerzés. A képességek fejlesztése megkívánja az ismeretek rendszeres feldolgozását, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtését. Képességeket kifejezetten tevékenységben fejlesztünk, a beszéd és gondolkodás egységével. Az értelmi nevelésben a „tapasztalni – megismerni" elvet valljuk, s nem a kész ismeretek, cselekvésformák betanítását.

A tanítás-tanulás folyamatban a bizalomra, megértésre épülő óvónő-gyermek közötti kapcsolatra törekszünk, amelyben a gyermek, szorongás nélkül, örömteli kíváncsisággal vehet részt. Kiemelt szerepet kap a pedagógiai asszisztens a tanítás-tanulás folyamatában az óvodapedagógus útmutatásainak végrehajtásában segítve a gyermekeket.

Az Integrált pedagógiai rendszer megvalósítása szempontjából is nagyon fontos, az óvónő módszereinek szüntelen megújítása, korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása, ezzel kapcsolatos feladatunk:

- Nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a kiemelt figyelmet igénylő és a nemzetiségi gyermekek fejlesztésében.
- Speciális szakmai képzettség további megszerzése

11.8.4. Az óvodai tanulás során alkalmazott módszereink

- cselekvés
- szemléltetés és képszerű megismerés
- szóbeli megismerés

1) A cselekvéssel kapcsolatos módszerek

a) Didaktikus játékok

Jelentősége, hogy játékosan – tehát a gyermek szükségleteinek megfelelően – ad módot az ismeretek megszerzésére, a gondolkodási műveletek és a beszéd gyakorlására. A szabályok nélkülözhetetlen elemei a didaktikus játéknak, betartásuk nemcsak oktatási funkciójuk miatt jelentős, hanem az erkölcsi nevelés szempontjából is.

b) Munkalappal (feladatlappal) végzett tevékenységek

Önálló munkára szoktat, ismereteket, készségeket, képességeket fejleszt. Sikerélményhez juttatja azt a gyermeket is, aki szóban nehezen fejezi ki magát. Az óvónő visszajelzéseket kap az egyes gyermekek fejlődéséről. Az oktatási folyamat bármely mozzanatában alkalmazhatjuk, ha azok a

célnak megfelelően szerkesztettek.

c) Gyakorlati munkák, kísérletek

Egyszerű kísérletek végzésére a Montessori kozmikus nevelés részét képezi. A gyakorlati munkák az óvodában főleg a kerti munka, az élősarok gondozása keretében van lehetőség. Az itt elvégzett feladatok nagy előnye, hogy a gyermekeknek nemcsak új ismeretek szerzésére nyílik lehetőségük, hanem az ismeretek alkalmazására, változások, okozati összefüggések meglátására is.

2) A szemlélettel és a képszerű megismeréssel kapcsolatos módszerek

a) Bemutatás

A bemutatás, a spontán szemlélődésen túl, tudatos és tervszerű irányító munkával érhető el az érzékelés, észlelés, megfigyelőképesség fejlődése. A lényeges és lényegtelen különválasztása, az alapvető gondolkodási műveletek (analízis, szintézis) megindítása.

Az óvónő feladata, hogy irányító kérdéseivel, magyarázatával rendszert vigyen a bemutatott tárgy, jelenség tanulmányozásába.

b) Önálló megfigyelések

A megfigyelésnél a gyermekek – megadott szempontok szerint – önállóan szerzik a tapasztalatokat. Ez történhet séták, kirándulások, a kertben végzett munkák, élősarok gondozása, otthoni feladatok kertében.

Önálló megfigyeléseik alapján ok-okozati összefüggések meglátására is többször lehetőségük nyílik. Mindez csak akkor történhet így, ha a gyermek önállóan szerzett megfigyeléseinek eredményeit szóban megfogalmazhatja az óvónővel való rendszeres és folyamatos beszélgetés során.

3) A szóbeli megismeréssel kapcsolatos módszerek

a) Elbeszélés

Az események, jelenségek, tárgyak, személyek eleven, színes ismertetését, illetve érzelemgazdag kifejtését jelenti. Akkor alkalmazza az óvónő, amikor olyan ismereteket kíván nyújtani, amelyekről a gyermekeknek nem lehet közvetlen tapasztalatuk.

b) Magyarázat

A gondolkodáshoz kapcsolódik, segíti a megértést azáltal, hogy az összefüggéseket, törvényszerűségeket megvilágítja. A magyarázat módszerére szinte minden foglalkozás keretében szükség van a feladatok megértéséhez, azok megfelelő végrehajtásához.

Az óvónő magyarázata csak akkor segíti a megértéshez, ha rövid, lényegre tapintó.

c) Beszélgetés

Az óvónő arra készteti a gyermekeket, hogy a kölcsönös kérdés-felelet alapján maguk fedezzék fel az összefüggéseket, vonjanak le következtetéseket, természetesen az ő irányításával. A beszélgetés kiváló értelemaktivizáló módszer, mivel segíti megtalálni a lényegeset és azt elkülöníteni a lényegtelentől. Fejleszti a koncentrált és megosztott figyelmet, igénybe veszi a meglévő ismeretek felelevenítésével az emlékezetet.

A beszélgetés módszerét csak akkor használhatjuk,

- ha a gyermekeknek az adott témában előzetes tapasztalatuk már van,
- ha az óvónő ismeri a feladandó kérdések céljait, funkcióját s ezeknek megfelelően, tudatosan átgondolt kérdéseket fogalmaz meg,

- ha az óvónő kérdései helyesek és változatosak,
- ha a kérdések az egész csoporthoz szólóan megindítják minden gyermek gondolkodását és az óvónő türelmesen kivárja a lassabban gondolkodók válaszát is,
- ha gyermekek kérdező kedvét is serkentik.

Mindezen módszertani ismeret birtokában a pedagógus feladata

- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó pedagógiai eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség biztosítása, az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérése.
- A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelő alkalmazása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✓ A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.
- ✓ A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.
- ✓ A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdés feltétele

A testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri

észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

c) Az óvodáskor végére **a gyermekek szociálisan is éretté** válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben

11.9 Infó-kommunikációs technika alkalmazása az óvodában

11.9.1. A pedagógus feladata az IKT használatának beépítése a mindennapi tevékenységébe, a felkészüléstől, a tervezésen keresztül a megvalósításig.

Stratégiai célok az IKT alkalmazásával kapcsolatosan:

- Az óvodapedagógusok ismerjék az oktatásban használatos IKT eszközöket és ezek főbb alkalmazási területeit.
- Az óvodapedagógusok képesek legyenek használni a legelterjedtebb eszközöket: (nyomtató, kamera)
- Az óvodapedagógusok képesek legyenek kiválasztani, ismerni és megfelelően használni a bevált szoftvereket (szövegszerkesztő, táblázatkezelő, képszerkesztő)
- Az óvodapedagógusok képesek legyenek információkeresési és kommunikációs céllal használni az internetet.

- Az óvodapedagógusok képesek legyenek IKT elemekkel gazdagítani oktatási anyagaikat, képesek legyenek a gyerekek érdeklődéséhez, képességeikhez leginkább illő anyagokat, megoldásokat választani.
- Az óvodapedagógusok az egész éves munkájukba beépítik az IKT eszközök használatát
- Az óvodapedagógusok ismerik és betartják a számítógép és az internethasználat nemzetközi és országos és helyi szabályait, szerzői, jogi törvényeket és rendelkezéseket, illetve az információ kezelés egyéb szabályait.

Pedagógus feladata

- A tevékenységek során kellő odafigyeléssel és gondoskodással alkalmazza a modern infokommunikációs eszközöket.
- Figyelembe véve az adott csoport életkorát, szociális összetételét érdeklődését, különös tekintettel az SNI érintettségű gyermekek esetét.
- Alkalmazási területetek: az egész nap folyamatába építve áthatja az egész óvodai tevékenységet.

A rendszer pedagógiai előnyei

- Letölthetünk, verseket, meséket, zenéket, mesefilmeket.
- Letölthetünk az óvodai információkhoz aktuális ismeretterjesztő anyagokat
- Letölthetünk szakmai prezentációkat, dokumentumokat
- Kereshetünk információkat pl. bábszínház, múzeum, szolgáltatások terén
- Megismerhetjük más óvodák programjait, ötleteit.
- Nemzetközi kapcsolatot létesíthetünk hasonló programmal működő óvodákkal
- Kész feladatlapokat, színezőket nyomtathatunk ki.
- Tájékozódhatunk a nagyvilág dolgaiban.
- Prezentációkat készíthetünk foglalkozásokhoz.

Hosszú távú célok

Az óvoda rendelkezzen

- hordozható számítógéppel
- digitális fényképezőgéppel / kamerával
- internetes hozzáféréssel

Fejlesztési alapelvek

- gyermekközpontúság előtérbe helyezése
- gyakorlatközpontúság és alkalmazható tudás figyelme bevétele
- a tudás és képességfejlesztés helyes arányának megtalálása
- képesség és személyiségfejlesztés
- a gondolkodás képességének fejlesztése
- kreativitás, vállalkozóképesség fejlesztése
- kommunikációs készség fejlesztése
- differenciált fejlesztés és az esélyegyenlőség biztosítása
- a folyamatosság, folytonosság és a fokozatosság megteremtése
- integrációs elv, komplex látásmódra törekvés
- kontroll és mérés

Pedagógiai hozzáadott érték

Az IKT eszközök természetes szemléltető, felhasználást segítő eszközökké válnak

Mérés – értékeléshez: az eredményeket jól szemléltető táblázatok. A munkát, összegzést és a fejlődést nyomon követő grafikonok, segítik az átláthatóságot, értelmezést.

Az otthoni eszközellátottság egyre természetesebb volta, valamint az informatikai kultúra fejlettsége folytán térben és időben is szélesebb együttműködés alakulhat ki a pedagógusok, valamint a pedagógusok és szülők között.

Az IKT alkalmazásának területei

Kapcsolattartás	Internet	***Szülőkkel*** – körlevél – verses anyagok ***Kollégákkal*** - a napló tartalmi elemeinek közös kitöltése - információ átadás ***Vezetővel*** – információ átadás ***Hivatallal*** - feladatellátás
	Számítógép	Faliújság anyagának elkészítése Naprakész információk szülőknek

Menedzselés	Weblap	Anyagának frissítése, bővítése
	Facebook	Képek, pedagógiai tartalmú cikkek
	Internet	Pályázatok figyelemmel kísérése
	Számítógép	Szórólapok, plakátok anyagának megtervezése

Pedagógiai munka		
Felkészülés	Internet	Kutató munka
	Számítógép	Színezők, feladatlapok készítése
Alkalmazás	Kezdeményezés Foglalkozás Szabadidős tevékenység	CD, TV, Video, MP 3, Magnó, Laptop, diavetítő alkalmazása
Montessori anyagbővítés	Internet	Kutatómunka - Eszközkészítés
Dokumentáció	Internet – e-mail	Naplóvezetés - tervezés
	Számítógép	Értekezletek – anyagának elkészítése
		Beszámolók kidolgozása
		Szülői értekezletek anyagának elkészítése
		Jegyzőkönyvek készítése
		Dokumentációs anyag tárolása
		Gyermekek mérésének – értékelésének – Fejlesztési terv készítése
Adatszolgáltatás KIR	Számítógép	Statisztikai adatszolgáltatás

12. Az óvodai élet megszervezésének és tervezésének elvei

- *Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.*
- *Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.*
- *Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.*
- ***A hazájukat elhagyni kényszerülő családok esetén feladatunk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.***

12.1.Szervezeti és időkeretek

A csoportszervezés szempontjai

- Átlaglétszám
- Csoportszoba férőhelye
- Nevelőtestület pedagógiai elvein alapuló szervezési elképzelések
- Tartalmi szempontok alapján:
  - életkor
  - fejlettség

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

12.2. Napirend, heti rend kialakítása

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlesztésekhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces), csoportos ***tevékenységek*** tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, ***amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez.***

Ugyanakkor igazodik a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, a szabadjáték kiteljesedésére megfelelő időt biztosít arra, hogy a gyermek minden tevékenységét befejezze, pontosan elvégezze. Figyelembe vesszük a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet.

Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek, (étkezés, gondozás, mindennapos mozgás) melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, és nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak. A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben. ***Törekszünk a személyes interakciókra (élőszavas mese, közösségi játékélmény) a kapcsolatépítésben, a gyermekek***

önállóságának fejlődésének elősegítésében együttműködve a gondozást végző óvodapedagógusokkal és dajkákkal.

Valamennyi csoportban biztosítjuk az alternatív pihenést, az életkoruknak megfelelően folyamatosan csökkentve a délutáni pihenő időt. Lehetőséget teremtünk a csendes tevékenységek és a szabad játék megvalósítására.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A gyermek fejlődédének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek, képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezzék, és kötetlenebb formában táboros hetekkel biztosítjuk számukra a változatos tevékenységet.

A heti-rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A befogadás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti-rend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend pontosabb betartását kívánják

A napirend és a heti rend minden évben a gyermekek összetételéhez és fejlettségéhez mérten a Montessori pedagógiai elvéhez alkalmazkodik.

12.3. Az óvodai nevelés tervezése

NAPIREND		**Szeptember 1 – Május 31-ig**
IDŐTARTAM		**TEVÉKENYSÉG**
8.00 10.30	10.30 10.45	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek (foglalkozások) Montessori kör, ***Iskolaelőkészítő tevékenység Montessori eszközökkel*** Gyümölcsfogyasztás
10.45	11.00	***Kötelező mindennapos mozgás*** ***A mindennapos mozgás időpontját az óvónő illeszti a délelőttbe a napi tevékenységekhez igazítva. (csoportban – udvaron változó)***
11.00	12.30	Udvari játék, levegőzés Öltözködés, testápolás, ebéd
12.30	15.00	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15.00	17.00	Párhuzamosan tevékenységek: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

NAPIREND		**Június 1 – Augusztus 31-ig**
IDŐTARTAM		**TEVÉKENYSÉG**
7.00	11.30	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek, mindennapos mese, mindennapos mozgás, udvari játék, levegőzés, a test edzése (napfürdő, vízfürdő) Montessori kör
11.30	12.30	Öltözködés, testápolás, ebéd
12.30	14.45	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14.45	17.00	Párhuzamosan tevékenységek: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

Az *óvodai nevelés tervezése*

HETIREND		
KORCSOPORT	**KÖTELEZŐ *TEVÉKENYSÉG***	**CSOPORTOS *TEVÉKENYSÉGEK* SZERVEZÉSE**
3 - 4 éves	Mozgás Mindennapi mozgás ***Iskolaelőkészítő tevékenység Montessori eszközökkel***	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
4- 5 éves		
5 – 7 éves		

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgásos játékok, Mindennapi mese
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Mozgás, Mindennapi mozgás ***Iskolaelőkészítő tevékenység***
Kooperatív	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint ***Iskolaelőkészítő tevékenység***
Páros	Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozások időkeretei korcsoportonként -ajánlás

Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások:	**3 - 4 éves korban**	**4 - 5 éves korban**	**5 – 7 éves korban**
Mozgás	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-45 perc)	Heti 1x Udvaron naponta mozgásos játék
A külső világ tevékeny megismerése Kozmikus nevelés Matematika Montessori pedagógiai elv szerint	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
	Iskolaelőkészítő tevékenység - Montessori eszközökkel – Minden nap		
Verselés, mesélés	Heti 5-10 perc	Heti 10-15 perc	Heti 20-25 perc
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Egyéni fejlesztés	Naponta, illetve a sajátos nevelési igény szerint.		
Logopédia		igényeknek megfelelően	

13. A pedagógiai munka dokumentációi – valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését, tervezését szolgáló dokumentumok

13.1. A pedagógiai munka dokumentációi

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a helyi pedagógiai program elv-, cél- es feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

Intézményi szintű pedagógiai dokumentumok

· Az óvodai nevelés országos alapprogramja (Alapprogram)

· A Budapest Montessori Óvoda Pedagógiai Programja, valamint a telephelyek saját hatáskörben - nevelőtestületi határozattal elfogadott.

· A Budapest Montessori Óvoda Programja

· A Budapest Montessori Óvoda mindenkori Eves Munkaterve, mely személyekre vonatkozó – a pedagógiai program adott évben megvalósítandó – céljait es feladatait tartalmazza

Csoportszintű pedagógiai dokumentumok

Az óvodai csoportok kötelező dokumentációja az Ovi Kréta elektronikus felületén valósul meg.

Csoportnapló

A csoportnaplót az év folyamán az Ovi Krétában vezeti az óvodapedagógus, év végén kerül legenerálásra, majd nyomtatásra, így megfelel a formai követelményeknek. A tervezéshez szükséges egyéb dokumentumok feltöltésre kerülnek az Ovi Krétába.

- Éves tematikus terv
- A csoport nevelési terve (időkerete: 1 év ciklusra)
- A csoport nevelési tervének értékelésének (időkerete: ½ éves ciklus)
- A csoport befogadási terve: 1-2 hónap (időkerete: szeptember –október az újonnan érkező gyermekek számára)
- A csoport befogadási tervének értékelése (időkerete: – 1-2 hónap letelte után)
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás – Tematikus terv, Reflexió (időkerete kb.: 4 hét ciklusra)

Csoportnapló mellékelt dokumentumai
- Éves tanulási anyagterv

Felvételi és csoportnapló (időkeret: naponta)

13.2. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok

Cél: Olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további fejlesztési feladatoknak. A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük, hogy az óvoda, nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

Az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentum intézményi szintű szempontjai
A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

13.2.1. Az óvodás gyermek személyiségének, megismerésének módszerei

A személyiségének megismerése
A gyermekek megismerése, megértése, az óvodai nevelőmunka elengedhetetlenül fontos mozzanata. A megismerés célja a gyermek viselkedésének, tetteinek megértése, hiszen az óvodai nevelő munka konkrét céljait és feladatait, valamint a gyermekekkel való bánásmód kérdésére a helyes választ csak

ennek birtokában lelheti meg az óvodapedagógus. Az óvodás gyermek megismerésének számtalan lehetősége áll a pedagógus rendelkezésére. Legfontosabb területe a játék illetve a szabad tevékenység, mely lehet:

- csoportszobában
- udvaron
- kirándulásokon, sétákon, versenyeken,
- ünnepségeken
- más speciális helyzetekben.

Módszerei

A megfigyelés

Ez a módszer lehetővé teszi a gyermek viselkedésbeli megnyilvánulásainak rendszeres nyomon követését, a játék, vagy más természetes tevékenységek közepette. A megfigyelés által megismerhetjük a gyermek pozitív és negatív jellembeli tulajdonságait, azokat a készségeket és szokásokat, amelyeket a családból hozott. Megismerhetjük a gyermek kedvenc játékszereit, tevékenységformáit. A gyermek megfigyelése minél változatosabb körülmények között kell, hogy történjék (társaival és felnőttekkel szembeni magatartás, személyes kapcsolatok, játék közben, személyes megnyilvánulások közös, csoportos és egyéni tevékenységek alkalmával).

- Fontos, hogy a természetes, megszokott környezetben történjem a megfigyelés.
- Tervszerű és folyamatos legyen, mert így megismerhetjük, hogy, melyek azok a körülmények amelyek bizonyos jegyeket a felszínre hoznak.

A beszélgetés

A beszélgetés kérdezés keretében zajlik, szorosan kapcsolódva a megfigyeléshez. E módszer segítségével nyert adatok lehetővé teszik, mind a személyiségfejlődés tanulmányozását, mind pedig a meglévő tulajdonságainak jellemzését. Gazdag tényanyagot kapunk a gyermek viselkedési motívumairól, véleményéről, érdeklődési köréről, meggyőződéséről.

Megállapíthatjuk a gyermek szókincsnek gazdagságát, kifejezőkészségét, beszédkészségének fejlettségét.

A pedagógus feladata

- A pedagógusnak pontosan fel kell építenie a témát, hogy mit akar megismerni a gyermekről.
- A beszélgetéshez biztosítani kell a szeretetteljes légkört, ahol a gyermek biztonságban érzi magát, és meg tud nyílni.
- A kérdező magatartása legyen mindig: barátságos, bíztató, ne tegyen fel eldöntendő kérdéseket, és ne árulja el saját véleményét, hogy ne befolyásolja a gyermeket.

Lélektani problémák feltérképezése

A lélektani problémák alkalmazása nem tartozik a pedagógus feladatkörébe, ilyen esetekben mindig együtt kell működnie a pszichológussal, fejlesztőpedagógussal.

Mérések

Szociometria

A csoport szerkezetének és a gyerekek közösségben elfoglalt helyzetének feltárására irányul. A csoporton belüli ellenszenv-rokonszenv kapcsolatokat (Mérei_Binét 1997 alapján). Az

elkészítését csak indokolt esetben (a csoportban adódó nehézségek feltérképezésekor) alkalmazzuk.

- ***Gyermekrajzok elemzése***
  Több célja is lehet. Alapvetően segíti a gyermek fejlettségének megállapításában, mozgáskoordinációjának, térbeli tájékozódásának vizsgálatában.
- Emberrajz: Goodenough által kidolgozott emberrajz – teszt alapján és Porkolábné Balogh Katalin elemzése alapján.

13.2.2. Gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése (értékelés, mérés*)*

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációját az óvodapedagógus az Ovi Kréta felületén vezeti.
Nevelési céljaink megvalósítása során, a gyermekek fejlődését folyamatosan mérjük, értékeljük. Tapasztalatainkat a gyermek személyi anyagában, valamint az Ovi Krétában rögzítjük.

A mérés, értékelés tényein, eredményein túlmenően az ezekből adódó nevelési, fejlesztési területeket, feladatokat is kijelöljük, majd rögzítjük a feladatok megvalósulását is. (Ovi Kréta)
A gyermekek fejlődéséről az Ovi Kréta felületén a személyiségfejlődés rovatban a gyermek fejlettségi összetevői, szocializációja, mentális és emocionális érése, valamint a fejlesztési tapasztalatok kerülnek rögzítésre évi két alkalommal a következő területek kiemelésével

- ***A gyermek motoros fejlettsége (nagymozgás, finommozgás, vizuomotoros mozgás)***
- ***A gyermek kommunikációs fejlettsége (beszédértés, beszédprodukció)***
- ***A gyermek szociális fejlettsége (énfejlődés, játék, társas kapcsolatok)***
- ***A gyermek önállóságának fejlettsége (szokások, önszabályozás, önállóság)***
- ***A gyermek kognitív fejlettsége (megismerő funkciók)***

Módszertani háttér
A személyiségfejlődési mérés- értékelés Ovi-Krétában történő elvégzésén túl– az óvoda egyedi fejlődésmérés megvalósítására egyedi mérő eszközöket továbbra is használ (Horváth & Dubecz).

A mérés- értékelés elvégzése után csoportos és egyéni fejlesztési terv készül.

Az egyéni eredményekről a szülő részére az óvodapedagógus tájékoztatást ad, javaslatot tesz a további fejlődéshez szükséges fejlesztési feladatokról, melyben közösen meghatározzák a szülők és az óvoda feladatait.

Az Ovi-Kréta felületen a dokumentumokban rögzítésre kerülnek a gyermek fejlődését szolgáló intézkedések, megállapítások, javaslatok. A szülő a gyermek fejlődéséről az Ovi-Kréta felületén folyamatosan tájékozódhat a regisztrációt követően. Emellett a szülő szóbeli és írásbeli tájékoztatásban is részesülhet. (fogadó óra, pedagógiai vélemény)

A tájékoztatás közös megállapításainak megtörténtét, a további fejlesztési feladatokról szóló feljegyzést, a szülő és az óvodapedagógusok aláírással hitelesítik.

Az óvoda igazgatója az Ovi-Kréta felületen folyamatosan betekint a gyermeki teljesítményekbe, csoport és óvoda szinten tájékozódik az eredményekről, változásokról, és elvárja, hogy az óvodapedagógus a tapasztalatokat felhasználja a gyermekek fejlesztése érdekében.
Az óvodapedagógus képes önállóan, a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott adatokat reálisan elemezni-értékelni, és belőlük kiindulva a fejlesztésre vonatkozó tervét elkészíteni, módosítani. A fejlesztés eredményét folyamatosan nyomon követi, és ha szükséges, fejlesztési korrekciót hajt végre.
Az egyéni fejlesztésben érintett gyermekek esetében az értékelést a szakvélemény előírásainak megfelelően végzi az óvodapedagógus.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

13.2.3. A pedagógiai értékelés alkalmazása

Típusai
a) Diagnosztikus/kezdeti értékelés: célja a helyzetfeltárás, döntés-előkészítés;
b) Formatív/folyamatos értékelés: szerepe a fejlesztés-formálás;
c) Szummatív értékelés: szakaszzáró, minősítő értékelés.

a) Diagnosztikus - Kezdeti értékelés

A kezdeti értékelés révén feltárjuk a gyermekek tudás- és teljesítményszintjét a nevelési év elején. Mindezek feltárása lehetővé teszi a csoportra, esetleg egyénre szabott fejlesztési terv irányát.

A pedagógus feladatai
- Minden év elején az első hónap a gyermekekre vonatkozó adatok gyűjtése.
- A gyermek megfigyelése a szabad játék és egyéb tevékenységei során.
- Célzott beszélgetés kezdeményezése a gyermekkel, érdeklődésének, anyanyelvi szintjének, gondolkodásának feltárása.
- Célzott beszélgetés kezdeményezése a szülővel, a gyermek életének előzményeiről, anamnézis felvétele.

A helyzetfeltárás célja, hogy minél reálisabb képet alakíthassanak ki a csoportban lévő gyermekek pszichofiziológiai fejlődési szintjére, illetve ismeret- és képességszintjére vonatkozóan (értelmi fejlettség, érdeklődés, előzetes ismeretek, intellektuális készségek). Ezek az információk kiindulópontját képezik a csoport jellemzésének, valamint az évi munkaterv elkészítésének.

b) Formatív - Folyamatos értékelés

A formatív vagy folyamatos értékelés a folyamat közbeni segítést tűzi ki céljául.
A gyermekeknek állandó visszajelzést kapnak az elért sikerekről, a hibákról, nehézségekről, amelyek lehetővé teszik a menet közbeni korrekciót, illetve önkorrekciót. Ezáltal elkerülhető a gyermekek lemaradása, biztosítani lehet a menet közbeni felzárkóztatást.
A pedagógus elismerésben részesíti a gyermek minden olyan tevékenységét:
- amit önmagához képest egyre jobban végez,
- amit energia betartani, elvégezni, teljesíteni.

A pedagógus visszajelzései, értékelései világosak, egyértelműek, a konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkoznak.
A fejlődést elősegítő tevékenység:
- **Szervezeti formái:** kötött, kötetlen, mikrocsoportos
- **Munkaformái:** egyéni, csoportos, egyénre szabott, frontális, páros
- **Eszköztár formái:** dicséret, simogatás, szemkontaktus, szóbeli elismerése a tevékenységnek, az eredménynek, pozitív kiemelés a csoport előtt stb.
  Kinyilvánítás lépései: a jó felfedezése, az igény analizálása, improvizáció (a pillanatnyi hangulathoz igazodva) konkrétság, tudatosság.
  Célja: a pozitív eredmények megerősítése, önbizalom kiépítése, a helyes énkép kialakítása, szeretve érzés megteremtése, a gyermek fejlődésének segítése.

Speciális értékelések

- ✓ ***Matematikai tevékenységek***: Montessori eszközön keresztül, alkalmanként feladatlapok,
- ✓ ***Beszédnevelés***: önálló mesélés vagy versmondás, mesejelenetek felismerése, sorrendbe helyezése, tárgyak, személyek felismertetése.
- ✓ ***Kézimunka, rajz:*** alkotások véleményezése
- ✓ ***Zene, szerepjáték***: szerepek, ünnepségek szervezése a szülők részére.
- ✓ ***Közösségi nevelés:*** takarítási akciók szervezése, zöldövezetek karbantartása, terem díszítése.
- ✓ ***Mozgás:*** mozgáspróbák
- ✓ **Montessori eszközök:** sajátos értékeléssel - önellenőrzéssel rendelkezik maga az eszköz.

c) **Szummatív értékelés – szakaszzáró értékelés**

A szummatív, azaz szakaszzáró értékelés egy-egy nevelési-oktatási szakasz záróaktusa, célja az összegzés, a záró minősítés. A félév és év vége, illetve a ciklus vége az óvodás gyermekek alaposabb kiértékelését teszi szükségessé.
A szummatív értékelés az óvodában nem más, mint a gyermekek mérésének értékelése. Ez az értékelési forma segítséget nyújt a további lépések meghatározására a következő félévben/nevelési évben, illetve az iskolába lépéshez szükséges értékelés elkészítéséhez.
A záró értékelés alapja, a gyermek éves megfigyelési és mérési anyaga

Összetevői

- ✓ **Megfigyelés** – területenként megfogalmazott szempontok szerint
- ✓ **Beszélgetés –** az anyanyelvi terület feltérképezése
- ✓ **Alkotások elemzése** – rajz értékelése
- ✓ **Mozgásos feladatok** – mozgás és téri orientáció feltérképezésére
- ✓ **Ok-okozati összefüggést célzó feladatok –** az értelmi képességek feltérképezésére
- ✓ **Teszt** – iskolába készülőknél (fejlesztő pedagógus által)

Területei

(szociális fejlettség, szociális érettség, nyelvi kifejezőképesség, értelmi képességek, mozgás fejlettség, térbeli tájékozódás, finommotoros koordináció, testséma fejlettség, neveltségi szint).

13.2.4. Az eredmények alkalmazása az egyéni fejlesztés folyamatában (PDCA működtetése /tervezés/cselekvés/ellenőrzés/javítás)

- ➢ A mérés eredményei nevelési évenként ismétlődnek, bekerülnek a gyermekről készített megfigyelési anyagba, mely folyamatos információt biztosít az adott gyermekről, fejlődési üteméről, erősségiről, lemaradásairól.
- ➢ A pedagógus a tapasztalatok alapján készíti el a gyermek fejlesztési tervét, építi fel a mindennapok feladatait
- ➢ Meghatározott időszakonkénti visszacsatol (visszamér –az új eredményekhez igazítja a egyéni fejlesztési tervet)

Az óvodai értékelés sajátosságai

- ➢ A játékokat, szabad tevékenységeket, választott tevékenységeket együtt értékeljük ki a tapasztalati területek szerinti tevékenységekkel, mert nehéz volna elkülöníteni, hogy a gyermek teljesítményéből mennyi tulajdonítható külön-külön mindegyik tevékenységi formának.
- ➢ A gyermekek lassan képesek lesznek arra, hogy önmagukat értékeljék, hogy felfedezzék, mit dolgoztak jól és helyesen, illetve, hogy mit hibáztak, milyen hiányosságokat kell pótolniuk.

A szülők tájékoztatása az értékelés eredményeiről
Formái

- ➢ Időszakos találkozások: Montessori délutánok
- ➢ A gyerekek hazavitt alkotásain keresztül: rajzok, térbeli munkák, alkotások
- ➢ A faliújság: kifüggesztve megnézhetik a gyerekek alkotásait, a tanult verseket
- ➢ Fogadóóra: a mérések eredményeiről, a fejlesztés menetéről, elért szintjeiről kap tájékoztatást. Lehetőség nyílik a közös feladatok megbeszélése gyermek fejlődésének segítése érdekében.

13.3. Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

a) Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok

Dokumentum	**Mérési, értékelési területek, szempontok**	**Információ rögzítésének időpontjai**
Személyiség lap Anamnézis lap	A gyermek adatai, elsődleges információk A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, jellemzőinek megismerése	Óvodába lépéskor
Fejlettségmérő lapok ***Ovi-Kréta*** ***Amennyiben szükséges az Ovi-kréta mellett*** ***Horváth & Dubecz alapján*** ***Fejlettségmérő lapok alkalmazása***	***- A gyermek motoros fejlettsége (nagymozgás, finommozgás, vizuomotoros mozgás)*** ***- A gyermek kommunikációs fejlettsége (beszédértés, beszédprodukció)*** ***- A gyermek szociális fejlettsége (énfejlődés, játék, társas kapcsolatok)*** ***- A gyermek önállóságának fejlettsége (szokások, önszabályozás, önállóság)*** ***- A gyermek kognitív fejlettsége (megismerő funkciók)*** ***- szociális érettség*** ***- szociális fejlettség*** ***- értelmi fejlettség*** ***- mozgásfejlettség*** ***- nyelvi kifejezőképesség mutatói*** ***- térbeli tájékozódás, mozgásfejlettség*** ***- finommotoros koordináció*** ***- testséma fejlettség mutatói*** ***- neveltségi szint***	Óvodáskor kezdetén Kicsik - bemenet Középsősök október (előzetes információ – útmutató) Nagyok október (iskolaérettség feltérképezése) ***október - november (iskolaérettség eldöntése) szükség esetén szakértői bizottsághoz irányítás***
Fejlettségmérés tanköteles korú gyermekeknél: Szakemberek által - logopédus - fejlesztő pedagógus - mozgás konduktor ajánlásra	Általuk alkalmazott hivatalos tematika alapján	Minden év októberében
Egyéni fejlesztési terv	Felzárkóztatás (lemaradást mutató gyermekeknél) Tehetséges gyermekek továbbsegítése Nemzeti etnikai gyermekek, SNI ill. BTMN gyermekek egyedi segítése	Tervezés a mérés eredményének illetve a fejlesztés területeinek függvényében
Szakértői Bizottság vizsgálati anyaga	Szakértői Bizottság által kiadott vizsgálati anyagban feltüntetett fejlesztési feladatoknak megfelelően – fejlesztési terv készítése a szakemberekkel (fejlesztő pedagógus, logopédus, konduktor) egyeztetve.	Minden nevelési év elején, tanköteles korú gyermekek esetében a felülvizsgálat eredménye alapján szakértővel való konzultáció után.

Gyermekek személyiségfejlődést követő dokumentuma	SNI ill. BTMN gyermekek szakértői Bizottság által kiállított vizsgálati anyagának felülvizsgálati kérelme	Az általuk feltüntetett időpontnak megfelelően.

b) A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

Az óvodapedagógus számára	**A szülő számára**
A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés Az eredmények újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat. (megfigyelésen alapul)	Jelentős információhordozó A szülő a konkrét adatokból látja gyermeke aktuális fejlettségi szintjét. A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi

c) A csoport előrehaladásának értékelése

A pedagógiai munkában a (PDCA ciklus működtetése /tervezés/cselekvés/ellenőrzés/javítás)
Cél: A nevelés folyamatát nyomon követve a csoport szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése a kapott eredmények alapján tovább fejlesztés.
Feladat:

- A csoport előrehaladásának figyelemmel kísérésével az óvodapedagógusok munkájának, hozzá adott értékének" meghatározása.
- Nevelési év végén az óvodapedagógusok értékelik mérési eredményeket.
- Az összegzett tapasztalatokra, valamint az éves mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.
- A csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvónő munkájának megfigyelésére, valamint az egyéni összegző mérés eredményeire épül.

d) Sajátos Nevelési Igényű gyermekek fogadásánál
- A gyermekek értékelése, a fejlődés mutatói

- *A sajátos nevelési igényű gyermekek megfigyelési lapja kiegészül.*
- *Fejlődésük mutatóit két szinten kell vizsgálni, illetve vizsgáltatni*
- *Óvodán belül – folyamatosan - meghatározott időszakonként*
- *Óvodán kívül a szakértői hálózat segítségével*

Óvodába lépéskor a gyermeknek rendelkeznie kell, és az óvoda rendelkezésére kell bocsátania a következő dokumentumokat:

- *Orvosi diagnózist, vagy a vizsgálat folyamatáról szóló igazolásokat;*
- *Megelőző pszichológiai, gyógypedagógiai véleményeket, vizsgálati eredményeket;*
- *Szükséges gyógyszerekről szóló orvosi igazolást;*
- *Szakértői véleményt (Szakértői és Rehabilitációs Bizottságtól).*

e) Tervezés

Az éves nevelési és gondozási terv melyet kiegészítve a Montessori módszer anyagával dolgoztunk ki.

- **A tevékenységi tervet (éves terv)** a környezet tevékeny megismerése és a kozmikus nevelés. Ehhez a csoport éves anyagtervéből az óvónők a saját elgondolásuk alapján választják ki a kapcsolódó anyagtartalmat.
- TEMATIKUS TERV – az éves terv lebontása téma ciklusokra – heti kibontásban a téma tartalma egymásra épülnek.
- Egyéni fejlesztési terv – A mérési – megfigyelési adatokból kiindulva a nehézségeket mutató területekhez igazított fejlesztési foglalkozások felépítése, tervezése. (egyénre szól) –

14. *Tudatos önértékelés - pedagógus kompetenciák TÉR alapján*

A pedagógusi munka minőség megőrzésének és fejlesztésének keretein belül az értékelő és önértékelő rendszerünket az új jogszabályoknak megfelelően az általunk megfogalmazott pedagógusi és vezetői elvárások mentén alkalmazzuk. TÉR alapján.

Célunk az erősségek és gyengeségek feltérképezése, a fejlődéshez szükséges feladatok kidolgozása, (feladattervek készítése), megvalósítása, és visszaértékelése, a PDCA ciklus működtetése.
A pedagógus, kapcsolódó feladatai:

- ***A gyakorlati munka folyamatos elemzése, értékek függvényében fejlesztése.***
- ***Az önelemzés folytán önismeretének, személyiségének fejlesztése.***
- ***Az értékelési rendszer tagjaként a megfelelő kommunikáció gyakorlása.***

A köznevelési intézmények új értékelési keretrendszere pedagógusok esetében TÉR kompetencia területen határozza meg az elvárásokat.

A TÉR felépítésnek alapelvei

A köznevelés célja mindenekelőtt a gyermekek nevelése-oktatása, tehát a pedagógus teljesítményértékelés szempontrendszerének is elsősorban ebből a szemszögből kell vizsgálnia a pedagógusok munkáját;

• az óvodapedagógusok személyes szakmai autonómiáját vegye figyelembe, az óvodapedagógus fejlődés iránti motivációjának és elkötelezettségének erősítése céljából ne pusztán egy adott szempontrendszer szerinti értékelést jelentsen, hanem jelenjenek meg benne az önreflexiókra épülő, az egyéni fejlődési igényeket is tükröző teljesítménycélok, a pedagógiai kultúra fejlődése és fejlesztése szempontjából végzett tevékenységek;
• egyszerű, világos felépítés;
• adatokra, tényekre épülő rendszer az objektivitás erősítése céljából;
• átlátható és kezelhető számú teljesítménykövetelmény;
• nevelési évhez igazodó értékelési ütemezés;
• jól definiált, közérthető szempontok;
• a teljesítményértékelés a későbbiekben kerüljön összekapcsolásra a pedagógusok továbbképzési rendszerével;

• a személyes kapcsolat és értékelés az értékelővel megkerülhetetlen (a személyes értékelő beszélgetés kötelező elem, akárcsak a célok és a fejlesztési követelmények meghatározása);
• hangsúly helyeződik a rendszer bevezetésekor az értékelő vezetők felkészítésére, a folyamatos szakmai támogatás biztosítására;
• legyen lehetőség az értékeltek között az értékelés eredményére épülő bérezési differenciálásra az értékelés eredménye alapján, elsősorban ösztönző-motiváló jelleggel;

Személyre szabott teljesítmény célok
Óvodapedagógus

Az óvodapedagógusok személyre szabott teljesítménycéljai (évente 3 meghatározott cél) jelenítik meg az értékelés komplex rendszerében a pedagógus saját magával szemben támasztott fejlődési elvárásait annak érdekében, hogy a kijelölt célok illeszkedjenek
• az intézmény pedagógiai programjában, éves munkatervében, belső szabályzataiban szereplő célokhoz;
• az adott pedagógus előző teljesítményértékelésében, illetve külső értékelésében (ha volt ilyen) meghatározott fejlesztendő tevékenységekhez.

A személyes teljesítménycélok meghatározásánál lehetőség van rá, hogy a személyes teljesítménycélok szakmai, nevelési/módszertani, valamint egyéb területeket öleljenek át. A teljesítménycélok magukban foglalhatnak az alapfeladatként elvégzett tevékenységekkel kapcsolatos, egyértelmű minőségi vagy egyéb mutatóhoz kapcsolódó elemeket is.
A célok meghatározásakor az intézmény belső teljesítményértékelését szabályozó intézményi dokumentumban azt is objektívan rögzíteni kell, hogy a teljesítménycélonként elérhető maximálisan 8 pontból milyen szintű teljesítés esetén hány pont szerezhető meg. A pedagógus egyéni személyes teljesítménycéljainak végső jóváhagyása az igazgató feladata.

Értékelési szempontok

- ***Pedagógiai munka minősége, eredményessége***
- ***Feladatvállalás mennyiségi mutatói***
- ***Munkavégzés megbízhatósága, határidők betartása***
- ***Kommunikáció, együttműködés***
- ***Tehetséggondozás, felzárkóztatás / esélyteremtés***
- ***Motiváció, elkötelezettség, etikus magatartás***
- ***Három személyre szabott teljesítménycél***

Személyre szabott teljesítmény célok
Óvodaigazgató

A személyhez igazodó értékelés hitelessége érdekében, az egyes szempontok értékelése során a vizsgált egyéni és intézményi tényezők relevanciája eltérő lehet az értékelt pedagógus esetében. Nem szükséges olyan adat, információforrás vizsgálata, amely egy adott pedagógus munkájában objektív okokból nem releváns. Ez egyben azt is jelenti, hogy nagy felelőssége van a vezetőnek az értékelési folyamat során, hogy a rendelkezésre álló információkat és adatokat, vezetői tapasztalatokat objektíven, arányosan, támogató és fejlesztő hozzáállással vegye figyelembe.

- ***Intézmény feladatellátás eredményessége***
- ***Erőforrásokkal való gazdálkodás***
- ***Stratégiai szemlélet***
- ***Vezetői kommunikáció és irányítás***
- ***Külső kapcsolatok***
- ***Motiváció, elkötelezettség, etikus magatartás***
- ***Intézmény arculatának megőrzése (fenntartói döntés szerint)***

Mindezt összefoglalva fogalmazódnak meg az intézményi /vezetői és pedagógusi feladatok, fejlesztendő területek.

Az értékeléshez rendelkezésre álló adatok, információk forrásai

• a gyermekek nyomon követését tartalmazó dokumentáció intézményi szintű eredményei
• a fejlesztési tevékenységeket tartalmazó csoportnaplók adatai (intézményi adminisztráció),
• e-napló (Ovi-Kréta), intézményi adminisztráció adatai (hiányzások)
• iskolába lépési adatok,
hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatai,
fejlődési mutatói (OH),
• igazgatói, munkaközösség-vezetői látogatások, foglalkozások dokumentált tapasztalatai,
• külső értékelések megállapításai (intézményi pedagógiai-szakmai ellenőrzés alapján),
• egyéb egyedi visszajelzések,
• fenntartó rendelkezésére álló adatok, visszajelzések, az intézmény munkaterve, beszámolója
és egyéb, a szakmai munkát és a napi működést meghatározó dokumentumai.

Fontos, hogy a külső és különösen a nem szakemberektől érkező megállapításokat (pl. szülői visszajelzések) megfelelő körültekintéssel kell figyelembe venni az értékelés során.

Az értékelés folyamata, résztvevői

Az értékelés folyamata a személyes teljesítménycélok kijelölésével kezdődik. A TÉR dokumentálásában
az Ovi-Kréta rendszer nyújt segítséget.
A munkáltató nevében a teljesítményértékeléssel kapcsolatos jogkört az értékelő vezető gyakorolja.
Az igazgatót/főigazgatót a vezetők értékelési szempontrendszere szerint a fenntartó értékeli.
A pedagógust a pedagógusok értékelési szempontrendszere szerint az igazgató értékeli.
Az igazgató a teljesítményértékelés egészébe vagy egyes részeibe közreműködőket vonhat be.

A teljesítményértékelés során az értékelő vezető az értékeléshez szükséges adatokat összegyűjti és áttekinti, majd előzetes értékelési javaslatot készít, amelyet közöl az értékelendő személlyel.

A megbeszélésre tanítási évenként egy alkalommal kerül sor, ahol a vezetői és a pedagógus saját értékelésének ismeretében megszületik a végleges értékelés.

Fontos, hogy az értékelés személyes megbeszélésen záruljon, a munkatársak számára fontos az egyértelmű és rendszeres visszacsatolás.

Az igazgató által jóváhagyott végleges értékelést a fenntartó ellenőrizheti, kérheti a pontszám indokolását.

15. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Lehetőség szerint az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógusoknak kell irányítani, így a szolgáltatások idején is. Amennyiben erre nincs lehetőség – nem óvodapedagógus irányítja a tevékenységet – felügyeletet kell biztosítani.

A szolgáltatások igénybevevőit nyilatkoztatjuk a igénybevételéről, majd ezt követően alakítjuk ki a szolgáltatások körét. (Csak abban az esetben szervezzük meg, ha legalább 10 fő igényli.)
A szülők kérésére az alapfunkción túl az alábbi szolgáltatásokat szervezzük:

Szolgáltatás tartalma	**Szolgáltatás ideje**	**Szolgáltatást igénybevevők köre**	**Szolgáltatást vezeti**	**A szolgáltatást felügyeli**
Gyermek Jóga	**hetente 1x**	**igény esetén**	**Jógaoktató**	**csoportos pedagógus**
Kutyás terápia	**2 hetente 1x**	**teljes csoport**	**Fejlesztőpedagógus**	**csoportos pedagógus**

* a táblázatban foglaltak tartalma a mindenkori jogszabályok függvényében és az érdeklődének megfelelően változik.- a jógát, az angolt és a kutyás terápiát az óvoda Alapítványa támogatja.

A szolgáltatásainkat óvodai szakemberek végzik. Speciális képzettségük révén jól segítik a nevelőmunka sokszínűbbé tételét. A szülők kezdeményezésére helyet adunk külső szolgáltatások igénybe vételére nevelési időn túl.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ✓ A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- ✓ A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

16. Az óvoda kapcsolatai

16.1. Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Az együttműködés alapelvei

- Kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony
- Közös dokumentumok ismerete
- Nevelési feladatok összehangolása
- Kölcsönös hospitálás, közös továbbképzésen való részvétel

Céljaink

Kudarcmentes iskolakezdet és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése

Feladataink

- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Képességfejlesztés megvalósítása
- Tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása (korszerű tanulási munkaformák, drámapedagógia, konfliktuskezelési technikák)
- Az iskolaválasztás segítése (tanítónők megismerése, nyílt napok, közös kirándulások)
- Hospitálásra épülő együttműködés (jó gyakorlatok megismerés, az iskolába, óvodába)
- Gyermekek fejlődésének után követése (első osztályosok eredménye)

Az együttműködés formái

Látogatások, tapasztalatcserék, fórumok,

Az együttműködés tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatása az óvoda nagycsoportjába, ill. az első osztályba
- Az intézményi programok megismerését célzó fórumok, előadások szervezése
- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel
- (nyílt napok,)
- Az intézményi programokon való részvétel (szakmai előadás, szülő értekezlet)

16.2. Óvoda - Család

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége és ebben az óvodai nevelőmunka kiegészítő szerepet játszik.
Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt partneri együttműködésünk elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.
Az óvoda körültekintően szervezi meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit közvetíti.

Formái

- Beiratkozás
- Befogadás

- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel a mindennapokban
- Családlátogatás óvodába kerüléskor, vagy probléma esetén bármikor
- Nyílt napok, a szülők betekinthetnek a napi tevékenységekbe
- Közös kirándulás, családi sportnap
- Szülői értekezlet évente kétszer: szeptemberben és májusban. Tájékoztatást adunk a legfontosabb témákról, feladatokról, problémákról.
- Egyéni, személyre szóló tájékoztatás a gyermek fejlődéséről februárban
- Tavasszal óralátogatásra mennek az óvónők az iskolába készülő gyerekekkel. (Ha az iskolába készülők létszáma eléri a 6 főt.)
- Az iskolák bemutatkoznak a nagycsoportos szülői értekezleten, tájékoztatást adnak módszereikről, programjukról – szükség szerint, a szülők igényeivel egyeztetve.

Infokultúrális kapcsolattartási forma

Óvoda szülői ház kapcsolattartás formáinak megváltoztatása is kiemelt feladat. A megváltozott informatikai világban a kapcsolattartás is megváltozik. Így naprakészebbek, pontosabbak az átadni szükséges dokumentumok.

- Információk átadása zárt csoporton belüli levelezéssel valósul meg
- Dokumentumok kitöltésre küldése a levelezésen keresztül
- Az óvodai eseményekre való felkészülésre a felhívás szintén az interneten kersztül történik
- Az óvodában történő események fotóit a személyiségi jogok figyelembevételével az beleegyezési nyilatkozat engedélyével, interneten keresztül küldjük a szülőknek és ők is az óvodának.

Külföldre ideiglenesen illetve véglegesen elköltözött óvodással a kapcsolatot skyp bekapcsolásával is tartjuk.

Sajátos Nevelési Igényű gyerekek fogadásánál a család óvoda kapcsolata kibővül a következőkkel

- A szülőknek lehetőséget kell adni, hogy gyermekükkel a beszoktatás előtt látogassanak el az óvodának abba a csoportjába, ahova a gyermek felvételt nyert.
- A óvodában kizárólag a szülővel közösen és fokozatosan valósítható meg a beszoktatás. Időtartamát az óvónő és a különböző szakemberek határozzák meg a szülővel egyetértésben.
- Fontos, hogy a mindennapi - a gyermeket érintő - eredményekről, problémákról állandó tájékoztatás történjék mind a szülők, mind a pedagógusok részéről.
- Ünnepek, megemlékezések, kirándulások, kulturális és sportesemények, hagyományok ápolása az integráció elfogadásának egyik eszköze lehet. Lehetőséget teremt pl. a családok problémáinak, értékrendszerének, nevelési elveinek kölcsönös megismerésére.
- Olyan meghatározó élményt kell nyújtania, amely felerősíti az emberi kapcsolatok ápolásának igényét, a másság természetes elfogadását.

16.3. Óvoda- Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.
Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

16.4. Óvoda- Közművelődési Intézmények

A Művelődési Ház (CSILI) és Könyvtár kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához.

- A könyvtárlátogatás jól szolgálja az irodalmi nevelés feladatainak megvalósítását, a hazai és nemzetközi irodalommal való ismerkedést.
- A képzőművészeti kiállítások és játszóházak, zenés foglalkozások szervezése, színessé teszik a művészeti nevelési feladatainak megvalósítását.
- A községi szintű kirándulások szervezése és közvetítése alkalmat teremt a közeli és távoli környezet megismerésére, olcsó megvalósítására.
- Nyaranta szervezett közös programok jól szolgálják a hátrányos helyzetű gyermekek nyári foglalkoztatását.

Az együttműködés formái

Rendhagyó irodalomfoglalkozás (irodalmi zenei, vizuális foglalkozások) közös rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az együttműködés tartalma

- Közös programokon való részvétel (3 év alatti gyermekek, idősek köszöntése)
- Gyermekműsoron való részvétel (színház, író - olvasó találkozó)
- Rendhagyó foglalkozás a közművelődési intézményben és az óvodában, irodalmi, zenei, vizuális nevelés területén, pl. kiállítások, mese-vetítés, Költészet napja

16.5. Óvoda- Egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít, speciális szolgáltatások kertében hittan igénybe vételére. Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktató számára a helyet.

Az együttműködés tartalma

- Heti rendszerességgel hitoktató foglalkozás szervezése az óvodában
- A hitoktató és az egyház vezetőjének részvétele az óvodai rendezvényeke

16.6. Kapcsolat külhoni magyar óvodákkal

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és lehetőségei szerint
Kapcsolatot tart fenn.
A speciális nevelési forma – Montessori pedagógia – alkalmazásának más országban való megismerésének céljából kapcsolatfelvételre törekszünk.

17. Az óvoda speciális módszere – a Montessori pedagógia

A Montessori pedagógia elemeinek alkalmazása a PP hatékonyságának növelése és a sajátos nevelési igényű gyerekek integrált óvodai nevelésének figyelembevételével történik.

Bevezetés

Mária Montessori 1870. augusztus 31-én született Chiaravallében. Népiskolába, majd felsőbb iskolába járt Rómában. Olaszországban ő volt az első nő, aki beiratkozott az orvosi karra. Kórházi asszisztensként dolgozott, majd saját praxist vezetett.
Pedagógiai előadásokat hallgatott és a neveléselmélet minden jelentősebb művét tanulmányozta. Mély benyomást tettek rá Itard és Seguin eszközei, melyek ma, bővített és továbbfejlesztett formájukban a Montessori eszközrendszer részét képezik. Munkája során egyesíttette minden orvosi, antropológiai, pszichiátriai, és pedagógiai tudását. Ezek alapján alakította ki saját pedagógiáját.
Szellemileg hátrányos helyzetű gyerekek számára létesített iskolát vezetett. Itt elért eredményei ösztönözték arra, hogy egészséges gyerekeknél is alkalmazza eszközrendszerét.
1907-ben nyitotta meg az első, egészséges gyerekek számára a Casa Dei Bambini (Gyermekek Háza) nevű intézményt. Itt tapasztalta Montessori, hogy az előkészített környezet a fejlődés szempontjából milyen jelentőséggel bír. Az eredmények önmagukért beszéltek.
1909-ben hivatalosan is bevezették és alkalmazták a „Montessori módszert." Megkezdődtek a nemzetközi tanfolyamok, és sorra nyíltak a Montessori iskolák és óvodák a világ minden részén.
Munkássága 1952-ben bekövetkezett halálával ért véget.
Halála után fia, Mario Montessori folytatta a megkezdett munkát. Az ő tevékenysége főleg az eszközök továbbfejlesztésére, újabbak kitalálására korlátozódott.
Jelenleg unokája folytatja e munkát, akinek képviseletében működik a Nemzetközi Montessori Központ Amsterdamban.

17.1. Maria Montessori pedagógiai alapelvei

1. Az abszorbeáló lélek
2. Az érzékeny periódusok
3. A figyelem polarizációja
4. A gyermekek szabadsága
5. A gyerekek mássága, a munka
6. Az előkészített környezet
7. Az önkontroll

1. Az abszorbeáló lélek

A gyerekek pszichikai felépítése különbözik a felnőttekétől. A gyermekben található egy ösztönös szellem, amelynek teremtő ereje van. Ezt nevezik abszorbeáló léleknek (felszívó értelemnek). Az abszorbeáló lélek nem akarati erőfeszítésekkel épít, hanem a „belső szenzibilitások" vezetésével, amelyek az ún. „szenzitív periódusokban" nyilvánulnak meg. Egy adott érzékenység csak egy

meghatározott ideig tart, jelent, mely bizonyos ideig tart, de elég hosszú ahhoz, hogy véghez vigye felfedezéseit. A gyermek ösztönösen szív magába mindent, és az ösztönöst tudatosra váltja.
Ez az út tele van örömmel és szeretettel. Ennek biztosítása a pedagógus feladata.

2. Az érzékeny periódusok

A belső befogadóképesség határozza meg, mit kell felvennie a gyermeknek a környezetéből, s melyik szituáció a legelőnyösebb a pillanatnyi fejlődési stádium számára. Ez az, amelynek következtében a gyermek bizonyos dolgokra figyel, másokra nem. Ilyenkor a gyermek egész érzékelési világa csak erre a területre korlátozódik. A környezet itt eszközül szolgál, de egyedül nincs felépítő ereje.

3. A figyelem polarizációja

Minden alkalommal, amikor a figyelem polarizációja lezajlik, a gyerek kezd teljes mértékben megváltozni. Nyugodtabb, mondhatni intelligensebb és közlékenyebb lesz, rendkívüli belső tulajdonságokról tesz tanúbizonyságot, melyek a legszebb lelki jelenségekre emlékeztetnek.
Ha egyszer megtörtént a figyelem polarizációjának jelensége, akkor úgy tűnik, a gyerek lelkében létező összes rendetlenség és állhatatlanság egy belső teremtésbe szerveződik.
Olyan tulajdonságokat alakít ki magában, mint a türelem, kitartás, engedelmesség, szelídség, szeretetteljesség, udvariasság, és a tartósan örömteli hangulat.
Csak akkor alakul ki mindez, ha a gyereke szabadon fejlődhet, ha nem zavarja nyugodt, békés kibontakoztatását semmi nem kívánatos beavatkozás. Ahhoz azonban, hogy a lelki növekedés megvalósulhasson, a gyerek környezetét meghatározott módon kell berendezni, biztosítani kell számára a szükséges eszközöket.

4. A gyermekek szabadsága

A gyerekek egy belső késztetést követve foglalkoznak valamivel (mindegyik más módon), amely kiegyensúlyozottságot és örömöt kölcsönöz nekik. Ilyenkor alakul ki a spontán figyelem. A szabadság primitív módon értelmezve a represszív kötődésektől való megszabadulás közvetlen elérését jelenti, a felnőtt akaratának való alárendeltség megszüntetését. A szabadság ezzel ellentétben fejlődés következménye, egy rejtett vezetés kifejlődése, amelyet a nevelés támogat. A fejlődés aktív, a személyiség felépítését, fáradtsággal és saját tapasztalatok segítségével éri el a gyerek. Ez egy nagy munka, amit minden gyereknek véghez kell vinnie, hogy saját magát kialakítsa.
Ha a gyereket olyan környezetbe helyezzük, amely lehetőséget nyújt ahhoz, hogy rendezett tevékenységet végezzenek, egy új látványt nyújtanak. Fegyelmet érünk el azáltal, hogy szabadságot adunk. Ha a tárgyakat célszerűen használja a gyerek, ez szellemi rendhez vezet, s ha ezen kívül „pontosan”is, a mozgás koordinációját is eredményezi. A tevékenység szabad megválasztásának gyakorlása állandó életmóddá válik. A választás szabadsága méltósághoz vezet.
Maria Montessorit a szabadság-pedagógia előharcosának tartották. Azt vallotta: „A szabadság minden dolog alapja.”
A szabadság tehát a Montessori-pedagógia lényegéhez tartozik, a szabadság gondolatának figyelembe vétele nélkül nem lehet helyesen értelmezni ezt a módszert.
Montessori azonban azt is mondja, hogy a szabadság nem azt jelenti, hogy mindenki azt csinál, amit akar. A zavaró cselekedeteket, a haszontalan és káros tevékenységeket nem szabad

megengedni.
A választás szabadsága az emberek méltóságához vezet.

5. A gyermekek mássága, a munka

Ha egy gyerek dolgozik, nem azért teszi, hogy egy külső célt elérjen. A gyerek nem úgy dolgozik, mint egy felnőtt. Nem a legcsekélyebb energiafelhasználás szabályát követi. Nem igényel díjazást, sem engedményt, egyedül teljesít belső ösztönző erőinek engedelmeskedve. A gyermek nem fárad munka közben, hanem fejlődik és gyarapítja energiáit. A munkatevékenység közben elhalványul az ösztönzést felkeltő cél – a feléledt spontán aktivitás, a mozdulatok öröme miatt akkor fejezi be, amikor uralkodik a tevékenység mozdulatain – alábbhagy a gyakorlás igénye – és újra előtérbe kerül a cél. Az elementáris munkából racionális munka lesz, közelítve a felnőttek céltudatosságához. A gyerekek számára a külvilág dolgai soha nem elért célokat jelentenek, hanem eszközöket személyisége fejlesztéséhez.

A munka olyan aktivitás, amely sem a felnőttek irányításával, sem azok akaratával nem függ össze.

6. Az előkészített környezet

A gyermek környezetének tartalmaznia kell az önnevelés eszközeit. Olyan környezetet készítünk elő, amely gazdag cselekedetre motiváló tényezőkben. A nyugodt, egészséges környezetben a gyerek látens energiái kifejlődhetnek. A környezet előkészítése, a tanár felkészítése nevelésünk gyakorlati alapjai. A pedagógus magatartása mindig szeretetteljes maradjon. A pedagógusnak le kell mondania aktivitásáról a gyerek javára. Passzívnak kell lennie, hogy a gyerek aktív maradhasson. Szabadságot kell adnia a gyereknek, hogy megvalósíthassa önmagát.
Maria Montessori óta használunk alacsony szekrényeket, amelyekben az eszközök elérhetőek a gyerekek számára, így rendelkezésükre állnak, hogy belső igényüknek megfelelően választani tudjanak közülük.
A Montessori - eszközök önmagukban figyelemfelkeltőek, többféle képesség fejlesztésére alkalmasak. Használatuk során a gyerekek érdeklődőbbé, önállóbbá válnak és mélyebb, alaposabb tudásra tesznek szert. A gyermek az őt körülvevő külső rend által jut el a belső rendhez.

7. Az önkontroll

Eszközrendszerünknek megvan az a különlegessége, hogy a látható és megfogható hibakontroll lehetőségét kínálja. Így egyidejűleg megvalósul az oktatás és az eszköz kontrollja. A mindennapos tapasztalatok segítségével a gyerek elsajátítja annak lehetőségét, hogy tudja hibáit korrigálni, és biztos legyen önmagában. Ez nem tökéletességet jelent, hanem saját lehetőségeinek pontos felmérését. Az önjavítás, az állandó felülvizsgálat és kontroll érdekessége rendkívül fontos a gyerek számára, mivel ezek éppen az előrelépést biztosítják számára. A gyerek természettől fogva vonzódik a pontossághoz, és vonzó számára a lehetőség, hogy ezt átültesse a valóságba.
A javulás és a tökéletesedés csak akkor következik be, ha a gyerek addig gyakorol, ameddig csak akar. Akkor megtörténhet, hogy a hiba eltűnik anélkül, hogy a gyerek észrevenné.
Figyeljük meg a hibát! El kell ismernünk, hogy mindenki tévedhet, ez a realitás. Ha ezt elismertük, nagyot léptünk előre.
Ha nincs meg az a képességem, hogy kijavítsam a hibáimat, mindig valaki máshoz kell fordulnom, és lehet, hogy ő nem is jobb nálam. Mennyivel egyszerűbb, ha elismerem, és kontrollálni tudom a

tévedésemet.
A jutalom vagy büntetés élet idegenek a gyerek fejlődésének spontán folyamatában, elnyomják és megsebzik a szellem spontaneitását. A Montessori intézményekben a gyerekek teljesen közömbösek a jutalommal és büntetéssel szemben.

8. A csendlecke

Montessori a mindennapi élet gyakorlatai közé sorolja a csendleckét, de összetett fejlesztő hatása révén az érzékszervek és a mozgás fejlődését is hatékonyan elősegíti.

Játékos feladatokat foglal magába a csend megélésén keresztül. A kezdetét mindig a pedagógus jelzi, többnyire halk zeneszóval. A gyerekek kis párnájukkal a legkisebb zörej nélkül, nyugodt, kiegyensúlyozott mozdulatokkal ülnek körbe. Az óvónő személyes példájával, valamint mimika és szemkontaktus igénybevételével irányítja a folyamatot. A gyerekek apró feladatokat hajtanak végre az egyensúly megtartásával.

Egyik lábukat a másik elé helyezve lépegetnek a leragasztott vonalon. Nehezítésképpen visznek csengőt, gyöngyöt, kockát, vízzel teli poharat, gyertyát stb. a csend megőrzésével együtt.

Kontroll: akkor végzi jól a feladatát, ha nem szólal meg a csengő, a tárgyat nem ejti el, illetve nem billen le a vonalról.

A gyerekek miután jó játékként élik meg a feladatokat, megtanulnak uralkodni önmagukon, mozgásigényükön, kialakul önfegyelmük, társaik iránti tiszteletük, harmonikus szép mozgásuk.

A csendgyakorlat megvalósításának másik formája a csend hallgatása becsukott szemmel.

A gyerekek megértik, hogy nincs teljes csend, hiszen a környezetükben mindig hallható olyan hang vagy zörej, mely a mindennapi életben körülveszi őket, azonban önmaguk csendje szükséges ahhoz, hogy mindezt felfedezzék, meghallják.

17.2. Montessori tanerő

A Montessori intézményekbe a *tanár szerepe is megváltozott*. Itt elsősorban az eszközök dominálnak, az eszközök „tanítják” a gyermekeket az ismeretekre, a tanár szerepe csupán a passzív jelenlét. Szükség van a tanárra, hogy *szolgálja* a gyermekeket, hogy odasiessen, *vagy visszavonuljon,* ha kell, beszéljen, ill. hallgasson, ha éppen arra van szükség.
A tanár figyeli tevékenységeket. Amint a gyermekek kérik, *megmutatja* nekik az eszköz használatát, de közben csak a legszükségesebb utasításokat kíséri verbálisan. A mutatáson, a helyes fogások betanításán van a hangsúly.
A Montessori tanerőnek nagy részletességgel és alapossággal kell ismernie az eszközrendszert. Meg kell éreznie, mit kell és melyik pillanatban felajánlania, mégpedig úgy, hogy mély érdeklődést ébresszen bennük. Ismernie kell az egyes gyermekek személyiségét, fejlődési fokát, érdeklődését, hogy a legmegfelelőbb szenzitív periódusban ajánlhassa fel az új ismeretet.

17.3. A Montessori módszer, és eszközrendszer szerepe a gyermeke személyiségfejlesztésében

Ahhoz, hogy a gyermek önmagát megismerje, elfogadja, elfogadtassa, és társait is ennek képes legyen elfogadni, széles körű spontán és szervezett tapasztalatokra van szüksége. A lelki szabadság, a kialakított környezet, és a játékidőben használható eszközrendszer biztosítja feltételét. Az **eszközök sokszínűsége segíti elő a gyerekek számára, hogy megtalálhassa azt a területet, amelyben biztos sikerrel kibontakozhat.** Ezen segíti a gyermeki személyiség fejlődését. Egyszerre célozza a testi-lelki-szellemi tudás kiteljesedését.

A testi fejlődést az összerendezett finommotorikus mozgás kialakításának elősegítésével

- Egyszerre több érzékszervre hat / látás, hallás, tapintás /
- Három ujj használatával – a kéz íróvá tételét segíti, mely az iskolaérettség egyik feltétele
- Egyensúlyérzéket fejlesztő – vonalon járással – az összerendezett mozgás, valamint a térlátás és összpontosítás összehangolását alakítja

Lelki fejlődést segíti elő, hogy a másság pozitív megerősítést kap, a gyerekek megtanulják hogy
A tudás területei megoszthatók, nem kell mindent, és ugyan úgy tudniuk.

Az eszközök használata során egyedül, párosan, társakkal, és pedagógussal együtt is játszhatnak. Az eszközök önellenőrző volta túlmutat az egyszerű hibajavításon. Utat enged minden gyermeki lelkület fejlődésének, lehetőséget kínálva ahhoz, hogy egyedül is tevékenykedhessen például:

- azért mert ehhez van kedve,
- azért mert dúskálni szeretne az eszköz használatában
- vagy azért, mert fél a mások előtti kudarctól

Az önellenőrzés begyakorlási biztosítékot ad, mindaddig segítve a biztos tudás kialakulását, amíg fel tudja vállalni önmagát mások előtt is. Ezáltal képessé válik arra, hogy teljesítsen. Nem sérül önbecsülése, nyugodtan hibázhat, kontrollálhatja és javíthatja önmagát.
A szellemi tudást egyrészt az eszközrendszer speciális egymásra épülése biztosítja, melynél a pedagógus feladata figyelemmel kísérni, és segíteni a fejlődés lépcsőihez a megfelelő játékok használatát.
A tanulási folyamat közben a gyermek valamelyik fázisnál elakad, vissza kell menni az előzőre, és annak ismétlésével juttatni el a biztos tudásig. Ezután léphet csak a tovább. Ennek speciális módszere a **három lépcsős lecke,** amelyet a Montessori pedagógusok alkalmaznak
Másrészt az eszközök felépítése, ami a begyakorlást, ismétlést motiválja. Elősegíti az önálló feladatmegoldás kialakítását, a többféle megoldáskeresés igényét, az önálló célkeresést.

17.4. Montessori eszközhasználat

Maria Montessori az egyes eszközökkel végzett munkát leckének nevezi. Minden lecke alapja a pontosság és az áttekinthetőség. Az eszköz használatakor a lehető legkevesebbet beszéljünk, lassú, érthető mozdulatokkal a gyakorlatot végig bemutatjuk, hogy a gyerek modellképpen az egész, lezárt folyamatot lássa. Ha a gyerek hibázik, ne javítsuk ki, ismételjük meg a leckét egy későbbi időpontban.

Hosszas és intenzív gyakorlás után a fogalmakat névvel látjuk el. Ezzel tudatosítjuk a már megszerzett tapasztalatokat. Az eszköz által nyert tapasztalatokat a gyerek kipróbálja, és fel is használja a saját környezetében. Környezetéhez fűződő kapcsolata elmélyül, javul, így a gyerek egyre függetlenebb lesz. Az önálló tevékenység, az eszközök és munkamódszerek választása megkövetelik és elősegítik a gyerek szellemi tevékenységét. Megtanulnak tervezni, előkészíteni, beosztani, áttekinteni, egymásra figyelni, megállapodásokat kötni, a többiekkel együtt dolgozni.
A szőnyeg a gyerekek számára egy körbehatárolt munkaterületet jelent, ahol senki nem zavarhatja meg őket.

17.5. A három lépcsőfokú lecke

1.A nevelő létrehozza a kapcsolatot a tárgy és neve között úgy, hogy rámutat a tárgyra, és közben lassan, érthetően kimondja a nevét. „Ez a …”
2. A megjegyzés, rögzítés fázisa Ez minden gyereknél különböző időtartamot vesz igénybe. A nevelő megnevezi a fogalmat, és cselekedteti a gyereket, megbízásokat ad vele kapcsolatban. „Add …, hozd …, tedd a …”
3. Ellenőrzés, az előző lépcsőfok kontrollja is. A nevelő mutat egy tárgyat, és rákérdez a nevére. Ezzel a passzív szókincs átalakul aktívvá. „Mi ez? Milyen ez?” – megnevezés a gyerek által.

17.6. A fejlesztés eszközei, a Montessori pedagógia nevelési területei

A Montessori pedagógia nevelési területei:

- 1 A mindennapi élet gyakorlatai
- 2. Az érzékszervek fejlesztése
- 3. Anyanyelvi nevelés
- 4. Matematikai nevelés
- 5. Kozmikus nevelés
- 6. Művészeti nevelés

1. A mindennapi élet gyakorlatai

A mindennapi élet gyakorlatainak nem gyakorlati céljuk van. A hangsúlynak nem a gyakorlaton, hanem az **élet**en kell lennie. Az előkészített környezet által nyújtott foglalatosság is a fejlődés elősegítését szolgálja. A gyereket belső szükséglet hajtja. Minden tevékenység részmozdulatokra tagolódik, ezek segítenek a gyereknek a begyakorlásban. A tevékenységek többszöri ismétlés hatására rögzülnek, és szokássá válnak. Mindezt olyan könnyedséggel és spontaneitással teszi, ami soha nem tér vissza. A gyerekek ilyenkor valódi munkát végeznek egy valós világban.
A mindennapi élet gyakorlataihoz a gyerek környezete és önmaga ápolása is hozzátartozik. Öltözés, vetkőzés, fogmosás, kézmosás stb. abban segít, hogy függetlenítse magát a felnőttektől.

A mindennapi élet gyakorlatainak biztos elvégzése után szintén névvel látjuk el a tárgyakat, a tulajdonságokat is megnevezzük, ezáltal segítünk a gyereknek a fogalomalkotás kialakításában.
Itt is az a célunk, hogy a gyereknek segítsünk abban, hogy önállóan tegyen meg valamit, hogy minden esetben a felnőttek segítsége nélkül is megtalálja a megoldást, ismerje meg a környezetét, és ezt a tudását fel tudja használni."Egy kibontakozó élet része."

Az eszközei:

Mindennapi élet gyakorlatai

Megnevezés	**Kontroll**
1. szék áthelyezése, vitele	a szék átbillenése vagy a tárgy meglökése
2. szőnyeg ki és feltekerése	a szőnyeg ferde, vagy nem fér a tartóba
3. az ajtó nyitása, csukása	az ajtó hangos becsapódása
4. kézmosás	a kéz nem tiszta vagy vizes
5. cipőtisztítás	túl sok krém, nem tiszta vagy foltos
6. orrtisztítás	kéz és arc piszkos, az orr nem üres
7. fém tisztítása	látható a fényezőszer nyoma, piszkos kendő
8. asztalterítés	a teríték nem egyezik a mintával
9. vágott virág ápolása	túl hosszú vagy rövid szárak, kiömlött víz
10. fonás	nem szabályos fonat
11. kendők hajtogatása	sarkok és élek nem pontosan illeszkednek,
12. magok kanalazása	tálcára hullott magok
13. magok öntése	kiszóródott magok
14. magok válogatása	közbe keveredett magok
15. öntés vízzel	kicsurgó víz, nem éri el a jelzőpontot
16. keretek	eltolódott oldalak, nem rendezett forma

2. Az érzékszervek fejlesztése

Az eszközökkel végzett munka finomítja az érzékeket: a látást, a hallást, a szaglást, az ízlelést, és a tapintást. Az érzékelést fejlesztő eszközök konkretizált absztrakciónak tekinthetők. Minden érzékelési területnek megvannak az eszközei, melyek együtt egy rendszert alkotnak. Minden gyerek addig időzik egy-egy eszközzel, amíg azzal nem telítődik. Akkor tovább léphet a következő nehézségi fokra. A gyerekek így saját motorikájukat, szenzorikájukat edzik.

Az eszközei:

A dimenziók megismeréséhez	
Megnevezés	**Kontroll**
1. kiegészítő henger (dimenzió különbség f.)	mechanikus, az eszközök által történik
2. rózsaszín torony (méretek 3 dimenzióban)	vizuálisan tapasztalható a hiba (egy ujjnyi k.)
3. barna lépcső (súly és nagyság viszonya)	vizuális összehasonlítás legvékonyabb has.
4. piros rudak (hosszú és rövid fogalma)	vizuális, a legrövidebb rúddal tapintással
A színek megismeréséhez	
1. szín párok (színek felismerése, párosítása)	vizuális
2. színárnyalatok (sorba rendezés)	vizuális
Tapintáshoz	
1. letapogatható táblák (érdes felület m.)	tapintás útján
2. letapogatható lapok	tapintással, ellenőrző pontokkal
3. textiles doboz (tapintóérzet finomítása)	tapintással vagy optikailag
Hallóérzék fejlesztése	
1. zajdobozok (kül. zajok megkül.)	akusztikus és ellenőrző pontok
Súlyérzékeléshez	
1. súlylapok (súlyérzék fejlesztése)	lapok színe esetleg mérleg
Hő érzékeléséhez	
1. hő hengerek (hőmérséklet érzékelése)	ellenőrző pontok a fokozatot is jelzik
2. hő lapok (hőmérséklet különbség)	vizuális
Szaglás érzékeléséhez	
1. szagdobozok	ellenőrző pontok
Ízleléshez	
1. ízlelő dobozok	ellenőrző pontok

3. Anyanyelvi nevelés

A nyelv az emberi kommunikáció egyik lehetősége, az emberi értelem legfontosabb kifejezőeszköze. A beszélt nyelven kívül szükségünk van az írott nyelv ismeretére is. Az olvasás és írás az a kulcs, ami kinyitja az összegyűjtött, rögzített, könyvekben felhalmozott emberi ismeretek végtelen tárházát.

Montessori tökéletesen kifejlesztett nyelvi programjának alapja a gyerek természetes fejlődése. A gyerek 3 éves koráig környezete nyelvét sajátítja el. Gondolatai kifejezéséhez bátorítsuk, és biztosítsunk hozzá nyugodt, kiegyensúlyozott légkört. Óvodában a Montessori kör kiválóan

alkalmas erre. A közös beszélgetés inspirálja a gyerekeket, hogy meséljenek az őket érdeklő aktuális témákról, élményeikről, gondolataikról, stb.

Írás:

A beszéd elsajátítása után következik az írás. Montessori elmélete szerint az írás megelőzi az olvasást. A kezdeti írás azonban nem azonos a betűk írásával. A mozgatható ábécéből épít szavakat, a környezetében látott szavakat kibetűzi. Ezért nagyon fontos a környezet gondos előkészítése.
A valódi írást megelőzi egy *indirekt előkészítés*, melyek az íráshoz szükséges szellemi és manuális képességeket fejlesztik.

Az érzékelésfejlesztő gyakorlatok során a gyerek finommozgása fejlődik, ami az írástanuláshoz elengedhetetlenül szükséges.

A mindennapi élet gyakorlataival elősegítjük a manuális tevékenységek előkészítését, a figyelem fejlesztését.

Direkt előkészítés:

Hangjátékok: egyes hangok kihallása a szavakból

A fém kiegészítő formák körberajzolása segíti a pontos, könnyed ceruzavezetést.

Dörzspapír betűk, mely 3 érzéket aktivizálnak: A betűt nézi, érzékeli a formát, hallja a hangot. Így a látó-, tapintó-, és hallóérzék aktív.

A mozgatható ABC segítségével gondolatait szimbólumokkal fejezheti ki anélkül, hogy a betűket le kellene írnia.

Milyen alapvető képességekre van szükség az írás elsajátításához?

Manuális képességek:

A kéz könnyűvé tétele, laza csuklómozgás az íróeszköz használatakor
Az íróeszköz megtartása az ujjak között
A kéz mozdulatainak összerendezettsége

Szellemi képességek:

Logikus gondolkodás
Megfelelő szókincs
Analízis, szintézis

A gyerekeket állandóan ösztönözzük az írásra, betűk, szavak, mondatok és rövid történetek írására.

Olvasás:

Montessori totális olvasásról beszél. Az olvasás a gyereknek ne fáradság legyen, hanem öröm! Nem várunk szellemi érettségre, hanem felkínálunk lehetőségeket, melyek az olvasáshoz vezetnek.

- A kezdeti olvasás nem más, mint a szavak hangokra történő átültetése, és ezeknek a hangoknak az egyre gyorsabban történő egymás utáni kiejtése, mindaddig, míg a szót „elolvassuk”.

- A tényleges olvasás akkor kezdődik, ha a gyerek megérti, hogy ki tudja betűzni, amit saját maga vagy mások írtak.

- A teljes olvasás nem csak szavakat, hanem gondolatokat is közvetít (szövegértés).

A gyerekek a felnőttek beszédére figyelve fejlesztik nyelvi tudásukat. Fontos a pedagógus nyelvi mintája (artikuláció, fogalmak, mondatépítés, stílus)
A nyelv nem tananyag, hanem élő történés. A gyermeki nyelv a szóbeli kommunikációban, élő nyelvi helyzetekben bontakozik ki:
- Szerepjátékok (visszahúzódó gyerek számára maszk- és árnyjátékok),
- Szabályjátékok nyelvi elemekkel,
- Énekek, dalok, rímek
- Képeskönyvek közös nézegetése
- Különböző témák közös feldolgozása, kirándulások
- Mesehallgatás, közös beszélgetések

A nyelvi fejlődés egyénenként változó folyamat, így a célirányos fejlesztés is egyénre szabott kell, hogy legyen.

Direkt előkészítés eszközei	
1. hangjátékok (kezdő hang leválasztása)	a pedagógus által
2. fém kiegészítő formák (vonalvezetés)	vizuális
3. dörzspapír betűk (betű felismerés tap.)	pedagógus
4. mozgó ABC (szavak hangonkénti alk.)	pedagógus

Anyanyelvi nevelés	
Indirekt előkészítés eszközei	
1. mesekönyvek, beszéltető képek,	a pedagógus által

4. Matematikai nevelés

Az óvodai matematikai nevelés az óvodai nevelés része, hozzájárul a gyermeki személyiség alakulásához, a képességek fejlesztéséhez. A matematikai nevelést folyamatként értelmezzük. Anyagát elsősorban nem ismeretek alkotják, hanem gondolkodásfejlesztést jelent, cselekvéses és gondolati tevékenységeket tartalmaz, kézzelfogható, cselekvő megtapasztalást, szenzomotoros befogadást jelent.
A matematika már kicsi kortól kezdve megalapozható, ha a gyerek életkorának megfelelő, tényleges cselekvésből indul ki. A tanulás fő forrásának a gyermek saját tapasztalatának kell lennie. Minél gazdagabb és változatosabb konkrét tapasztalásra van lehetősége a gyereknek, annál könnyebb az absztrahálás művelete. Az értelmi fejlesztés folyamatában a matematikai nevelésnek

a gondolkodás fejlesztése és a valóság mennyiségi és formai viszonyainak megismerése révén van nagy szerepe. Ez a funkciója összekapcsolja más nevelési területekkel is. A matematikai nevelésnek szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermekeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái a mindennapi élet hozta szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek fejlesztése, mint érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás, szinte észrevétlenül valósítható meg. Játék közben és szabadidőben folyamatosan jöhetnek létre olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tapasztalások közvetítésére, ha az óvodapedagógus képes ezeket a lehetőségeket felismerni és kihasználni.

Minden gyerek saját maga fáradozik személyisége kifejlesztésén, melyet egy belső menetrend szabályoz. E késztetéstől hajtva saját maga számára gyakorol, s fejleszti magát folyamatosan, ha a tevékenységek szabad megválasztásával lehetőséget kap.
A gyerekek viszonylag hamar elsajátítják a számneveket, képesek azokat felsorolni akár 10-20-ig is anélkül, hogy rendelkezne számfogalommal, mennyiséget rendelne a szám mellé. A megfelelő Montessori eszközök képesek a számfogalom előkészítését megalapozni a tapasztalatok, önálló tevékenységek segítségével már 3-4 éves korban. A gyerek figyelmét ráirányítjuk arra, hogy a környezetében levő tárgyak, személyek mennyiségileg is kifejezhetők.
A tárgyak mennyiségi tulajdonságain kívül az alakjukra is fontos, hogy a gyerek figyelmét ráirányítsuk. Így a geometria köréből is ismereteket szereznek, tevékenykedhetnek a Montessori eszközökkel.
Matematikai nevelésünk a Montessori pedagógiára jellemző tapasztalatszerzésre épít, a problémamegoldó és megismerő tevékenységeken keresztül juttatjuk el a gyerekeket a matematikai összefüggésekig. Az így szerzett ismereteket azonban át kell ültetni a mindennapokra, használni és alkalmazni kell a mindennapi élet során.

Az eszközei:

Matematika eszközei	
Megnevezés	**Kontroll**
1. számtani rudak (számjegy és mennyiség f.)	megszámlálja a részeket
2. dörzspapír számok (számszimbólum m.)	a csiszolópapír és fa anyagának eltérése
3. pálcikák(mennyiség fogalom kial.)	ha marad vagy nem elég a pálcika
4. aranygyöngy (helyi érték elsajátítása)	újra átszámolja
5. számjegyek és korongok (páros-páratlan)	a korongok száma elég
6. színes gyöngy (számlálás gyakorlása)	átszámlálással
7. seguin tábla (számszimbólum)	pedagógus

8. mértani testek (geometriai formák)	alapterületek
9. mértani titokzsák (csoportosítás)	vizuális és formai
10. geometriai szekrény (geometriai formák)	nem illik a helyére
11. kártyakészlet a geometriai szekrényhez	vizuális, az idomoknak meg kell egyezni

Geometria eszközei	
1. Geometriai testek és alaplapok	vizuális és formai
2. Mértani titokzsák (csoportosítás)	vizuális és formai
3. Kártyakészlet a geometriai szekrényhez	vizuális, az idomoknak meg kell egyezni

6. Kozmikus nevelés

A kozmikus nevelés egy filozófiai gondolat, amely a világ megismerésének legszélesebb spektrumát próbálja átadni. A kozmikus nevelés nem tantárgy, nem tudomány, hanem egy gondolatkör, mely a globális szemlélet kialakításához, végső soron az ember külső és belső békéjéhez, harmóniájához segít eljutni. Montessori gondolatvilágában a kozmosz egy magasabbrendű harmónia megvalósulása, melyben minden esetben a rész szolgálja az egészet. Montessori egyfajta kozmikus tervet érzékelt, ami a világ fejlődését meghatározza. A kozmosz minden egyes elemének fontos szerepe van az egész szolgálatában.

A kozmikus ismeretek olyan tudományterületek összessége, amelyek a természeti jelenségek, az ember alkotta civilizáció folyamatainak megértését segítik. Azonban a természetismerettel kapcsolatos tudományok (zoológia, botanika, geográfia, csillagászat stb.) tanítása- tanulása komplex folyamatot jelent, amelyben nincsenek részekre szabdalva az egyes tudományterületek.

A kozmikus nevelés és kozmikus ismeretek segítségével kell láttatni a gyerekkel, hogy az általa ismert tények és jelenségek nem különálló fragmentumok, hanem egy nagyobb egész egységei.

Montessori a természetismeret tanításában alapelvként alkalmazza a gyakorlati megtapasztalást, a konkrét élmények megszerzését.

A különböző témakörök kapcsán mindig előtérbe kerül az ember szerepe. Montessori mindig fontosnak tartotta az egész emberiséget átható szeretetet, egymás megértését, a toleranciát. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek felelősséget kell vállalnia a tetteiért, saját lelkiismeretének megfelelően kell döntenie. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat.

Az ilyen szellemben nevelt gyerekekkel megvalósítható lehetne Montessori nagy célja, a békére nevelés, mely lényeges gondolata a kozmikus nevelésnek.

Az eszközei:

Növények	
Meghatározás	**Kontroll**
1. Növények osztályozó kártyája	színkód, és pedagógus
2. Növények történetes kártyája	színkód és pedagógus
3. Botanikai ismeretek	színkód és pedagógus
Állatok	
1. Gerincesek osztályozó kártyája	színkód és pedagógus
2. Gerincesek történetes kártyája	színkód és pedagógus
3. Puha testűek osztályozó kártyája	színkód és pedagógus
4. Puha testűek történetes kártyája	színkód és pedagógus
5. Kontinensek élővilága	színkód és pedagógus
Földrajzi ismeretek	
1. A Föld domborzata és vizei	letapogatható földgömb
2. Kontinens puzzle	a darabok pontosan illeszkednek
3. Kontinensek ember típusai	színkód és pedagógus
4. Zászlók	színkód és pedagógus
5. Víz és földformák	színkód és pedagógus
6. Térképkészítés	illeszkedő vonalak
7. Ásványok	színkód és pedagógus
8. Földgömb	tapintás és vizuális felismerés - pedagógus

Világegyetem	
1. A Naprendszer kialakulása	színkód és pedagógus
2. Korok órája	színkód és pedagógus
3. Időszalag (evolúció)	színkód és pedagógus
4. Lineáris időmérés (évszak, nap, óra)	színkód és pedagógus
5. Az négy elem	színkód és pedagógus

7. A művészeti nevelés

A művészeti nevelés a személyiségfejlesztés eszköze. Az alkotótevékenység sokszorosan gazdaggá teszi a személyiséget. A szabad önkifejezés kiindulópontja a minden gyerekben

megtalálható alkotóerő. A művészeti nevelés a személyiségfejlődés olyan területein fejti ki hatását, amely a többi nevelési szektorban kevésbé kerülne felszínre.
Montessori nagy fontosságot tulajdonít az esztétikai érzék fejlesztésének. Az esztétikai érzéket pedig természetes eszközökkel, kényszer alkalmazása nélkül kell fejleszteni. Ennek indirekt módja a kedvező, esztétikus, ízléses környezet kialakítása. Az esztétikai érzék direktebb eszközökkel is fejleszthető: a természet szépségének bemutatása, művészeti tárgyak bemutatása, és minden olyan tevékenység, amely kreativitásukat igényli.

A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, problémák megoldásán dolgozik, gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, másfajta módon éli meg önmagát, az kreatív ember. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának.

Legfontosabb teendőnk, hogy a megfelelő eszközöket, élményeket, környezetet, szabadságot biztosítsunk a gyermekeknek alkotó tevékenységük megnyilvánulásaihoz. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is igen nagy fontosságú. A gyermek mindenre fogékony, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánoz.

A művészeti nevelés tehát egy rendkívül sokrétű, összetett, komplex tevékenység. Ebbe a fogalomkörbe tartozik a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a mozgások, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás, és ugyanakkor a környezet rendezettsége is.

A **mese-vers, dramatizálás, bábozás** szinte mindennapos tevékenység az óvodában. Mindegyik fontos szerepet tölt be a gyermekek fejlesztésében. A meséket, verseket az évszakok változásaival összhangban mutatjuk be a gyerekeknek.
A **vizuális tevékenységek**, mint gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, tépés, ragasztás, hajtogatás, varrás, barkácsolás, stb. a gyermekek kedvenc időtöltései. A gyermekek számára elérhető helyen mindig rendelkezésükre állnak a különböző anyagok, eszközök, amikkel kedvük szerint dolgozhatnak, alkothatnak. A gyerekek rajzolás közben fejezik ki környezetükkel kapcsolatos érzéseiket, vágyaikat is.

A zenei nevelés azon tevékenységek összességét foglalja magába a lehető legtágabb értelemben, amelyek során a gyerekek a hang jelenségével találkozhatnak. A zenei nevelés célja: a zene megismertetése, megszerettetése, a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése. Feladatunk, hogy felkeltsük a gyerekek zenei érdeklődését, formáljuk zenei ízlésüket, fejlesszük hallásukat, ritmusérzéküket. Az éneklés sokszor játékhelyzetben, mozgás és ének egységében történik.

8. Mozgás

A gyermekek lételeme a **mozgás**, ennek kielégítése fontos feladatunk. A gyermekek egészséges testi fejlődéséhez rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mozgásra van szükség. A mozgás a szellemi fejlődés alakulására nagyon nagy hatással van. Használjuk ki a spontán módon adódó lehetőségeket, minél többet mozogjunk a friss levegőn. Montessori a fejlődés rendkívül fontos elemének tartja a szabad mozgás biztosítását gyermekkorban.

9. Montessori csoportok

Gyermekközpontúság, önállóság a gondolkodásban és a cselekvésben, egyénre szabott fejlesztés, fantázia, kreativitás, sikerélmény jellemzi a Montessori csoportot. A pedagógusok önálló tevékenységre serkentik a gyermekeket. A nevelési térben a gyermek szükségletei szerint választ, cselekszik, saját tevékenysége során tanul.

„A Montessori Módszer a gyermek teljes személyiségének elfogadásán alapuló, a gyermek természetes érdeklődésére építő személyiség központú nevelő-oktató módszer."

A gyermek szabadságát csak az egymás iránti figyelem korlátozza. Montessori felfogásának megfelelően a vegyes korcsoport szervezése nagyon fontos pedagógiai koncepciónkban. A kisebb gyermekek tanulnak a nagyobbaktól, a nagyobbak pedig tanítva a kisebbeket, megmutatva ezt-azt, felelnek kérdéseikre, ezáltal tudatosulnak ismereteik. Sokkal több szociális kapcsolatra, kommunikációra nyújt lehetőséget a vegyes korcsoport, mint az azonos korú gyermekek közössége. Fejleszti a segítőkészséget, a beszédfejlődést, a különbözőség elfogadását. Mivel minden gyermek másképp fejlődik, nem tűnik fel, ha valamelyik lemarad, nem okoz kudarcélményt. Azokat a gyerekeket pedig, akik valamilyen területen korukat meghaladó ütemben fejlődnek előrehaladásukban segíthetjük, nincs gátja, felső határa a fejlődésüknek.
Mindig az egész személyiség fejlesztésére törekszünk. Ezen belül legfontosabb az érzelmi nevelés, elsősorban a szeretet. A szeretet a kölcsönös érintkezésen belül és a mindennapi élet során alakul ki. A pedagógus segítőtársa a gyermeknek. Elsősorban megfigyel, segít. Mindig akkor és annyit, amennyire szükség van. Minden egyes gyermeknek éreznie kell, hogy a pedagógus ott van a háttérben, bármikor hozzá fordulhat segítségért, felvilágosításért, kellékekért.

18. A pedagógiai program értékelése

Ellenőrzési, értékelési rendszer

Az intézményértékelés az óvodában folyó minden tevékenységre, területre kiterjed, így az óvoda közvetlen környezetének a nevelés, a tanulás szempontjából fontos adottságaira és jellemzőire is. Az intézményértékelés egyben a program beválásának értékelése is.

Az ellenőrzés, értékelés területei

- jogszerűség
- az óvoda stratégiája

- az óvoda külső tényezői
- az óvodába járó gyermekek és családi viszonyai
- a nevelési program, tevékenységek, eszközök
- szervezeti és vezetési jellemzők
- a gyermekek fejlődési jellemzői
- személyi, tárgyi, anyagi feltételek
- az óvoda kapcsolatai

Irodalomjegyzék

Elsődlegesen: RABE kiadó Pedagógiai Program tervezésének minta tervezete

- Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban, Okker Kiadó, Budapest, 1999.
- Az alternatív óvodapedagógiai törekvések Magyarországon, MOE, 1991.
- B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék, Tankönyvkiadó, 1982.
- Balázsné Szűcs Judit: Szabadon, játékosan, örömmel 1998.
- Dr. Deliné, Dr. Fráter Katalin: Integrált személyiségfejlesztés osztatlan csoportban, 1993.
- Forrai Katalin: Zenei nevelésünk elvei és a gyermek zenei fejlődése iskolába lépésig.
- Kovácsné Dr. Bakosi Éva, Dr. Kovács György: Személyiségfejlesztés játékos tevékenységrendszerrel, Óvodai Nevelés, 1994/5.
- Dr. Tótszőllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában, 1995.
- Óvodai nevelés országos alapprogramja, 1996.
- Porkolábné Balogh Katalin, dr. Páli Judit: Komplex prevenciós program.
- Porkolábné Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában, 1997.
- Szigetváriné Kurta Jolán: Saját programkészítés talán így. Óvodai Nevelés, 1997/10.
- Dr. Takács Bernadett: Játék, játék, játék ... avagy mégsem? Óvodai nevelés, 1997 / 10.
- Tóth Ilona: Tudatos kötetlenség feltételrendszere, Óvodai nevelés, 1995/4.
- Montessori Workshop (Budapesti Montessori Társaság)
- Körmöczi Katalin: Gyermeki játék és tanulás (internetes letöltés 2015.09.13. http://www.kormocikatalin.hu/?menu=30
- Csomortáni D. Zoltán:Konfliktuskezelés az óvodában (internetes letöltés 2015.09.15. http://www.jgypk.u-szeged.hu/tamopb/download/tananyag/Konfliktuskezeles_az_ovodaban.pdf

19. Legitimációs záradék

1. Elfogadó határozat
A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 100% arányú „igen” szavazatával, teljes létszámú nevelőtestületi határozatával 2025.08.28. napján elfogadta.

.....
Nevelőtestület képviselője

2. Véleményezési jog gyakorlása
A Pedagógiai Program tekintetében véleményezési jogával élt az óvoda szülői képviselete. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Kelt: Budapest 2025.08.28.

.....
Szülői képviselője

3. Az óvodavezető jóváhagyása
A Pedagógiai Programot az óvodavezető jóváhagyta 2025.08.28. napján

Budapest Montessori Óvoda

.....
Óvodaigazgató

4. Egyetértési nyilatkozat
A Nkt. 85. §-a szerint a Budapest Montessori Óvoda Pedagógiai Programjában szereplő többletkötelezettség igénye nem merült fel. A Pedagógiai Programot Integrált Oktatásért Alapítvány kuratóriumának elnöke
Polgár Krisztina jóváhagyta 2025.08.29. napján.

.....
A Integrált Oktatásért Alapítvány képviselője

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

1. A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely 100%. számú határozatával elfogadta a helyi nevelési programot, iktatószáma: 77 (T-5)/2025

INTEGRÁLT OKTATÁSÉRT ALAPÍTVÁNY
P.H. 1041 Budapest, Semmelweis u. 4.
Adószám: 18060119-1-41

20. Érvényességi rendelkezés

- ***A Pedagógiai Program az óvodavezető jóváhagyása után 2019.04.01. lép hatályba visszavonásig érvényes***
- ***A Pedagógiai Program módosításának okai***
  - ***törvényi változások***
  - ***szervezeti átalakítás***
  - ***személyi és tárgyi feltételek megváltozása***
  - ***szakmai koncepció módosítása***
  - ***nevelőtestületi javaslatok***
  - ***egyéb indok nélkül 5 évente felülvizsgálata kötelező,***

- ***Rendkívüli felülvizsgálatot, módosítást kezdeményezhet a nevelőtestület kisebb csoportja (legalább 3 fő). a konkrét javaslat írásbeli előterjesztésével az intézmény igazgatója felé, majd részletes szóbeli előterjesztést téve a nevelőtestületi értekezleten.***

- ***Döntés előkészítő és érdekegyeztető fórumok közül a következők javaslatára össze kell hívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet***
  - ***nevelőtestület***
  - ***fenntartó***

- ***A program átdolgozásában részt vett a nevelőtestület, megismerési joggal aláírta a szülők képviselete.***

- ***A Pedagógiai Program nyilvánosságra kerül az elfogadás utáni napon, elérhetővé válik mindenki számára: a honlapon, valamint az óvoda irodájában, papírformátumban.***

A módosítás hatálybalépési ideje: 2025.08.30.

Kelt:2025.08.28.

Budapest Montessori Óvoda

.....

Óvodaigazgató

21. Mellékletek

A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök, felszerelések jegyzéke

21.1. SNI gyerekek fogadásának eszközfeltételei

21.3. Eszközlista

SNI gyerekek fogadásához szükséges feltételek
Enyhén beszédfogyatékos, enyhén értelmi fogyatékos, autista, gyermek fogadásához

OM: 102918

Minősített program alapján, és a
Suli Nova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési dokumentumok alapján **összeállította**:

Sulyokné Smidéliusz Marianna
Óvodavezető

2025

SNI gyerekek fogadásához szükséges feltételek
Enyhén beszédfogyatékos, enyhén értelmi fogyatékos, autista, gyermek fogadásához:

1. Személyi feltételek:

- Az együttnevelés során a felsőfokú végzettségű pedagógus munkáját a fogyatékosság típusának megfelelő végzettségű gyógypedagógus kell, hogy segítse. Kt. 30. § (12)

Jelenleg:

1	Logopédus fejlesztőpedagógus (SNI)	1 fő Óvoda megbízásából
2	***Óvodapedagógus***	2 fő
3	***Segítő - dajka***	1 fő

2. Tárgyi feltételek:

2.1 Enyhén értelmi fogyatékkal élő fogadáshoz

- az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére;
− a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére,
- a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére, a grammatikai rendszer kiépítésére;
− az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására;
− az adekvát játékhasználat elsajátítására;
− a kognitív funkciók fejlesztésére - **szolgáló játékeszközök!**

1	A fent már említett mozgásfejlesztő eszközök
2	Montessori eszközkészlet – **részletezve a jegyzék végén**

2.2. Enyhén beszédfogyatékos gyermek fogadáshoz

– A beszédproblémákkal küzdő gyermekek esetében különösen fontos a biztonság, hangsúlyosan a kommunikációs biztonság kialakítása.
– A rendszeres, órarendhez igazodó életvitel kialakítása egyes problémakörök esetén (pl.: széria - rendezési problémák) lassultabb folyamat lehet.
– A beszédproblémák mellett gyakran megjelenik a testséma zavara, amelynek következtében a testrészek, testirányok, valamint a téri orientáció és fogalomhasználata sérült. Nehéz számukra a jobb-bal differenciálása; a fogalmak és irányok kapcsolata instabil. A téri fogalomhasználat rendezetlen, a kifejezésükre használt névutókat (alatt – előtt – mögött - fölött – mellett - között) tévesztik, a hármas egység: a Hol? Hová? Honnan? Kérdésre történő válaszadás (pl.: alatt - alól-alá) nem alakult ki.
– Fokozottan támaszkodni kell az életkorra jellemző fejlődés-lélektani elemre, miszerint a gondolkodási folyamatok az ún. konkrét műveletek szintjére kerülnek

1	Tükör
2	Logopédiai eszköztár
3	A fent már említett mozgásfejlesztő eszközök
4	Montessori eszközkészlet – **részletezve a jegyzék végén**

2.3 Autista gyermek fogadásához

Protetikus környezet kialakítása
- A környezet adaptálásának célja a tájékozatlanság, bizonytalanság, az újtól, ismeretlen eseménytől való szorongás csökkentése, és a frusztrációból következő inadaptív viselkedések megelőzése, ezért integrált óvodai környezetben is fontos annak biztosítása.
A protetikus környezet elemei:
a. A tér strukturálása.
b. Napirend (tér-idő struktúra).
c. Munkaszervezés.
d. Munkarend.
A megfelelő tér kialakításának szempontjai.
- A környezet legyen biztonságos, a gyermekek testi épségét veszélyeztető eszközök és anyagok megfelelő tárolása, elhelyezése, szökés, elkóborlás megelőzésére.
- Az önálló tevékenykedésre szánt terület csendes, ingerszegény, esetleg "kuckó"
- A szabadidős terület a kijárattól távol, világosan jelölt területi határokkal, pedagógus számára jól átlátható.
- Csak olyan játékeszköz a polcon, amit tudnak használni a gyermekek.
- Fáradékony, szenzorosan érzékeny gyereknek pihenőkuckó alakítható ki.
- Az étkezés helye egyértelműen kialakított a gyermekek számára.
- A mosdók közel a csoportszobához.

Fejlesztéshez szükséges
- jól értelmezhető játékeszközök (Montessori eszközök)
Vizuális segédeszközök:speciális egyénre szabottan kialakított
- folyamatfüzet a napirendben való eligazodáshoz:
- óra az idő vizuális érzékeltetéséhez – lehet homokóra is
- játékok elhelyezéséhez szín, vagy formakódok a polcokon.
- Én-könyv – gyermek élettörténetéről, a vele, és a szűkebb környezetében történt eseményekről szól.

1	A fent már említett mozgásfejlesztő eszközök
2	Montessori eszközkészlet – **részletezve a jegyzék végén**

2.4 Hiperaktív magatartászavaros gyermek fogadásához:

A magatartás-zavaros gyermekek fejlesztésénél az eszköz mindig motiváló tényező. Túlzásba azonban nem érdemes esni, mert a túl sok inger az ellenkező hatást válthatja ki, mint amit terveztünk.
A csoportba „frissen” bekerült gyermek érdeklődési területéről gyűjthetünk játékokat (közlekedési eszközök, kártyák, kisautók), amelyeket aztán a második évtől lassan el lehet hagyni, s a direktebb irányítást helyezhetjük előtérbe.

Kifejezetten speciális eszközre nincs szükség (az óvodapedagógus elfogadó személyisége és

kreativitása fontosabb), bármilyen, óvodában megtalálható eszköz alkalmas. A mozgásfejlesztés az, amelyhez több eszközt használhatunk, mint például: trambulin, gördeszkák, felfüggesztett hálók, különböző hinták, egyensúlyozó eszközök.

Az SNI óvodáskorú gyermeknek olyan képességeket kell elsajátítania, amelyek támogatják és segítik a majdani sikeres iskolai beilleszkedést és haladást.

- szókincsbővítés
- kommunikációs képességek fejlesztése
- színszók gyakorlása
- belső beszéd, gondolkodási funkciók, elemzés, kiválasztás, döntés, ellenőrzés
- hallási differenciáló képesség és emlékezet fejlesztése
- hallásfigyelem, hallási differenciálási képesség fejlesztése
- szó- és fogalomkincs fejlesztése, nagyságbecslés, megnevezés
-
- vizuális emlékezet
- vizuális megfigyelőképesség
- oppozíció, szem és kéz koordináció
- szem-kéz koordináció, verbális kifejezőképesség, térbeli tájékozódási

- matematikai képességfejlesztés
- sorozatalkotási képesség
- rész-egész viszonya, analízis, szintézis

- téri tájékozódás
- képesség fejlesztése – irányhaladás megnevezésével

- megtartó-felidéző emlékezet fejlesztése
- megfigyelés, vizuális differenciáló képesség fejlesztése
- képzelet, kitartás, monotónia tűrés

- három ujj használata – ceruzafogás kialakítása
- adaptív tudás fejlesztése (minta alapján rajzolás)

- önálló tanulási tevékenység előkészítése
- folyamatos munka, feladattudat fejlesztése
- szociális képességek fejlesztése

Mindezen képességek kialakításához alkalmazható a Montessori eszközökkel rendelkezik intézményünk

JEGYZÉK
a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről

OM: 102950

összeállította:

Sulyokné Smidéliusz Marianna
Óvodavezető

2025

JEGYZÉK
a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
A Budapest Montessori Óvoda székhelyére vonatkozóan
(1148 Budapest, Padlizsán utca 11-12.)

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
csoportszoba	1	
tornaszoba	1	iskola területén
logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	1	iskola területén
óvodavezetői iroda	1	iskola területén -
gyermeköltöző	1	
gyermekmosdó, WC	1	
játszóudvar	1	

Kiszolgálóhelyiségek

konyha	1	
gyermek öltöző	2	
felnőtt WC- kézmosóval	1	
zuhanyzó	1	
szertár	1	

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
1. Csoportszoba		
óvodai fektető	25	
gyermekszék	25	
gyermekasztal	4	
fényvédő függöny	3	
szőnyeg + Montessori szőnyeg	2 + 12	
játéktartó szekrény vagy polc	14	
élősarok szekrény	1	teknős alatt
hőmérő	1	
óvodapedagógusi asztal	0	
felnőtt szék	0	
előkészítő asztal	1	tálaló asztal
szeméttartó	3	
2. Tornaszoba (bérelt)		
tornapad	2	iskola területén
tornaszőnyeg	3	iskola területén
bordásfal	10	iskola területén
óvodai többfunkciós mászó készlet	0	iskola területén

3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
tükör	1	iskola területén
asztal	1	iskola területén
szék	2	iskola területén
szőnyeg	1	iskola területén

4. Játszóudvar		
csúszda	1	
hinta (laphinta)	1	
udvari szék	6	
udvari asztal	2	
udvari homokozó	1	
takaróháló	1	
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	1	kerékpár tároló
5. Óvodavezetői iroda (bérelt -iskola területén)		
íróasztal és szék	1-1	iskola területén
számítógép, nyomtató, tablet	1	csoportszobában
könyvszekrény	0	
tükör	1	
mosdókagyló	1	
8. Gyermeköltöző		
öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	25	
öltözőpad	2	
9. Gyermekmosdó, WC		
törülközőtartó	3	
falitükör	3	

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
törülköző akasztó	25	
fogmosó pohár	25	

IV. A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
takarítóeszközök	3	
kerti munkaeszközök, szerszámok	5	
hűtőgép	1	
porszívó	1	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszköz fajtánként)		
különféle játékformák (mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei	20	
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	25	karika, labda, bója, lépegető, billenő hinta, bújó henger
ének, zene, énekes játékok eszközei	20	
az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	10	

értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	30	
ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök	25	
a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	30	
munka jellegű tevékenységek eszközei	8	
2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
video (lejátszó)	0	
televízió	0	
magnetofon	1	
diavetítő	1	
vetítővászon	0	
hangszer (pedagógusoknak)	3	
hangszer (gyermekeknek)	15	

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	***Mennyiségi útmutató***	
ételminta-vétel (zacskó)	50	eldobható
mentőláda	1	
gyógyszerszekrény (zárható)	1(beszerzés alatt)	
munkaruha	biztosított	konyhában
tűzoltó készülék	1	